

NORGES OFFISIELLE STATISTIKK NOS C 64

SOSIALSTATISTIKK 1991

SOCIAL STATISTICS 1991

Til salgs hos:

Akademika
- avdeling for offentlige publikasjoner
Møllergt. 17
Postboks 8134 Dep
0033 Oslo

Tlf.: (02) 11 67 70
Telefax: (02) 42 05 51

SOSIALSTATISTIKK
1991

SOCIAL STATISTICS
1991

STATISTISK SENTRALBYRÅ
OSLO-KONGSVINGER 1993

ISBN 82-537-3812-9
ISSN 0333-2055

EMNEGRUPPE
25 Sosiale forhold og sosialvesen

EMNEORD
Barnevern
Barnevernsinstitusjoner
Rusmiddelinstusjoner
Sosialhjelp
Sosialkontortjenesten

OMSLAG
Design: Strand & Lund A.S
Foto: Samfoto
Trykk: Aasens Trykkerier A.S

Publikasjonen er trykt i Statistisk sentralbyrå

Forord

Sosialstatistikk for 1991 gir en oversikt over virksomheten i den kommunale sosialtjenesten, og institusjoner for barn og ungdom og rusmiddelmissbrukere. De sistnevnte feltene er i dag fylkeskommunens ansvar. Hovedvekten er lagt på å beskrive mottakerne av de ulike tjenestene. Det gis også en oversikt over personalet og utgiftene i sosialtjenesten.

En del hovedresultater er tidligere utgitt i Statistisk ukehefte/Ukens statistikk og Nye distriktstall.

Førstekonsulent Trygve Kalve og førstekonsulent Åne Osmunddalen har stått for arbeidet med publikasjonen.

Statistisk sentralbyrå, Oslo,
7. desember 1992

Preface

Social Statistics 1991 is a survey of the activities of the local (municipal) social services, and institutions for children and youth and for alcoholics and drug addicts. Emphasis has mainly been put on a description of the recipients of the various services. However, the survey also includes statistics on the personnel and expenses of the social services.

The publication has been prepared under the supervision of Mr. Trygve Kalve and Mr. Åne Osmunddalen.

Central Bureau of Statistics, Oslo,
7 December 1992

Svein Longva

Berit Otnes

Innhold

	Side
Figurregister	9
Tabellregister	10
1. Innledning	13
1.1. Opplegg og gjennomføring	13
Statistikkens omfang	13
Statistikkgrunnlag	13
1.2. Innsamlings- og bearbeidingsfeil	13
2. Kommunal sosialtjeneste	15
2.1. Lovgrunnlag og organisering av den kommunale sosialtjenesten	15
2.2. Den kommunale sosialtjenestens formål og oppgaver	15
2.3. Hvem kan få hjelp fra den kommunale sosialtjenesten?	16
2.4. Hjelpetiltak som sosialkontorene har til rådighet	16
2.5. Tvangstiltak	16
3. Kontantytelser (økonomisk stønad)	17
3.1. Innledning	17
3.2. Datagrunnlaget for 1991	18
3.3. Mottakere av økonomisk hjelp	18
Viktigste kilde til livsopphold	18
Forhold til arbeidslivet	19
Utenlandske statsborgere	19
Stønadsmottakere med hjelp både i 1990 og 1991	20
Utbetalinger	20
3.4. Utvikling over tid	21
3.5. Geografiske forskjeller	22
3.6. Sosialhjelpsutgiftene	23
Sosialhjelpsutgifter pr. innbygger	23
Sosialhjelpsutgifter etter kommunestørrelse	23
3.7. Personale i sosialkontortjenesten	24
4. Spesielle tiltak for barn og ungdom	35
4.1. Innledning	35
4.2. Tjenester og tilbud	35
Barnevernstiltak og annen hjelp til barn fra sosialtjenesten - avgrensingsproblemer og datakvalitet	35
4.3. Barn med hjelp fra sosialtjenesten	36
Lovgrunnlag for hjelpen	36
Tiltak	36
4.4. Barnevernsklientene	37
Barn under barnevernstiltak i løpet av året	38
Nye barn under barnevernstiltak	38
Barn under barnevernstiltak 31. desember 1991	40
4.5. Geografiske forskjeller	40
4.6. Personale avsatt til barnevernsarbeid	41
5. Institusjoner for barn og ungdom	51
5.1. Innledning	51
5.2. Antall institusjoner	51
Eierforhold	51

	Side
5. Institusjoner for barn og ungdom (forts.)	
5.3. Antall plasser i institusjoner for barn og ungdom	52
Barnehjem og ungdomshjem	52
Barne- og ungdomspsykiatriske behandlingshjem og andre behandlingsinstitusjoner	52
5.4. Beboerne i institusjoner for barn og ungdom	53
Kjønn og alder	53
Klientstrømmer i institusjonene	54
Lengden på oppholdet	54
5.5. Personell og kostnader	54
6. Institusjoner for rusmiddelmissbrukere	59
6.1. Innledning	59
6.2. Tjenester og tilbud	59
6.3. Plasser i institusjoner for rusmiddelmissbrukere	60
Kurdøgn	60
6.4. Beboere i institusjoner for rusmiddelmissbrukere	60
Kjønn og alder	60
Antall år med misbruk	61
Lengden på oppholdet	61
Avbrutt behandling	61
Tvangsinnleggelses	62
6.5. Personell og kostnader	62
Sammendrag på engelsk	67
Vedlegg	
1. Klientregistrering. Oppgaveskjema	71
2. Rettledning for utfylling av årsmeldingsskjema	72
3. Årsmelding 1991. Skjema	73
Utkomne publikasjoner	
Tidligere utkommet på emneområdet	75
Publikasjoner sendt ut fra Statistisk sentralbyrå etter 1. januar 1992. Emneinndelt oversikt	77
Utkommet i serien Standarder for norsk statistikk (SNS)	83

Standardtegn i tabeller

- . Tall kan ikke forekomme
- : Tall kan ikke offentliggjøres
- Null
- .. Oppgave mangler
- Brudd i den loddrette serien
- | Brudd i den vannrette serien

Contents

	Page
Index of figures	11
Index of tables	12
1. Introduction	13
1.1. Survey design	13
Coverage	13
Data sources	13
1.2. Data collection and processing errors	13
2. Local authority social services	15
2.1. Legal basis for the social service	15
2.2. Aims and tasks of the social services	15
2.3. Who are entitled to help from the social services?	16
2.4. Types of assistance	16
2.5. Coercive measures	16
3. Economic assistance	17
3.1. Introduction	17
3.2. Data sources 1991	18
3.3. Recipients of economic assistance	18
Main source of income	18
Labour force status	19
Foreign citizens	19
Recipients of economic assistance in 1990 and 1991	20
Disbursements	20
3.4. Trends and developments	21
3.5. Regional variations	22
3.6. Social care expenditure	23
Social care expenditure per population	23
Social care expenditure by size of municipality	23
3.7. Social service personnel resources	24
4. Child welfare	35
4.1. Introduction	35
4.2. Types of assistance and services	35
Child welfare and other kinds of assistance - definitions and data quality	35
4.3. Children with assistance from the social services	36
Legal basis for the assistance	36
Type of assistance	36
4.4. Children under protection	37
Children under protection during the year	38
New children under protection	38
Children under protection per 31 December 1991	40
4.5. Regional variations	40
4.6. Child welfare personnel	41
5. Institutions for children and youth	51
5.1. Introduction	51
5.2. Number of institutions	51
Type of ownership	51

	Page
5. Institutions for children and youth (cont.)	
5.3. Number of beds in institutions for children and youth	52
Children's and youth's homes	52
Mental hospital units and other institutions	52
5.4. Residents in institutions for children and youth	53
Sex and age	53
Admittance and discharge from the institutions	54
Duration of stay	54
5.5. Personnel and expenditure	54
6. Institutions for alcoholics and drug addicts	59
6.1. Introduction	59
6.2. Types of assistance and services	59
6.3. Beds in institutions for alcoholics and drug addicts	60
Number of days in institutions	60
6.4. Residents in institutions for alcoholics and drug addicts	60
Sex and age	60
Years with abuse	61
Duration of the stay	61
Interrupted treatment	61
Hospitalization by force	62
6.5. Personnel and expenditure	62
Summary in English	67
Annexes	
1. Registration of recipients. Questionnaire	71
2. Instruction for completing the annual report	72
3. Annual report 1991. Questionnaire	73
Publications	
Previously issued on the subject	75
Publications issued by the Central Bureau of Statistics since 1 January 1992. Survey arranged by subject matter	77
Issued in the series Standards for Norwegian Statistics (SNS)	83

Explanations of Symbols in Tables

- . Category not applicable
- : Not for publication
- Nil
- .. Data not available
- Break in the homogeneity of a vertical series
- | Break in the homogeneity of a horizontal series

Figurregister

	Side
3.1. Stønadsmottakere pr. 1 000 innbyggere i ulike aldersgrupper. 1991	18
3.2. Stønadsmottakere etter viktigste kilde til livsopphold. Familietype. Prosent. 1991	19
3.3. Stønadsmottakere etter arbeidssituasjon. Familietype. Prosent. 1991	19
3.4. Norske og utenlandske stønadsmottakere, etter alder. Prosent. 1991	20
3.5. Gjennomsnittlig utbetaling pr. måned med bidrag. Familietype. 1991	20
3.6. Bidrag pr. måned etter antall måneder med bidrag. Familietype. 1991	21
3.7. Stønadstilfelle med økonomisk stønad. 1970-1991	21
3.8. Aldersgruppens andel av stønadstilfellene. 1970-1991	22
3.9. Stønadstilfelle pr. 1 000 innbyggere. Fylke. 1991	22
3.10. Gjennomsnittlig stønad pr. stønadstilfelle. Fylke. 1991	22
3.11. Verdien av økonomisk sosialhjelp, faste og løpende priser. 1980-1991	23
3.12. Bruttoutgifter til sosialhjelp pr. innbygger. Fylke. 1991	23
3.13. Utgifter til sosialhjelp pr. innbygger i ulike kommunestørrelser. 1991	24
3.14. Årsverk i sosialkontortjenesten pr. 10 000 innbyggere. Fylke. 1991	24
4.1. Barn som fikk hjelp av sosialtjenesten, etter ulike tiltak. 1991	37
4.2. Barnevernsklienter pr. 1 000 barn i ulike aldersgrupper. 1991	37
4.3. Barnevernsklienter i løpet av året. Barn i alt, i fosterhjem og i barnevernsinstitusjon. 1981-1991	38
4.4. Nye barnevernsklienter med ulik familiesituasjon, etter årsak til inngrep fra barnevernet. Prosent. 1991	39
4.5. Barn 0-17 år pr. 1.1.1991 og nye barnevernsklienter 1991, etter familiesituasjon. Prosent	39
4.6. Nye barnevernsklienter etter første vermetiltak. Prosent. 1981-1991	39
4.7. Barnevernsklienter pr. 31.12. Barn i alt under tiltak, i fosterhjem og i barneverns- institusjon. 1981-1991	40
4.8. Barnevernsklienter 31.12. pr. 1 000 barn under 18 år. Fylke. 1990 og 1991	40
4.9. Barnevernsklienter i løpet av året pr. 1 000 barn under 18 år i ulike kommunestørrelser. 1991	41
5.1. Institusjonsplasser for barn og ungdom, etter institusjonstype. 1991	52
5.2. Plasser i barne- og ungdomshjem pr. 10 000 barn under 18 år. Fylke. 1991	52
5.3. Plasser i barne- og ungdomspsykiatriske avdelinger og akutt- og utredningsinstitusjoner pr. 10 000 barn under 18 år. Fylke. 1991	53
5.4. Beboere i institusjoner for barn og ungdom, etter alder og institusjonstype. 1991	53
5.5. Beboere i institusjoner for barn og ungdom, etter oppholdstid og institusjonstype. 1991	54
6.1. Antall kurdøgn i institusjoner for rusmiddelmissbrukere pr. 1 000 innbyggere 16-79 år, etter hjemstedsfylke. 1991	60
6.2. Beboere i institusjoner for rusmiddelmissbrukere, etter alder. Institusjonstype. 1991	61
6.3. Beboere i institusjoner for rusmiddelmissbrukere, etter lengden på opphold. Institusjons- type. 1991	61

Tabellregister

	Side
3.1. Stønadstilfelle med økonomisk stønad, etter alder og fylke/kommunestørrelse. 1970-1991	25
3.2. Stønadsmottakere som har fått økonomisk sosialhjelp i en eller flere kommuner, etter tallet på kommuner de har fått hjelp i, og alder. 1991	26
3.3. Stønadsmottakere etter viktigste kilde til livsopphold og familiefase. 1991	26
3.4. Stønadsmottakere etter arbeidssituasjon og familiefase. 1991	27
3.5. Stønadsmottakere etter statsborgerskap og alder. 1991	27
3.6. Gjennomsnittlig bidrag pr. måned med utbetaling. Tall for bidragets varighet og familiefase. 1991	28
3.7. Stønadsmottakere i 1991 etter forhold til sosialkontoret i 1990 og familiefase	29
3.8. Stønadsmottakere med bidrag etter bidragets varighet og familiefase. 1991	30
3.9. Stønadstilfelle etter stønadens art og fylke/kommunestørrelse. 1991	31
3.10. Verdien av økonomisk sosialhjelp, etter stønadens art og fylke/kommunestørrelse. 1991	32
3.11. Stønadsmottakere etter forhold til trygdesystemet og familiefase. 1991	33
3.12. Årsverk i sosialkontortjenesten pr. 31.12. 1991 og pr. 10 000 innbyggere. Fylke	34
4.1. Barn som fikk hjelp av sosialtjenesten, etter kombinasjoner av lovgrunnlag og alder. 1991	42
4.2. Barn som fikk hjelp av sosialtjenesten, etter alder og tiltak. 1991	42
4.3. Barn under barnevern i løpet av året, ved utgangen av året og nye barn. Tall for kjønn og alder. Absolutte tall og pr. 1 000 barn 0-19 år. 1991	43
4.4. Barn under barnevern i løpet av året, etter tiltak. Fylke. 1981-1991	44
4.5. Nye barn under barneverntiltak, etter hvilket tiltak som ble iverksatt først. Fylke. 1981-1991	45
4.6. Nye barn under barnevernstiltak, etter grunn til å iverksette tiltak og alder. 1981-1991	46
4.7. Nye barn under barnevernstiltak, etter grunn til å iverksette tiltak og foreldreforhold. 1991	46
4.8. Nye barn under barnevernstiltak, etter alder og hvilket tiltak som ble iverksatt først. 1991	47
4.9. Nye barn under barnevernstiltak, etter alder og hvem som tok opp saken. 1991	47
4.10. Barn under barnevernstiltak 31. desember, etter tiltak. Fylke. 1981-1991	48
4.11. Barn under barnevernstiltak 31. desember, etter alder og tiltak. 1991	49
4.12. Barn under barnevern i løpet av året og barn i befolkningen, etter alder og kommunestørrelse. 1991	49
5.1. Plasser i institusjoner for barn og ungdom, etter institusjonstype. Fylke. 1991	56
5.2. Beboere i institusjoner for barn og ungdom, etter institusjonstype. Inn- og utskrivninger i løpet av året. 1991	56
5.3. Beboere i institusjoner for barn og ungdom ved utgangen av året, etter institusjonstype, kjønn og alder. 1991	57
5.4. Beboere i institusjoner for barn og ungdom, etter institusjonstype og lengden på oppholdet. 1991	57
5.5. Årsverk i institusjoner for barn og ungdom, etter institusjonstype og stilling. 1991	58
6.1. Plasser i institusjoner for rusmiddelmisbrukere, etter institusjonstype. Fylke. 1991	63
6.2. Beboere i institusjoner for rusmiddelmisbrukere, etter institusjonstype, kjønn og alder. 1991	64
6.3. Beboere i institusjoner for rusmiddelmisbrukere, etter institusjonstype og lengden på oppholdet. 1991	64
6.4. Beboere i institusjoner for rusmiddelmisbrukere, etter institusjonstype. Inn- og utskrivninger i løpet av året. 1991	65
6.5. Antall kurdøgn i institusjoner for rusmiddelmisbrukere, etter institusjonstype og beboernes hjemstedsfylke. 1991	65
6.6. Årsverk i institusjoner for rusmiddelmisbrukere, etter institusjonstype og stilling. 1991	66

Index of figures

	Page
3.1. Recipients of social care per 1 000 population in various age groups. 1991	18
3.2. Recipients of social care, by main source of income. Type of family. Per cent. 1991 ..	19
3.3. Recipients of social care by labour force status. Type of family. Per cent. 1991	19
3.4. Norwegian and foreign recipients of social care, by age. Per cent. 1991	20
3.5. Average allowance per month with allowance. Type of family. 1991	20
3.6. Allowance per month by number of months with allowance. Type of family. 1991	21
3.7. Cases of social care with economic assistance. 1970-1991	21
3.8. Each age group's percentage of total number of cases. 1970-1991	22
3.9. Cases of social care per 1 000 population. County. 1991	22
3.10. Average economic assistance per case of social care. County. 1991	22
3.11. Value of economic assistance, fixed and current prices. 1980-1991	23
3.12. Gross expenditure for social care per capita. County. 1991	23
3.13. Social care expenditure per capita. Size of municipality. 1991	24
3.14. Man-years in social administration per 10 000 population. County. 1991	24
4.1. Children with assistance from social services, by type of assistance. 1991	37
4.2. Children under protection per 1 000 children in different age groups. 1991	37
4.3. Children under protection during the year. Children, total, in foster homes and children's homes. 1981-1991	38
4.4. New cases of children placed under protection with different family situation, by reason for intervention. Per cent. 1991	39
4.5. Children 0-17 years per 1.1.1991 and new cases of children placed under protection in 1991, by family situation. Per cent	39
4.6. New cases of children placed under protection, by type of initial protective measure. Per cent. 1981-1991	39
4.7. Children under protection per 31. Dec. Children, total, in foster home and in children's home. 1981-1991	40
4.8. Children under protection per 31. Dec. per 1 000 children under 18 years. County. 1990 and 1991	40
4.9. Children under protection during the year per 1 000 children under 18 years in municipalities of various sizes. 1991	41
5.1. Beds in institutions for children and youth, by type of institution. 1991	52
5.2. Number of beds in children's and youth's homes per 10 000 children under 18 years. County. 1991	52
5.3. Number of beds in mental hospital units for children and youth per 10 000 children under 18 years. County. 1991	53
5.4. Residents in institutions for children and youth, by age and type of institution. 1991 ..	53
5.5. Residents in institutions for children and youth, by duration of stay. Type of institution. 1991	54
6.1. Number of days in institutions for alcoholics and drug addicts per 1 000 population 16-79 years, by county. 1991	60
6.2. Residents in institutions for alcoholics and drug addicts, by age. Type of institution. 1991	61
6.3. Residents in institutions for alcoholics and drug addicts, by duration of stay. Type of institution. 1991	61

Index of tables

	Page
3.1. Cases of social care with economic assistance, by age and county/size of municipality. 1970-1991	25
3.2. Recipients of social care with help in one or more municipalities, by number of municipalities from which they have received assistance, and age. 1991	26
3.3. Recipients of social care by main source of income and family cycle phase. 1991	26
3.4. Recipients of social care by labour force status and family cycle phase. 1991	27
3.5. Recipients of social care by citizenship and age. 1991	27
3.6. Average allowance per month with allowance. Figures for duration of allowance and family cycle phase. 1991	28
3.7. Recipients of social care in 1991 by assistance from the social service department also in 1990 and family cycle phase	29
3.8. Recipients of social care by duration of allowance and family cycle phase. 1991	30
3.9. Cases of social care by nature of assistance and county/size of municipality. 1991	31
3.10. Value of economic assistance, by nature of assistance and county/size of municipality. 1991	32
3.11. Recipients of social care by relationship to the social security system and family cycle phase. 1991	33
3.12. Man-years in social administration per 31 December 1991 and per 10 000 population. County	34
4.1. Children with assistance from social services, by legal basis for assistance and age. 1991 .	42
4.2. Children with assistance from social services, by age and type of assistance. 1991	42
4.3. Children under protection during the year, at the end of the year and new cases of children placed under protection. Figures for sex and age. Absolute figures and per 1 000 children 0-19 years. 1991	43
4.4. Children under protection during the year, by type of assistance. County. 1981-1991 ...	44
4.5. New cases of children placed under protection, by type of initial assistance. County. 1981-1991	45
4.6. New cases of children placed under protection, by reason for intervention and age. 1981-1991	46
4.7. New cases of children placed under protection, by reason for intervention and parental situation. 1991	46
4.8. New cases of children placed under protection, by age and type of initial assistance. 1991	47
4.9. New cases of children placed under protection, by age and who reported the case. 1991 .	47
4.10. Children under protection at the end of the year, by type of assistance. County. 1981-1991	48
4.11. Children under protection at the end of the year, by age and type of assistance. 1991 ...	49
4.12. Children under protection during the year and children in the population, by age and size of municipality. 1991	49
5.1. Number of beds in institutions for children and youth, by type of institution. County. 1991	56
5.2. Residents in institutions for children and youth, by type of institution. Admissions and discharges during the year. 1991	56
5.3. Residents in institutions for children and youth at the end of the year, by type of institution, sex and age. 1991	57
5.4. Residents in institutions for children and youth, by type of institution and duration of stay. 1991	57
5.5. Man-years in institutions for children and youth, by type of institution and occupation. 1991	58
6.1. Number of beds in institutions for alcoholics and drug addicts, by type of institution. County. 1991	63
6.2. Residents in institutions for alcoholics and drug addicts, by type of institution, sex and age. 1991	64
6.3. Residents in institutions for alcoholics and drug addicts, by type of institution and duration of the stay. 1991	64
6.4. Residents in institutions for alcoholics and drug addicts, by type of institution. Admissions and discharges during the year. 1991	65
6.5. Number of days in institutions for alcoholics and drug addicts, by type of institution and county. 1991	65
6.6. Man-years in institutions for alcoholics and drug addicts, by type of institution and occupation. 1991	66

1. Innledning

1.1. Opplegg og gjennomføring

Statistikkens omfang

NOS Sosialstatistikk 1991 gir en oversikt over virksomheten i sosialtjenesten, med hovedvekt på å beskrive hvilke grupper som mottar ulike tjenester og ytelser fra sosialtjenesten. Sosialstatistikken omfatter økonomisk sosialhjelp og tiltak for barn og ungdom.

I tillegg gir publikasjonen en oversikt over institusjoner for barn og ungdom og institusjoner for rusmiddelmissbrukere. Disse institusjonene er det fylkeskommunene som har ansvar for.

Opplysninger om personell/årsverk er tatt med i kapitlene om sosialhjelp, institusjoner for barn og ungdom og institusjoner for rusmiddelmissbrukere.

Statistikkgrunnlag

Grunnlaget for sosialstatistikken er årlige oppgaver over ytelser og tjenester fra sosialkontorene.

For områdene økonomisk sosialhjelp og barnevern blir det hentet inn individoppgaver, mens opplysninger om personell hentes fra årsmeldingene fra kommunene.

Opplysninger om plasser, beboere, personell og kostnader i institusjoner for barn og ungdom og institusjoner for rusmiddelmissbrukere, hentes inn på egne skjema som fylles ut av den enkelte institusjon.

Fra 1986 ble det innført et nytt registreringssystem for sosialstatistikken, der klienter og iverksatte tiltak registreres fortløpende på et registreringsskjema. De aller fleste rubrikkene på dette skjemaet skal fylles ut for alle klienter. Statistikkoppgavene er en kopi av registreringsskjemaet, og skilles fra originalen før den sendes Statistisk sentralbyrå ved årets slutt.

skjemaet, og skilles fra originalen før den sendes Statistisk sentralbyrå ved årets slutt.

Registreringsskjemaet og årsmeldingsskjemaet med rettleddning finnes bakerst i denne publikasjonen.

Oppgavene fra sosialkontorene blir hentet inn med hjemmel i lov om sosial omsorg, §§ 20d og 22, med tilhørende forskrift om sosialstatistikk og lov om barnevern § 13. Oppgavene fra institusjonene for barn og ungdom og institusjonene for rusmiddelmissbrukere innhentes med hjemmel i lov om offisiell statistikk og Statistisk sentralbyrå (statistikkloven).

1.2. Innsamlings- og bearbeidingsfeil

Når det gjelder statistikken for økonomisk sosialhjelp, er det pga. manglende innsending av data eller mangelfulle data benyttet oppgaver fra 1990 for Borre og Vevelstad kommune og Sagene sosialdistrikt i Oslo.

Det var 10 kommuner som ikke sendte inn oppgaver til barnevernsstatistikken, eller sendte oppgaver som var så ufullstendige at de ikke kunne brukes. For disse kommunene har vi benyttet oppgaver fra tidligere år. For Nesodden har vi benyttet 1988-tall, og for Hitra 1989-tall, da dette var siste året de har levert inn oppgaver. For Enebakk, Svelvik, Tromøy, Bykle, Sirdal, Samnanger, Sortland og Porsanger mangler oppgaver for 1991, og for disse er det benyttet 1990-tall.

Skjeberg, Andebu, Vevelstad og Ballangen kommune har ikke sendt inn årsmeldingsskjema for 1991. Dette skjemaet registrerer bl.a. personalet i sosialkontortjenesten. For disse kommunene er det brukt tall fra årsmeldingen i 1990.

SSB har nå et register som omfatter 156 institusjoner for barn og ungdom. Det var 10 insti-

tusjoner som ikke sendte inn oppgaver for 1991, eller sendte inn så mangelfulle data at de ikke kunne benyttes.

Registeret over institusjoner for rusmiddelmissbrukere omfatter 128 institusjoner. Det var 18 institusjoner som ikke sendte inn oppgaver i 1991, eller sendte inn så mangelfulle oppgaver at de ikke kunne benyttes.

Statistisk sentralbyrå regner med at det kan være en viss underrapportering av enkeltklienter til sosialstatistikken, spesielt av barneverns-klienter.

Utfyllingen av statistikkoppgavene er ofte mangelfull. I mange av oppgavene er ett eller flere spørsmål ubesvart, og ofte er de utfylte opplysningene unøyaktige eller direkte feilaktige. SSB legger ned et stort arbeid i å kontrollere og rette opp feil og mangler med datagrunnlaget, og oppgaver sendes tilbake til kommunene for oppretting. Dette forhindrer likevel ikke at det kan finnes feil i det materialet som statistikken bygger på.

2. Kommunal sosialtjeneste

2.1. Lovgrunnlag og organisering av den kommunale sosialtjenesten

Det er i hovedsak 3 lover som regulerer den kommunale sosialtjenesten. Først og fremst er det lov om sosial omsorg av 5. juni 1964 som trekker opp generelle retningslinjer for virksomheten i og organiseringen av den kommunale sosialtjeneste. Dernest er det lov om barnevern av 17. juli 1953, og lov om edruskapsvern og edruskapsnemnder av 26. februar 1932. Mens den førstnevnte loven omhandler den kommunale sosialtjenesten generelt, er de 2 sistnevnte lovene rettet inn mot mer eller mindre avgrensede grupper med spesielle problemer og behov. Disse 3 lovene vil ofte til en viss grad overlappe hverandre, og i noen tilfelle kan det være vanskelig å si klart hvilken lov en sak vil komme inn under. Ifølge lov om sosial omsorg skal den kommunale sosialtjenesten ledes av et valgt helse- og sosialstyre på minst 5 medlemmer.

Fra 1. januar 1988 skal helse- og sosialstyret også ha ansvaret for lov om barnevern og lov om edruskapsvern. Loven krever ikke lenger egne barneverns- og edruskapsnemnder, men de kan allikevel finnes i form av spesielle klientutvalg.

Helse- og sosialstyret skal ha samme funksjonstid som kommunestyret, og det er kommunestyret som velger medlemmene og utpeker leder og nestleder. Helse- og sosialstyret skal i utgangspunktet ha 5 medlemmer. Hvis det anses nødvendig, kan kommunestyret fastsette et høyere antall medlemmer.

Helse- og sosialstyret er det overordnede organ som skal samordne arbeidet etter de 3 sosiallovene, og den daglige drift og administrasjon av dets arbeid skal ifølge loven legges til et sosialkontor.

I de senere år er avgjørelsesmyndigheten i helse- og sosialtjenesten i stadig større grad delegert til sosialkontoret. Dette betyr at helse- og sosialstyret ikke lenger befatter seg så mye med avgjørelser i enkeltsaker, men heller med utarbeidelse og oppfølging av planer og målsettinger.

Det er i første rekke de store kommunene som har delegert myndighet til sosialadministrasjonen, noe som for så vidt er forståelig ut fra at de store kommunene har så store saksmengder, at det vil være nærmest umulig for helse- og sosialstyret å behandle alle sakene.

Stortinget har vedtatt to nye lover som erstatter gjeldende lovgivning for den kommunale sosialtjenesten. Lov om sosiale tjenester av 14. november 1991 og lov om barneverntjenester av 11. juni 1992 trer begge i kraft fra 1. januar 1993.

2.2. Den kommunale sosialtjenestens formål og oppgaver

I lov om sosial omsorg heter det at helse- og sosialstyret skal utføre de oppgaver som det er pålagt i lov eller av kommunestyret, ha tilsyn med sosiale institusjoner i kommunen og ta initiativ til tiltak som kan styrke det sosiale vern for kommunens innbyggere. Dette vil si at de oppgaver som er nevnt her kan betraktes som generelle retningslinjer for helse- og sosialstyrets arbeidsområde, og at det enkelte kommunestyre kan pålegge helse- og sosialstyret ytterligere oppgaver. De oppgaver som ligger til helse- og sosialstyrets arbeidsområde kan altså variere fra kommune til kommune. Dette vil også bety at det kan finnes forskjeller fra kommune til kommune med hensyn til hvilke tilbud og tjenester som stilles til rådighet for befolkningen.

Når det ovenfor sies at helse- og sosialstyret skal utføre de oppgaver det er pålagt i lov, henviser det til de mer konkrete bestemmelser i lov om sosial omsorg, barnevernsloven og lov om edruskapsvern. Etter disse bestemmelsene går det fram at helse- og sosialstyret skal yte nødvendig hjelp til den som er i en vanskelig livssituasjon eller ikke er i stand til å forsørge eller dra omsorg for seg selv. Som nevnt ovenfor skal også helse- og sosialstyret stå for utarbeidelsen av tiltak som kan styrke det sosiale vern for kommunens innbyggere. Dermed ser en at helse- og sosialstyret har et tosidig ansvar; det skal sørge for at enkeltmennesket får den hjelp vedkommende trenger for å opprettholde en rimelig levestandard og livssituasjon, samtidig som det skal arbeide med tiltak som skal forbedre det generelle sosiale vern for alle kommunens innbyggere.

2.3. Hvem kan få hjelp fra den kommunale sosialtjenesten?

Den kommunale sosialtjenesten er en service som i utgangspunktet er tilgjengelig for alle personer i kommunen, og det er ingen spesielle grupper eller personer som ifølge lovverket har noen fortrinnsrett til hjelp fra sosialtjenesten. I prinsippet er alle personer som oppholder seg i kommunen, berettiget til hjelp fra sosialkontoret hvis de trenger det. Etter loven har alle rett til å få råd og veiledning, og som vi skal se senere, har en også rett til økonomisk støtte eller institusjonsplass etter visse betingelser. I loven er det imidlertid tatt inn et forbehold om at personer som ikke har sin faste bopel i kommunen kan bes om å henvende seg til sosialkontoret på sitt hjemsted, så fremt dette ikke må antas å være til skade for vedkommende.

I tillegg til at den enkelte har krav på visse typer hjelp, har også kommunen plikt til å gripe inn med tiltak rettet mot barn og rusmiddelmissbrukere i bestemte situasjoner.

I stor grad trekker lovverket altså opp generelle retningslinjer, som kan være gjenstand for vurderinger fra sak til sak. Samtidig vil det på riks- eller lokalpolitisk plan kunne gis forskrifter om hvordan lovverket skal fortolkes, eller at visse grupper eller saksområder skal prioriteres. Lovverkets bestemmelser kan altså praktiseres noe forskjellig fra år til år eller fra kommune til kommune.

2.4. Hjelpetiltak som sosialkontorene har til rådighet

Når en snakker om sosialhjelp tenker en oftest på økonomisk støtte til vanskeligstilte. Men økonomisk støtte til vanskeligstilte er bare en av flere oppgaver som påligger sosialetaten. Etter lov om sosial omsorg skal helse- og sosialstyret gi *opplysninger, råd og veiledning* til den som trenger det for å bli selvhjulpent eller for å kunne overvinne eller tilpasse seg en vanskelig livssituasjon, yte *økonomisk støtte* til den som ikke er i stand til å sørge for sitt livsopphold, og sørge for *opphold i egnet institusjon* for personer som har behov for hjelp. I tillegg kan det også gis økonomisk støtte til f.eks. *yrkesopplæring* og andre uspesifiserte behov. I tillegg til disse lovregulerte bestemmelsene, kan det som tidligere nevnt, også fattes lokale vedtak om hjelpetilbud. Lovens bestemmelser er for øvrig nokså generelle, slik at det i stor grad blir opp til sosialkontorene selv å tolke disse bestemmelsene på en mest mulig hensiktsmessig måte. Med andre ord vil det kunne være vanskelig å si om et hjelpetiltak er uttrykkelig hjemlet i lovverket eller ikke.

Sosialkontorenes hjelpetilbud omfatter ikke bare økonomisk hjelp, men også praktisk hjelp, råd og veiledning, og formidling av hjelp fra andre offentlige etater. Disse hjelpetilbudene er delvis rettet mot hele befolkningen, og delvis mot avgrensede målgrupper. Det at kommunestyret kan pålegge sosialetaten oppgaver ut over det som er fastsatt i lovverket gir mulighet for store variasjoner fra kommune til kommune med hensyn til hvilke tilbud som måtte finnes for slike avgrensede målgrupper. Dette gjelder kanskje først og fremst tilbud til eldre og funksjonshemmede som ikke omtales spesielt i lovverket. De fleste kommuner har allikevel spesielle hjelpeordninger rettet inn nettopp mot disse gruppene, som f.eks. hjemmehjelpsordninger, ambulering vaktmester o.l.

2.5. Tvangstiltak

Både lov om barnevern og lov om edruskapsvern gir lovhjemler for å benytte tvangstiltak i særskilte tilfeller. De aktuelle paragrafene er barnevernslovens §§ 5, 11 og 58, og lov om edruskapsvern, §§ 6, 6a, 7, 9 og 16. Disse vil omtales nærmere under de respektive kapitler.

3. Kontantytelser (økonomisk stønad)

3.1. Innledning

Ulike trygdeordninger skal sikre den enkelte et livsgrunnlag ved bortfall av inntekt; ved sykdom, arbeidsløshet, uførhet, tap av forsørger osv. Men selv om trygdeordningene er godt utbygd i vårt land, dekker de ikke alle behov til enhver tid. Det kan være at trygdeytelsene ikke er tilstrekkelige til å dekke de reelle utgifter til livsopphold, eller at en trygdet får uforutsette store utgifter. I tillegg er det også noen som helt faller utenfor trygdeordningene. Økonomisk sosialhjelp er ment å skulle fange opp slike tilfelle og skal være et økonomisk sikkerhetsnett for den enkelte.

Hjelp i form av kontantytelser gis etter § 3.1 i lov om sosial omsorg. Etter denne paragrafen kan det "til den som ikke er i stand til å sørge for sitt livsopphold eller til å dra omsorg for seg selv", gis økonomisk sosialhjelp i følgende former:

- lån, garanti for lån eller bidrag til yrkesopplæring til å komme i gang med et erverv eller til andre formål med sikte på å gjøre vedkommende selvhjulpen
- bidrag, eller i unntakstilfelle lån til livsopphold
- lån eller bidrag til andre formål, i den utstrekning det anses nødvendig.

I tillegg til dette sier § 3.2 at det i særlige tilfelle, selv om vilkårene ovenfor ikke er til stede, kan ytes økonomisk hjelp til personer som trenger det for å kunne overvinne eller tilpasse seg en vanskelig livssituasjon.

Loven gir stort rom for skjønn, både med hensyn til hvilke krav som skal stilles for å få sosialhjelp, og med hensyn til stønadens art og

størrelse. Dette gir rom for ulik praksis fra sosialkontor til sosialkontor. Ved forskrifter og rundskriv gir Sosialdepartementet anbefalinger om fortolkning og praktisering av lovverket, blant annet er det foreslått normerte satser for kontantytelser. Dette vil, dersom anbefalingene blir fulgt, bidra til en mer ensartet praksis i de forskjellige kommunene.

Kontantytelser kan gis enten i form av bidrag eller lån, eller også som garanti for lån. Lån og garanti for lån registreres sammen på de registreringsskjema som brukes, slik at det ikke vil være mulig å skille mellom disse to formene for hjelp. Lån og garanti for lån er derfor slått sammen i statistikken.

Behandlingstiden for søknader om trygdeytelser kan i enkelte tilfelle være lang, og personer som venter på behandling av slike søknader kan få behov for hjelp til livsopphold i ventetiden. Forutsetningene for å innvilge sosialhjelp er gjerne at ytelsen skal tilbakebetales i den grad det blir overlapping med etterbetalt trygdeytelse. Det er imidlertid varierende praksis med hensyn til hvorvidt slike forskudd på trygdeytelser gis som bidrag eller som lån, men dette går ikke fram av statistikken.

I henhold til lovverket kan helse- og sosialstyret i stedet for kontante utbetalinger også gi hjelp i form av naturalytelser, hvis en finner at vedkommende på grunn av særlige forhold er best tjent med å få hjelpen på en slik måte. Naturalytelser innebærer at sosialkontoret, i stedet for å betale ut et kontantbeløp til vedkommende, dekker kostnaden ved anskaffelsen av de bestemte varer eller tjenester som hjelpen har som formål å dekke. Det kan i slike tilfelle benyttes rekvisisjon eller en annen tjenlig framgangsmåte. Vi kjenner ikke omfanget av bruk av slike naturalytelser, og de blir regnet som kontantytelser i statistikken.

3.2. Datagrunnlaget for 1991

I statistikken over økonomisk sosialhjelp for 1991, er det pga. manglende innsending av data eller mangelfulle data benyttet tall fra 1990 for Borre og Vevelstad kommune og Sagene sosialdistrikt i Oslo.

Skjeberg, Andebu, Vevelstad og Ballangen kommune har ikke sendt inn årsmeldingsskjema for 1991. Dette skjemaet registrerer bl.a. personalet i sosialkontortjenesten. For disse kommunene er det brukt innsendte oppgaver fra 1990.

Et problem i noen kommuner har vært at utgifter til sosiale tjenester, som f.eks. institusjonsopphold, er blitt registrert som utbetalt økonomisk stønad. Dette er så langt det har vært mulig, forsøkt rettet opp. Det gjelder særlig i tilfeller hvor beløpene størrelse har vært høyere enn gjennomsnittlig utbetaling. Denne feilregistreringen kan likevel medføre at man overvurderer omfanget av direkte utbetalinger til økonomisk sosialhjelp.

Statistisk sentralbyrå regner med at det kan være en viss underrapportering av enkeltklienter til sosialstatistikken. Det er imidlertid vanskelig å anslå omfanget av denne underrapporteringen.

3.3. Mottakere av økonomisk hjelp

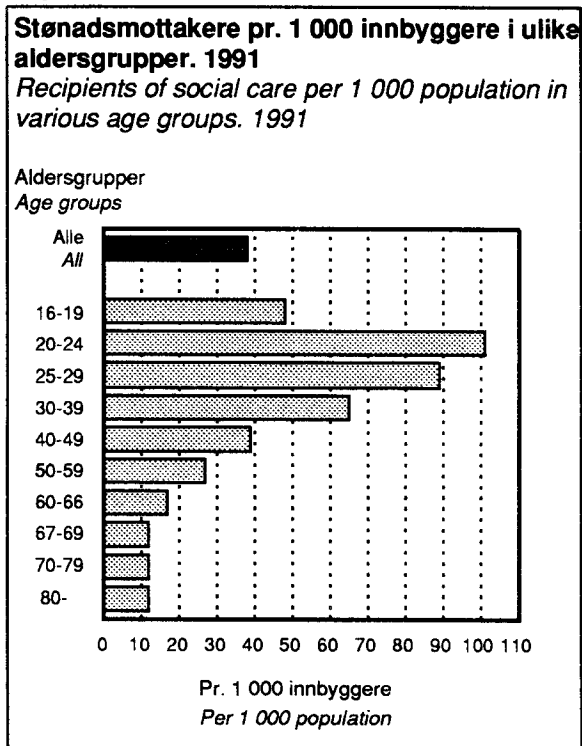
Det ble gitt sosialhjelp i form av kontantytelser til i overkant av 172 000 tilfelle i 1991. Dette var en økning på om lag 4 prosent i forhold til 1990.

Noen stønadsmottakere fikk i løpet av året hjelp i mer enn én kommune, og tallet på *stønadstilfeller* vil derfor være høyere enn tallet på *stønadsmottakere*, som i 1991 var i underkant av 161 400. Av disse var det 8 900 personer, eller 5,5 prosent, som fikk økonomisk sosialhjelp i mer enn én kommune. De aller fleste av disse, 89 prosent, fikk hjelp i 2 kommuner. Det var i de lavere aldersgrupper at en fant størst andel stønadsmottakere med hjelp i mer enn én kommune, og da spesielt i aldersgruppen 20-29 år.

I forhold til hele befolkningen var det i 1991 38 stønadsmottakere pr. 1 000 innbyggere. Andelen av befolkningen som får økonomisk sosialhjelp var høyest i aldersgruppen 20-24 år,

der det var 101 mottakere pr. 1 000 innbyggere. Denne andelen avtok med stigende alder og det var 12 mottakere pr. 1 000 innbyggere i aldersgruppen 67 år og over (figur 3.1).

Figur 3.1

Viktigste kilde til livsopphold

15 prosent av stønadsmottakerne hadde i 1991 *arbeidsinntekt* som viktigste kilde til livsopphold. Uoppgitte er her holdt utenfor. 44 prosent av stønadsmottakerne hadde *trygd eller pensjon* som viktigste kilde til livsopphold, og nær 32 prosent hadde *sosialhjelp* som viktigste kilde til livsopphold. Sammenlignet med 1990 var det færre stønadsmottakere med arbeidsinntekt og flere med sosialhjelp som viktigste kilde til livsopphold.

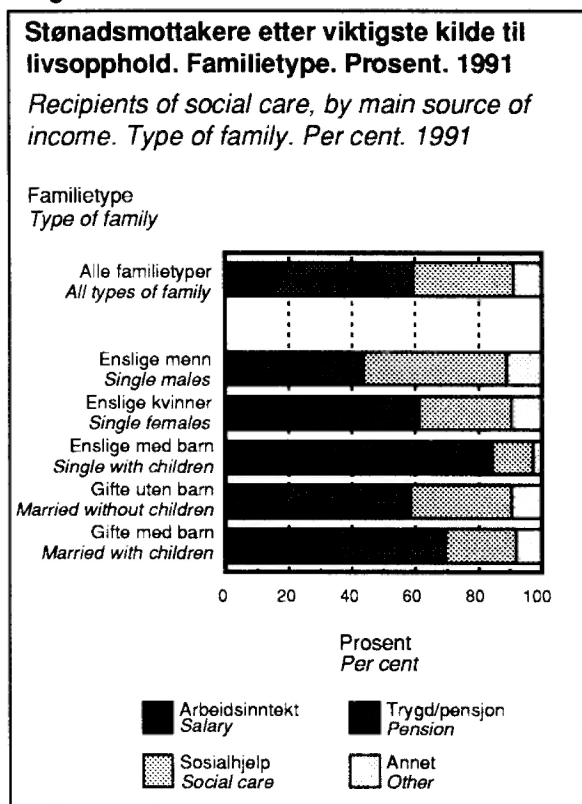
Viktigste kilde til livsopphold varierte med familietype. I gruppen enslige menn og kvinner var det henholdsvis 9 og 11 prosent som hadde arbeidsinntekt som viktigste kilde til livsopphold. I gruppen gifte med barn var tilsvarende andel 36 prosent. I gruppen gifte uten barn var det 19 prosent som hadde arbeid som viktigste kilde til livsopphold.

Både i gruppen enslige kvinner og gruppen enslige med barn hadde over halvparten trygd

eller pensjon som viktigste kilde til livsopphold, henholdsvis 50 og 67 prosent. Blant gifte uten barn var det 40 prosent som hadde trygd eller pensjon som viktigste kilde til livsopphold.

Det var bare for enslige menn uten barn at sosialhjelp oftest ble oppgitt som den viktigste kilden til livsopphold, vel 45 prosent (figur 3.2).

Figur 3.2

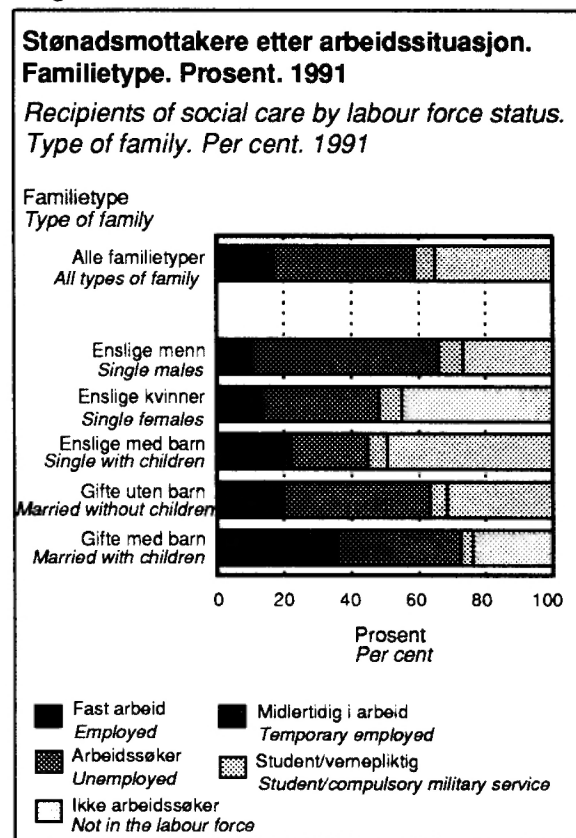
Forhold til arbeidslivet

Nær 12 prosent av stønadsmottakerne i 1991 var i fast arbeid. Det tilsvarende tallet i 1990 var 14 prosent. 42 prosent av stønadsmottakerne i 1991 var arbeidssøkere mot 39 prosent i 1990.

Andelen av stønadsmottakere i fast arbeid varierte med familietype (figur 3.3). I gruppene enslige menn og enslige kvinner var henholdsvis 6 og 8 prosent i fast arbeid. Blant enslige med barn og gifte med barn var henholdsvis 17 og 28 prosent av stønadsmottakerne i fast arbeid.

I alt 35 prosent av alle stønadsmottakerne var ikke arbeidssøkere.

Figur 3.3

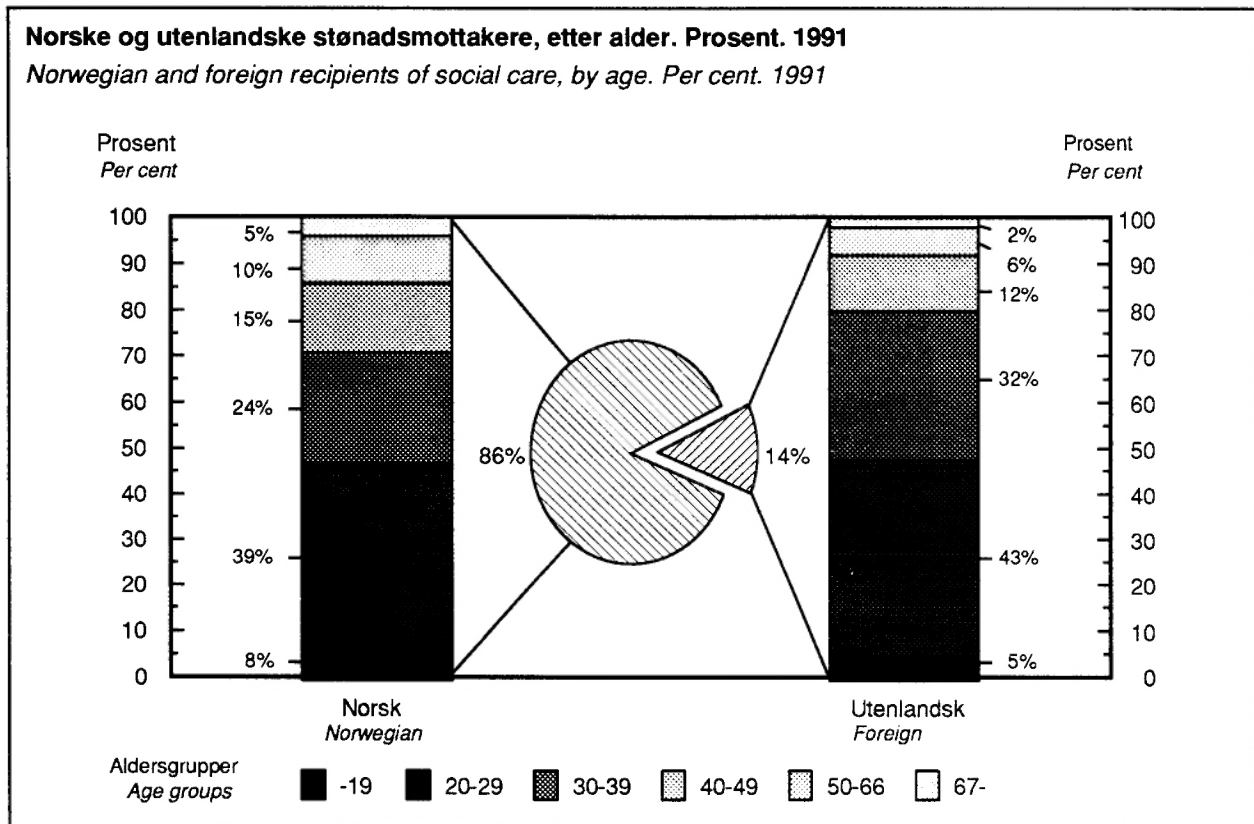

Utenlandske statsborgere

Nær 21 700, eller 14 prosent, av stønadsmottakerne i 1991 var utenlandske statsborgere. De tilsvarende tall for 1990 var 20 800 (14 prosent). For 4 300 stønadsmottakere var statsborgerskap uoppgitt i 1991. Aldersfordelingen for de utenlandske stønadsmottakerne viser en noe større andel i de yngre aldersgruppene enn hva som gjelder for norske stønadsmottakere (figur 3.4).

Rundt regnet 19 prosent av alle utenlandske statsborgere 16 år og over registrert i Norge mottok økonomisk sosialhjelp i 1991, mens det tilsvarende tallet for norske statsborgere var 4 prosent. Disse tallene må ses på bakgrunn av at en stor del av de utenlandske statsborgerne er flyktninger og asylsøkere, og at sosialkontorene har det lokale ansvar for tilpasning til norske forhold.

Figur 3.4

Stønadsmottakere med hjelp både i 1990 og 1991

Av de 161 400 mottakere av økonomisk sosialhjelp i 1991, mottok 95 500 hjelp også i 1990. For 6 200 stønadsmottakere var forholdet til sosialkontoret foregående år uoppgitt. Det vil si at nesten 62 prosent av stønadsmottakerne hadde mottatt hjelp året før. Den tilsvarende andel i 1990 var 59 prosent. Blant familietypene var det gruppen enslige med barn som hadde høyest andel mottakere med økonomisk hjelp også foregående år (68 prosent).

Utbetalinger

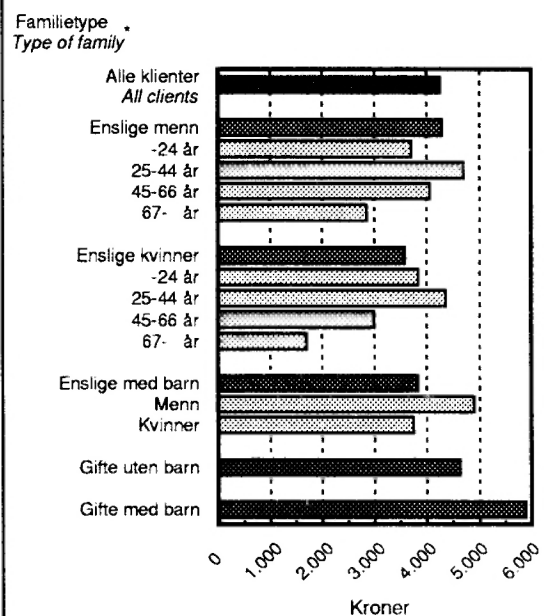
Av stønadstilfeller i 1991 var det 163 700 som fikk bidrag og i underkant av 25 000 som fikk lån eller garanti for lån. De totale utbetalingene av økonomisk sosialhjelp beløp seg til i underkant av 3 479 millioner kroner, som er en økning i løpende priser på 5 prosent fra 1990.

3 275 millioner kroner ble utbetalt som bidrag og 203 millioner kroner ble utbetalt som lån eller garanti for lån. Det tilsvarer i gjennomsnitt 20 600 kroner pr. stønadstilfelle.

Figur 3.5

Gjennomsnittlig utbetaling pr. måned med bidrag. Familietype. 1991

Average allowance per month with allowance. Type of family. 1991

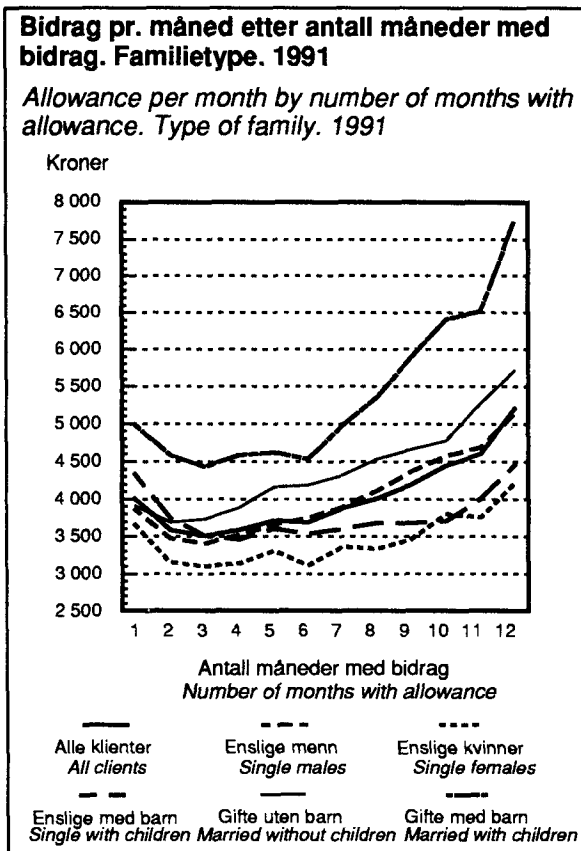

* For English translation, see figure 3.3.

Hvor mye den enkelte bidragsmottaker fikk utbetalt i løpet av året, er selvsagt avhengig av hvor lenge behovet for hjelp varte. Regnet pr. måned med bidrag fikk bidragsmottakerne i gjennomsnitt utbetalt 4 267 kroner i bidrag. Det var gifte eller samboende med barn under 18 år som fikk de høyeste månedlige bidrag med 5 903 kroner (figur 3.5). Gifte eller samboende uten barn fikk 4 640 kroner, og enslige med barn under 18 år fikk 3 841 kroner pr. måned. Enslige menn fikk større gjennomsnittlige utbetalinger pr. måned enn enslige kvinner, henholdsvis 4 296 kroner og 3 593 kroner.

Forholdet mellom utbetalingens varighet og gjennomsnittlig utbetaling pr. måned synes å være slik at jo lengre det utbetales bidrag, jo større blir de månedlige beløp (figur 3.6). Unntaket gjelder de som fikk utbetalt en engangshjelp, dvs. hjelp registrert i bare én måned. Denne gruppen av korttidsmottakere fikk mer utbetalt enn de som fikk hjelp i flere måneder.

Figur 3.6

I gjennomsnitt fikk de med hjelp i bare én måned utbetalt 4 002 kroner pr. måned i bi-

drag. Det tilsvarende beløp for de som fikk hjelp i alle årets måneder var 5 209 kroner.

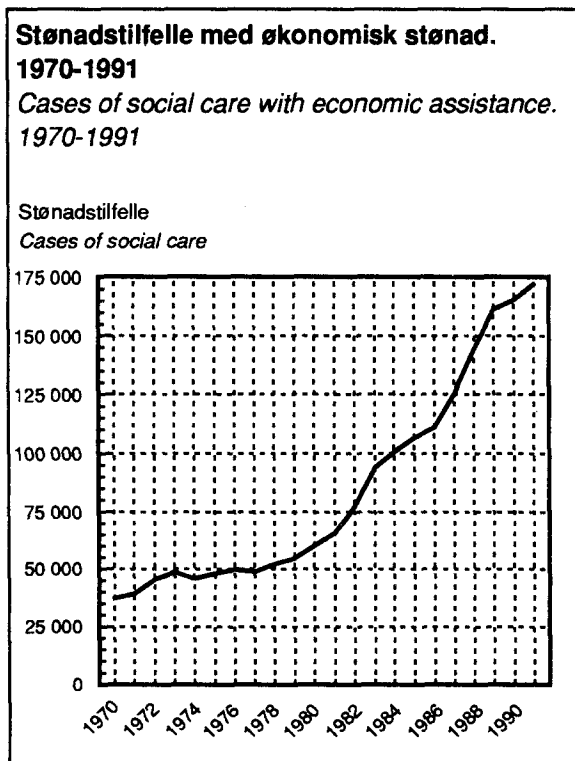
Den prosentvise økningen i månedlige utbetalinger etter som bidragstiden økte, var størst for gruppen gifte og samboende med barn.

Enslige kvinner fikk gjennomsnittlig lavest utbetalinger enten de mottok hjelp i én eller flere måneder. Når varigheten økte ser vi at de månedlige utbetalinger økte sterkere for enslige menn enn for enslige kvinner.

3.4. Utvikling over tid

I 1970 var det omtrent 37 000 stønadstilfelle, som utgjorde 10 tilfelle pr. 1 000 innbyggere. Dette tallet holdt seg noenlunde stabilt gjennom syttiårene, men tok deretter til å øke (figur 3.7). Økningen fra 1987 til 1988 var i overkant av 15 prosent og fra 1988 til 1989 på 12 prosent. Fra 1989 til 1990 var veksten i stønadstilfeller redusert til 2 prosent. Med i overkant av 172 000 stønadstilfeller i 1991 betydde det en vekst i forhold til 1990 med 4 prosent. I 1991 var det 40 stønadstilfeller pr. 1 000 innbyggere.

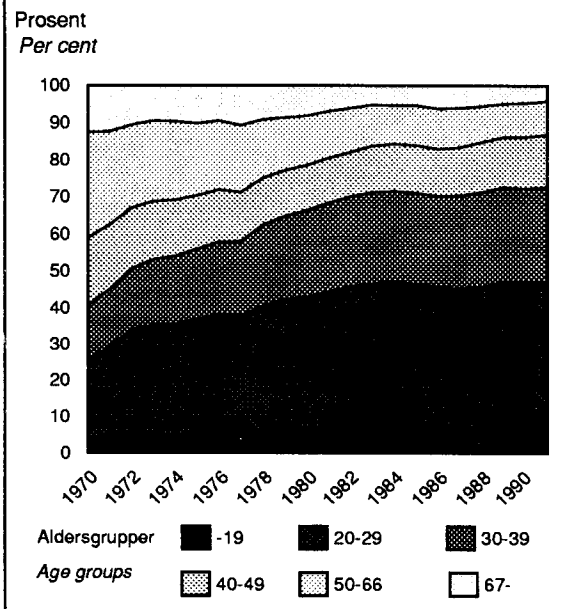
Figur 3.7

Figur 3.8

Aldersgruppenes andel av stønadstilfellene. 1970-1991

Each age group's percentage of total number of cases. 1970-1991

Alderssammensetningen i gruppen som mottar sosialhjelp har endret seg merkbart siden 1970. I figur 3.8 ser vi en tendens til at de eldste aldersgruppene utgjør en stadig mindre andel av de som mottar sosialhjelp. Mens aldersgruppene under 40 år utgjorde omtrent 41 prosent av stønadstilfellene i 1970, var dette tallet i 1991 steget til 73 prosent. Aldersgruppene over 50 år utgjorde i 1970 over 40 prosent av tilfellene, mens de i 1991 var redusert til 13 prosent. Alderspensionistene utgjorde i overkant av 12 prosent i 1970. I 1991 utgjorde denne gruppen litt over 4 prosent av stønadstilfellene.

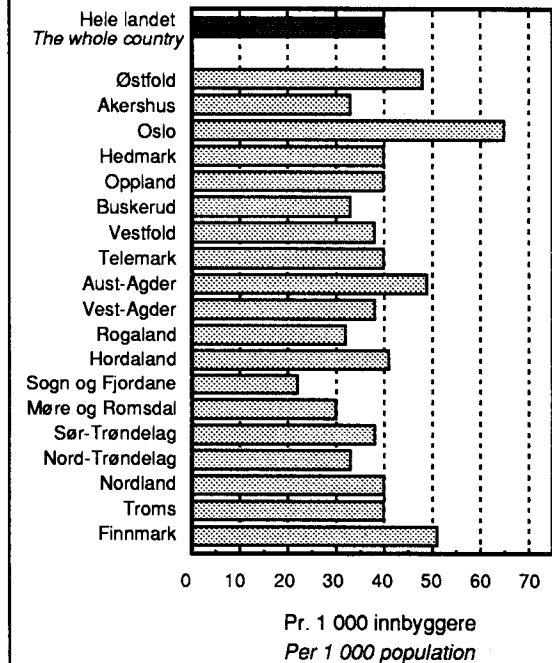
3.5. Geografiske forskjeller

Det er til dels store forskjeller fra fylke til fylke med hensyn til andel av befolkningen som får økonomisk sosialhjelp (figur 3.9). Andelen av befolkningen som mottok økonomisk sosialhjelp økte svakt fra 1990 til 1991. Høyest andel stønadstilfeller i 1991 hadde Oslo med 65 tilfeller pr. 1 000 innbyggere. Lavest lå Sogn og Fjordane med 22 tilfeller pr. 1 000 innbyggere.

Figur 3.9

Stønadstilfelle pr. 1 000 innbyggere. Fylke. 1991

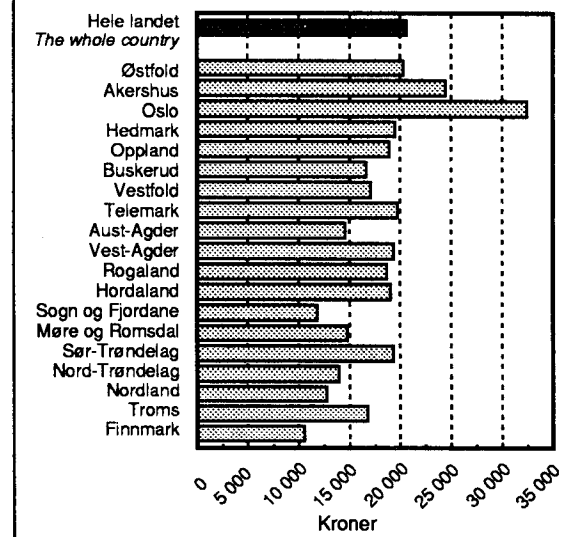
Cases of social care per 1 000 population. County. 1991

Figur 3.10

Gjennomsnittlig stønad pr. stønadstilfelle. Fylke. 1991

Average economic assistance per case of social care. County. 1991

Det var også store fylkesvise variasjoner når det gjelder gjennomsnittlig utbetalt stønad pr. stønadstilfelle. Oslo lå høyest med 32 420 kroner pr. tilfelle, mens Finnmark var lavest med 10 560 kroner pr. tilfelle (figur 3.10).

Møre og Romsdal har hatt størst prosentvis økning i gjennomsnittlig stønad pr. tilfelle i faste priser, 8 prosent fra 1990 til 1991. For landet under ett var det en nedgang på i overkant av 3 prosent. Buskerud og Nord-Trøndelag hadde størst nedgang i gjennomsnittlig utbetalt beløp i faste kroner fra 1990 til 1991 med henholdsvis 16 og 15 prosent.

3.6. Sosialhjelpsutgifter

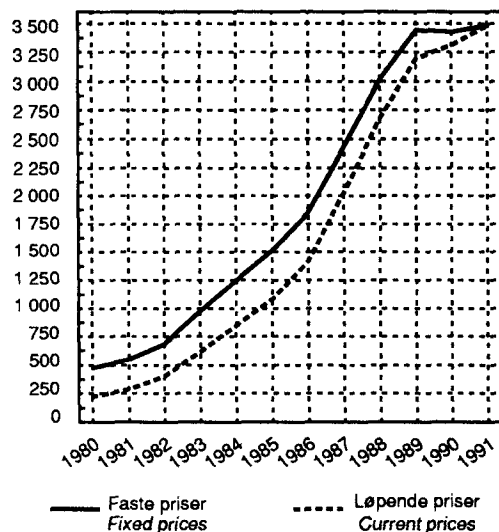
Økningen i antall mottakere av økonomisk hjelp de senere år, gjenspeiler seg også i en økning i kommunenes samlede sosialhjelpsutgifter. Med utgangspunkt i tall fra *klientstatistikken* var kommunenes totale utbetalinger til sosialhjelp i 1991 på 3 478 millioner kroner. Til sammenligning ble det i 1980 utbetalt nær 222 millioner kroner i sosialhjelp. Figur 3.11 viser utviklingen både i løpende og faste priser. I faste priser ble det utbetalt 7,3 ganger mer i sosialhjelp i 1991 enn i 1980.

Figur 3.11

Verdien av økonomisk sosialhjelp, faste og løpende priser. 1980-1991

Value of economic assistance, fixed and current prices. 1980-1991

Mill.kroner

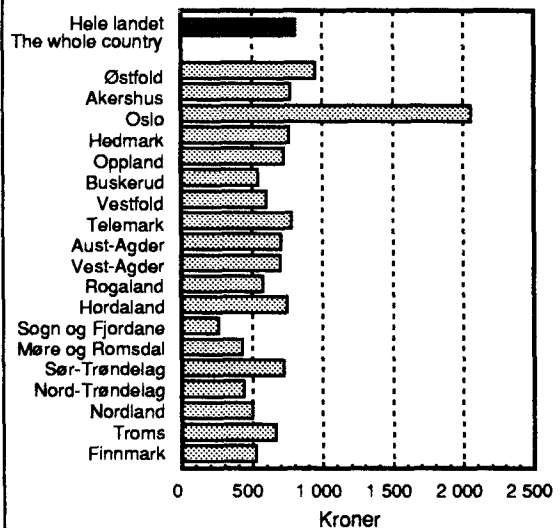
Sosialhjelpsutgifter pr. innbygger

Utgiftene til økonomisk sosialhjelp tilsvarte 814 kroner pr. innbygger på landsbasis (figur 3.12). I de aller fleste fylkene lå utgiftene pr. innbygger like i underkant av landsgjennomsnittet. Særlig lavt lå utgiftene i Sogn og Fjordane med bare 264 kroner pr. innbygger. Oslo skilte seg ut med utgifter som lå langt over landsgjennomsnittet, 2 056 kroner pr. innbygger.

Figur 3.12

Bruttoutgifter til sosialhjelp pr. innbygger. Fylke. 1991

Gross expenditure for social care per capita. County. 1991

Sosialhjelpsutgifter etter kommunestørrelse

Hvis vi ser på utgiftene pr. innbygger i kommunene gruppert etter kommunestørrelse, er bildet at det er de største kommunene som har størst utgifter pr. innbygger til økonomisk sosialhjelp (figur 3.13). Utgiftene til sosialhjelp utgjorde i de minste kommunene med under 5 000 innbyggere 378 kroner pr. innbygger, mens det tilsvarende tallet for de største kommunene med 50 000 innbyggere og over var 1 393 kroner pr. innbygger.

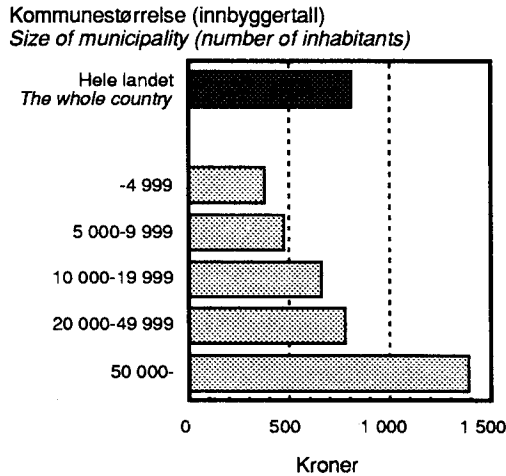
Høye utgifter til sosialhjelp i store kommuner og byer kan ha sammenheng med høyere boligpriser og leveomkostninger generelt. I de yngre aldersgrupper utgjør en større andel av befolkningen i de store byene enn i andre kommuner. Tidligere i dette kapitlet så vi at de

ynge utgjorde en større andel av mottakerne av økonomisk hjelp enn de eldre, og likedan at enslige utgjorde en større andel enn gifte og samboende. Dette kan være noe av forklaringen på de høye utgiftene i større kommuner.

Figur 3.13

Utgifter til sosialhjelp pr. innbygger i ulike kommunestørrelser. 1991

Social care expenditure per capita. Size of municipality. 1991

3.7. Personale i sosialkontortjenesten

Statistikken over personale i sosialkontortjenesten bygger på de opplysninger som samles inn gjennom årsmeldingsskjemaene fra kommunene og ble første gang innhentet i 1984. Den omfatter personer ansatt på heltid eller deltid, der deltidsansatte regnes om til heltidsansatte. Tallet på ansatte i alt gir derfor et tilnærmet uttrykk for utførte årsverk. I 1984 og 1985 ble antall stillinger talt, mens det for de senere år er blitt talt antall personer og utførte årsverk. Tallene for 1984 og 1985 vil derfor ikke være helt sammenlignbare med de senere år.

Innen generell sosialkontortjeneste har vi sett en jevn og vedvarende økning i bemanningen, fra nær 4 400 årsverk i 1984 til nær 5 500 i 1988 og nær 5 600 i 1989. I 1990 var bemanningen igjen nede på vel 5 500 årsverk. I 1991 ble det registrert 5 900 årsverk.

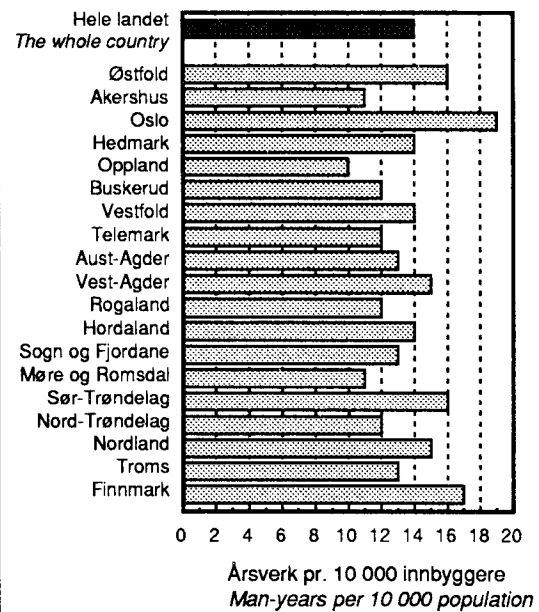
Antall årsverk i sosialkontortjenesten varierte naturlig nok fra fylke til fylke ettersom antall

innbyggere i de enkelte fylker og kommuner også varierte. For å få et mål for bemannings-situasjonen, må antall årsverk ses i forhold til tallet på innbyggere i de enkelte fylkene. Ser vi hele landet under ett ble det brukt 14 årsverk pr. 10 000 innbyggere til sosialkontortjenesten (figur 3.14). Flest ansatte pr. 10 000 innbyggere hadde Oslo og Finnmark med henholdsvis 19 og 17 årsverk. Oppland brukte færrest årsverk i sosialkontortjenesten med 10 årsverk pr. 10 000 innbyggere.

Figur 3.14

Årsverk i sosialkontortjenesten pr. 10 000 innbyggere. Fylke. 1991

Man-years in social administration per 10 000 population. County. 1991

Sosionomene var den største yrkesgruppen innen sosialkontortjenesten. De dekket til sammen 36 prosent av de samlede årsverkene. Barnevernspedagogene stod for 11 prosent, og personer med annen høyskoleutdanning for 17 prosent av årsverkene i sosialkontortjenesten. Av ansatte uten sosialfaglig utdanningsbakgrunn var kontorpersoneell den største gruppen. De dekket om lag 28 prosent av alle årsverkene i sosialkontortjenesten. Ser vi hele landet under ett var det bare 6 prosent av de ansatte i sosialkontortjenesten som tilhørte gruppen ufaglærte.

Tabell 3.1. Stønadstilfelle med økonomisk stønad, etter alder og fylke/kommunestørrelse. 1970-1991
Cases of social care with economic assistance, by age and county/size of municipality. 1970-1991

	I alt Total	Alder Age						Uopp- gitt Unknown
		-19	20-29	30-39	40-49	50-66	67-	
1970	37298	1433	7831	5652	6592	10365	4497	928
1971	39054	1961	9225	6061	6606	9584	4676	941
1972	45461	2585	12686	7461	7241	10070	4799	619
1973	48463	2450	14423	8536	7449	10452	4556	597
1974	45791	2209	13826	8481	6748	9555	4444	528
1975	47906	2480	14939	9023	6764	9286	4824	590
1976	49466	2890	15720	9524	6791	9063	4615	863
1977	48708	2733	15149	9600	6260	8549	5120	1291
1978	52086	3067	17538	11184	6437	8051	4765	1079
1979	54519	3355	19184	11951	6584	7611	4649	1185
1980	60136	3974	21263	13540	7117	7817	4851	1574
1981	65823	4725	23711	15370	7779	8221	4454	1563
1982	77126	6045	28670	18207	8977	9080	4721	1426
1983	93905	7735	35287	22496	11549	10268	4705	1865
1984	100681	8736	37929	23996	12487	10368	5207	1960
1985	106439	8688	40065	25345	13372	11297	5733	1939
1986	110992	8565	41736	27102	13999	12126	6924	540
1987	125361	8944	47708	30971	16325	13102	7908	403
1988	144378	10065	55810	36605	19361	14056	7977	504
1989	161458	11964	64082	40982	21801	14443	7817	369
1990	165355	12263	65152	41805	22966	15085	7844	240
1991	172035	12507	68518	43571	24498	15267	7389	285
FYLKE COUNTY								
Østfold	11401	844	4386	2832	1719	1037	537	46
Akershus	13801	985	5422	3829	1986	1145	410	24
Oslo	29950	1217	11012	8389	4709	2924	1638	61
Hedmark	7469	574	2715	1910	1139	776	348	7
Oppland	7233	522	2777	1784	1112	717	320	1
Buskerud	7497	468	2942	1970	1182	660	267	8
Vestfold	7453	490	3011	1998	1022	646	279	7
Telemark	6546	659	2661	1614	908	513	179	12
Aust-Agder	4793	477	1932	1074	689	444	166	11
Vest-Agder	5586	498	2526	1366	709	397	89	1
Rogaland	10799	1003	4682	2652	1399	742	315	6
Hordaland	16793	1328	6968	3928	2078	1485	999	7
Sogn og Fjordane ...	2403	254	960	574	322	218	70	5
Møre og Romsdal	7108	533	2914	1718	1029	615	297	2
Sør-Trøndelag	9584	746	4053	2348	1261	767	382	27
Nord-Trøndelag	4234	392	1665	973	604	383	181	36
Nordland	9647	805	3834	2282	1346	883	481	16
Troms	5916	378	2535	1460	789	498	250	6
Finmark	3822	334	1523	870	495	417	181	2
KOMMUNESTØRRELSE								
Innbyggertall								
SIZE OF MUNICIPALITY								
Number of inhabitants								
- 4 999	20475	1800	7378	4969	3127	2181	979	41
5 000 - 9 999	22657	1978	9067	5563	3235	1950	811	53
10 000 - 19 999	33733	2926	13726	8260	4821	2824	1103	73
20 000 - 49 999	33152	2374	13572	8412	4526	2784	1445	39
50 000 -	62018	3429	24775	16367	8789	5528	3051	79

Tabell 3.2. Stønadsmottakere som har fått økonomisk sosialhjelp i en eller flere kommuner, etter tallet på kommuner de har fått hjelp i, og alder. 1991
 Recipients of social care with help in one or more municipalities, by number of municipalities from which they have received assistance and age. 1991

Alder Age	I alt Total	Med hjelp i en kom- mune(1) Assistance from one muni- cipality(1)	Med hjelp i flere kommuner Assistance from more than one municipality					
		I alt Total	2	3	4	5	6-	
I alt Total	161392	152485	8907	7892	766	142	55	52
- 19	11771	11123	648	580	57	6	4	1
20 - 24	33861	31325	2536	2257	235	33	10	1
25 - 29	29422	27377	2045	1812	182	28	11	12
30 - 34	22827	21449	1378	1201	121	32	13	11
35 - 39	17849	16920	929	820	75	17	10	7
40 - 44	13672	13085	587	512	56	10	3	6
45 - 49	9589	9214	375	336	21	10	3	5
50 - 54	5897	5715	182	167	10	-	1	4
55 - 59	4337	4230	107	101	1	2	-	3
60 - 64	3460	3393	67	60	4	1	-	2
65 - 69	2589	2560	29	27	1	1	-	-
70 - 74	2159	2144	15	12	3	-	-	-
75 - 79	1787	1781	6	6	-	-	-	-
80 -	1891	1890	1	-	-	1	-	-
Uoppgitt Unknown	281	279	2	1	-	1	-	-

(1) Tallet inkluderer 3 879 stønadstilfeller med uoppgitt fødselsnummer.

(1) Including 3 879 cases with unknown national identity number.

Tabell 3.3. Stønadsmottakere etter viktigste kilde til livsopphold og familiefase. 1991
 Recipients of social care by main source of income and family cycle phase. 1991

Familiefase Family cycle phase	I alt Total	Arbeids- inntekt Salary	Trygd/ pensjon Pension	For- sørget Depen- dent	Sosial- hjelp Social care	Stipend/ lån Scholar- ship/ loan	Annet Other	Uopp- gitt Unknown
I alt Total	161392	22270	65371	4122	47081	4258	4496	13794
Enslige menn Single men	57916	4875	18452	1489	24238	2106	2241	4515
- 24 år years	19990	1570	3626	1230	9469	1271	994	1830
25 - 44 "	28963	2782	9262	220	12752	824	1044	2079
45 - 66 "	7572	504	4326	34	1976	9	192	531
67 - "	1356	14	1226	4	34	-	9	69
Uoppgitt Unknown	35	5	12	1	7	2	2	6
Enslige kvinner Single women	38974	3889	18014	1070	10532	1270	1038	3161
- 24 år years	14178	1547	2544	945	6162	975	674	1331
25 - 44 "	11818	1581	5192	77	3368	275	256	1069
45 - 66 "	8076	724	5780	37	878	10	77	570
67 - "	4802	24	4461	7	104	2	24	180
Uoppgitt Unknown	100	13	37	4	20	8	7	11
Enslige med barn under 18 år Single parents	25382	4180	15801	197	2997	188	295	1724
Menn Males	2127	495	848	8	537	28	49	162
Kvinner Females	23255	3685	14953	189	2460	160	246	1562
Gifte og samboende uten barn under 18 år Married and cohabiting without children .	15586	2594	5616	488	4519	392	439	1538
- 44 år years	10989	2019	2908	366	3818	387	374	1117
45 - "	4554	564	2698	119	693	3	62	415
Uoppgitt Unknown	43	11	10	3	8	2	3	6
Gifte og samboende med barn under 18 år Married and cohabiting with children	19392	6347	6120	822	4000	235	375	1493
Uoppgitt Unknown	4142	385	1368	56	795	67	108	1363

Tabell 3.4. Stønadsmottakere etter arbeidssituasjon og familiefase. 1991
 Recipients of social care by labour force status and family cycle phase. 1991

Familiefase Family cycle phase(1)	I alt Total	Fast arbeid Employed	Midler- tidig arbeid Temporary employed	Arbeids- søker Unemployed	Student/ verne- pliktig Student/ compulsory military service	Ikke arbeids- søker Not in the Labour force	Uopp- gitt Unknown
I alt Total	161392	16430	7897	59030	8820	49136	20079
Enslige menn	57916	2968	2515	28949	3714	13727	6043
- 24 år	19990	714	1092	11934	2207	1973	2070
25 - 44 "	28963	1849	1236	14762	1457	6797	2862
45 - 66 "	7572	386	184	2210	46	3861	885
67 - "	1356	16	1	33	2	1087	217
Uoppgitt	35	3	2	10	2	9	9
Enslige kvinner	38974	2781	1758	11728	2300	15081	5326
- 24 år	14178	770	1041	7103	1638	1950	1676
25 - 44 "	11818	1287	545	3584	602	4106	1694
45 - 66 "	8076	692	160	862	43	5094	1225
67 - "	5075	29	12	154	5	4108	767
Uoppgitt	100	9	2	32	12	34	11
Enslige med barn under 18 år ...	25382	3810	1140	5054	1334	10898	3146
Menn	2127	415	115	821	78	462	236
Kvinner	23255	3395	1025	4233	1256	10436	2910
Giftede og samboende uten barn under 18 år	15586	1809	882	5900	693	4221	2081
- 44 år	10989	1341	732	5034	656	1852	1374
45 - "	4554	461	146	848	36	2362	701
Uoppgitt	43	7	4	18	1	7	6
Giftede og samboende med barn under 18 år	19392	4807	1448	6457	643	4149	1888
Uoppgitt	4142	255	154	942	136	1060	1595

(1) For English translation, see table 3.3.

Tabell 3.5. Stønadsmottakere etter statsborgerskap og alder. 1991
 Recipients of social care by citizenship and age. 1991

Alder Age	I alt Total	Norsk Norwegian	Uten- landsk Foreign	Uopp- gitt Unknown	Andel utenlandske statsborgere Percentage foreign citizens
I alt Total	161392	135611	21676	4105	14
- 19	11771	10337	1143	291	10
20 - 24	33861	29140	3886	835	12
25 - 29	29422	23436	5258	728	18
30 - 34	22827	18036	4227	564	19
35 - 39	17849	14715	2680	454	15
40 - 44	13672	11734	1600	338	12
45 - 49	9589	8317	1007	265	11
50 - 54	5897	5171	570	156	10
55 - 59	4337	3815	408	114	10
60 - 64	3460	3052	314	94	9
65 - 69	2589	2304	214	71	8
70 - 74	2159	1975	123	61	6
75 - 79	1787	1650	90	47	5
80 -	1891	1751	85	55	5
Uoppgitt Unknown	281	178	71	32	29

Tabell 3.6. Gjennomsnittlig bidrag pr. måned med utbetaling. Tall for bidragets varighet og familiefase. 1991
Average allowance per month with allowance. Figures for duration of allowance and family cycle phase. 1991

Familiefase Family cycle phase(1)	Gjennomsnittlig bidrag pr. måned Average allowance per month	Tallet på måneder med bidrag Number of months with allowance											
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Alle familiefaser All family cycle phases ...	4267	4002	3585	3503	3582	3715	3685	3877	4005	4194	4446	4595	5209
Enslige menn	4296	3860	3466	3404	3519	3652	3748	3892	4106	4365	4575	4689	5140
- 24 år	3715	3397	3004	3082	3179	3206	3324	3535	3683	3961	4089	4389	4542
25 - 44 "	4709	4407	3943	3706	3804	4024	4098	4199	4369	4681	4813	4915	5524
45 - 66 "	4062	3569	3363	3423	3629	3666	3825	3602	4178	3986	4569	4455	4497
67 - "	2852	3343	3104	2616	2674	2305	2070	3022	3307	3032	4056	2775	2250
Uoppgitt	4817	2084	3843	3692	-	-	10349	-	6148	10115	1874	3610	2735
Enslige kvinner	3593	3655	3151	3096	3133	3305	3110	3362	3330	3460	3796	3758	4210
- 24 år	3851	3660	3049	3078	3312	3424	3519	3673	3619	3965	4669	4329	4751
25 - 44 "	4366	4605	3801	3682	3629	3945	3508	3850	3895	4042	4339	4683	5219
45 - 66 "	2997	3621	2984	2736	2720	2833	2534	2825	2769	2881	2941	3169	3271
67 - "	1707	2335	2150	1743	1521	1466	1609	1725	1582	1513	1798	1547	1663
Uoppgitt	4091	1344	2852	3286	3016	3690	2131	3691	3958	7364	4865	4965	5173
Enslige med barn under 18 år	3841	4337	3749	3502	3455	3598	3528	3600	3681	3680	3705	4008	4458
Menn	4906	4899	3975	4354	3842	4103	4237	4132	4838	4832	5022	4980	6288
Kvinner	3744	4285	3727	3430	3418	3555	3470	3557	3576	3593	3583	3918	4263
Gifte og samboende uten barn under 18 år	4640	3911	3691	3731	3886	4159	4193	4315	4538	4666	4775	5282	5714
- 44 år	4827	4158	3873	3801	4135	4377	4317	4433	4771	4856	4926	5414	5903
45 - "	4046	3507	3177	3541	3189	3428	3763	3865	3806	4096	4243	4534	5111
Uoppgitt	8035	2152	4647	3259	1439	5617	4538	-	3893	3207	-	60543	4251
Gifte og samboende med barn under 18 år	5903	4986	4583	4429	4587	4617	4538	4972	5353	5903	6410	6522	7756
Uoppgitt	4164	3376	3365	3416	3811	3523	4120	4157	3960	3866	4387	4751	5007

(1) For English translation, see table 3.3.

Tabell 3.7. Stønadsmottakere i 1991 etter forhold til sosialkontoret i 1990 og familiefase
 Recipients of social care in 1991 by assistance from the social service department also in 1990
 and family cycle phase

Familiefase Family cycle phase(1)	I alt Total	Ny i 1991 New in 1991	Klient ved sosialkontoret også i 1990 Recipient also in 1990	Uoppgitt forhold til sosialkontoret i 1990 Unknown
I alt Total	161392	59644	95504	6244
Enslige menn	57916	21878	34221	1817
- 24 år	19990	9058	10285	647
25 - 44 "	28963	9648	18471	844
45 - 66 "	7572	2624	4673	275
67 - "	1356	529	777	50
Uoppgitt	35	19	15	1
Enslige kvinner	38974	15469	22135	1370
- 24 år	14178	7064	6669	445
25 - 44 "	11818	4065	7325	428
45 - 66 "	8076	2519	5265	292
67 - "	4802	1776	2837	189
Uoppgitt	100	45	39	16
Enslige med barn under 18 år	25382	7973	16635	774
Menn	2127	729	1329	69
Kvinner	23255	7244	15306	705
Giftede og samboende uten barn under 18 år	15586	6528	8390	668
- 44 år	10989	4725	5827	437
45 - "	4554	1781	2548	225
Uoppgitt	43	22	15	6
Giftede og samboende med barn under 18 år	19392	6626	12028	738
Uoppgitt	4142	1170	2095	877

(1) For English translation, see table 3.3.

Tabell 3.8. Stønadsmottakere med bidrag etter bidragets varighet og familiefase. 1991
 Recipients of social care by duration of allowance and family cycle phase. 1991

Familiefase Family cycle phase(1)	I alt(2) Total(2)	Tallet på måneder med bidrag Number of months with allowance												Gjennomsnittlig varighet Average duration
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
I alt Total	153491	35181	20853	15317	11998	10025	8959	7599	7040	6677	6371	6434	15050	5,0
Enslige menn	55353	11733	7655	5599	4363	3683	3093	2764	2497	2381	2415	2473	6033	5,2
- 24 år	19127	4289	3154	2261	1719	1351	1142	906	803	701	659	596	1299	4,5
25 - 44 "	27836	5123	3386	2603	2013	1831	1515	1491	1348	1364	1445	1517	3891	5,7
45 - 66 "	7089	1800	928	644	567	437	382	316	294	278	271	312	767	5,0
67 - "	1267	503	181	89	64	64	52	51	50	37	39	47	75	3,9
Uoppgitt	34	18	6	2	-	-	2	-	2	1	1	1	1	3,1
Enslige kvinner	37294	9033	5057	3585	2820	2333	2229	1766	1688	1625	1567	1603	3576	5,0
- 24 år	13663	3082	2203	1623	1214	952	850	674	626	506	449	425	909	4,5
25 - 44 "	11301	2399	1390	1056	810	733	663	537	546	547	564	551	1401	5,4
45 - 66 "	7676	1885	933	634	543	435	501	382	343	377	354	385	807	5,2
67 - "	4560	1637	520	267	244	207	212	165	171	191	199	239	453	4,7
Uoppgitt	94	30	11	5	9	6	3	8	2	4	1	3	6	4,3
Enslige med barn under 18 år	24218	4904	3072	2435	2002	1759	1673	1431	1345	1263	1082	1018	1963	5,1
Menn	2013	414	268	190	175	138	126	106	111	89	92	86	189	5,2
Kvinner	22205	4490	2804	2245	1827	1621	1547	1325	1234	1174	990	932	1774	5,1
Gifte og samboende uten barn under 18 år	14555	3976	2067	1516	1163	893	730	614	609	513	501	527	1237	4,6
- 44 år	10409	2496	1514	1110	858	683	561	487	462	387	390	384	944	4,8
45 - "	4108	1466	547	403	304	208	165	127	144	124	111	142	291	4,1
Uoppgitt	38	14	6	3	1	2	4	-	3	2	-	1	2	3,9
Gifte og samboende med barn under 18 år	18242	4338	2502	1835	1379	1156	1049	869	745	730	687	688	1923	4,9
Uoppgitt	3829	1197	500	347	271	201	185	155	156	165	119	125	318	4,4

(2) Tallet inkluderer 1 987 stønadsmottakere uoppgitt varighet på bidrag.

(1) For English translation, see table 3.3. (2) Including 1 987 recipients of social care with unknown duration of allowance.

Tabell 3.9. Stønadstilfelle etter stønadens art og fylke/kommunestørrelse. 1991
Cases of social care by nature of assistance and county/size of municipality. 1991

	Alle(1) ALL(1)	Bidrag Allowance	Lån/ garanti Loan/ guarantee for loan	Tilfelle med trygde- forskudd Cases with pension paid in advance	Stønads- tilfelle pr. 1 000 innbyggere Cases per 1 000 population
Hele landet The whole country	172556	163683	24721	10335	40
FYLKE COUNTY					
Østfold	11401	10789	1945	236	48
Akershus	13801	13155	1712	652	33
Oslo	30326	29684	3744	3264	65
Hedmark	7469	7195	940	185	40
Oppland	7233	6808	1056	295	40
Buskerud	7497	7279	591	323	33
Vestfold	7598	6998	1153	273	38
Telemark	6546	6334	765	201	40
Aust-Agder	4793	4522	953	141	49
Vest-Agder	5586	5201	834	77	38
Rogaland	10799	10391	1154	130	32
Hordaland	16793	15874	1897	1358	41
Sogn og Fjordane ...	2403	2155	668	219	22
Møre og Romsdal	7108	6717	1057	325	30
Sør-Trøndelag	9584	9301	1135	600	38
Nord-Trøndelag	4234	3778	755	131	33
Nordland	9647	8656	2307	843	40
Troms	5916	5383	1257	886	40
Finnmark	3822	3463	798	196	51
KOMMUNESTØRRELSE					
Innbyggertall					
SIZE OF MUNICIPALITY					
Number of inhabitants					
- 4 999	20475	18450	5367	1552	31
5 000 - 9 999	22657	21121	4036	1301	33
10 000 - 19 999	33733	32043	4663	1225	38
20 000 - 49 999	33297	31589	4036	1001	40
50 000 -	62394	60480	6619	5256	53

(1) Det kan være utbetalt stønad både som bidrag, lån og garanti for lån i samme stønadstilfelle.

(1) The case of social care may be counted several times.

Tabell 3.10. Verdien av økonomisk sosialhjelp, etter stønadens art og fylke/kommunestørrelse. 1991
Value of economic assistance, by nature of assistance and county/size of municipality. 1991

	I alt Total	Utbetalt som Paid as		Av dette utbetalt som trygde- forskudd Of which pension paid in advance	Gjennomsnittlig stønad Average paid	
		Bidrag Allowance	Lån/ garanti Loan/ guarantee for loan		Pr. tilfelle Per case	Pr. innbygger Per population
		1 000 kroner			Kroner	
Hele landet The whole country	3 478 607	3 275 430	203 177	167 704	20 601	814
FYLKE COUNTY						
Østfold	226 969	215 431	11 539	2 078	20 281	952
Akershus	328 242	309 984	18 258	10 540	24 425	779
Oslo	960 871	911 165	49 706	93 143	32 420	2 056
Hedmark	143 707	136 522	7 185	1 632	19 449	767
Oppland	133 643	126 443	7 200	2 308	18 913	732
Buskerud	122 973	118 978	3 995	3 535	16 643	545
Vestfold	121 205	111 813	9 392	2 961	17 074	607
Telemark	128 001	121 910	6 091	1 935	19 714	785
Aust-Agder	69 184	63 955	5 229	712	14 559	708
Vest-Agder	102 842	97 793	5 049	537	19 320	705
Rogaland	198 986	193 141	5 845	962	18 670	582
Hordaland	310 814	296 546	14 268	17 597	19 054	751
Sogn og Fjordane	28 231	23 685	4 546	1 207	11 812	264
Møre og Romsdal	103 492	97 913	5 579	1 819	14 745	434
Sør-Trøndelag	184 042	172 348	11 694	9 751	19 269	728
Nord-Trøndelag	56 476	51 098	5 378	748	13 962	443
Nordland	120 750	105 125	15 626	6 483	12 755	503
Troms	98 581	86 251	12 329	8 593	16 748	666
Finmark	39 598	35 330	4 268	1 164	10 560	527
KOMMUNESTØRRELSE						
Innbyggere						
SIZE OF MUNICIPALITY						
Number of inhabitants						
- 4 999	250 081	214 393	35 688	8 200	12 214	378
5 000 - 9 999	329 678	303 933	25 745	8 986	14 551	476
10 000 - 19 999	594 338	559 481	34 857	12 847	17 619	661
20 000 - 49 999	652 524	621 246	31 277	11 759	19 683	781
50 000 -	1 651 987	1 576 377	75 609	125 912	26 637	1 393

Tabell 3.11. Stønadsmottakere etter forhold til trygdesystemet og familifase. 1991 Recipients of social care by relationship to the social security system and family cycle phase. 1991

Familifase Family cycle phase(1)	Alle All	Har søkt	Har trygd Receiving social security allowance								
		trygd(2) Applied for social security allowance(2)	Alle(3) All(3)	Syke- penger Sick- ness allo- wance	A- trygd Un- employ- ment bene- fit	Att- før- ings- penger Rehabi- litati- on al- lowance	Uføre- trygd Dis- abi- lity pen- sion	Over- gangs- stønad Bene- fits to single parents	Etter- latte- pensjon Survivors' bene- fits	Alders- trygd Old- age pen- sion	Annen trygd Other pen- sion
I alt Total	161392	4397	73593	2983	20123	9371	18297	15283	1043	5647	3129
Enslige menn	57916	2127	21131	987	9201	3211	6166	49	44	931	940
- 24 år	19990	541	4518	171	3174	573	211	11	7	-	442
25 - 44 "	28963	1296	10799	615	5199	2223	2581	30	9	-	358
45 - 66 "	7572	288	4619	201	811	409	3127	6	23	-	124
67 - "	1356	2	1185	-	12	4	243	2	5	931	16
Uoppgitt	35	-	10	-	5	2	4	-	-	-	-
Enslige kvinner	38974	848	19269	488	3168	2412	6835	1571	623	3864	750
- 24 år	14178	314	3155	127	1549	463	147	592	12	-	328
25 - 44 "	11818	417	5798	238	1264	1438	1864	920	69	-	178
45 - 66 "	8076	114	5981	120	322	506	4478	45	447	-	200
67 - "	4802	2	4295	-	25	-	334	13	95	3853	42
Uoppgitt	100	1	40	3	8	5	12	1	-	11	2
Enslige med barn under 18 år	25382	512	17695	412	1666	1418	1447	12576	321	14	652
Menn	2127	49	1008	66	411	169	167	182	20	7	42
Kvinner	23255	463	16687	346	1255	1249	1280	12394	301	7	610
Giftede og samboende uten barn under 18 år	15586	428	6377	378	2331	812	2048	123	19	621	292
- 44 år	10989	340	3528	248	1957	595	556	112	3	-	189
45 - "	4554	87	2838	129	370	217	1487	10	16	619	103
Uoppgitt	43	1	11	1	4	-	5	1	-	2	-
Giftede og samboende med barn under 18 år	19392	397	7609	668	3397	1353	1330	712	23	26	460
Uoppgitt	4142	85	1512	50	360	165	471	252	13	191	35

(2) I tillegg er det 7 098 av stønadsmottakerne som allerede har trygd som har søkt en annen type trygd.

(3) Hver person kan ha mottatt flere typer trygd, slik at summen av trygder blir større enn personer i alt med trygd.

(1) For English translation, see table 3.3. (2) In addition, 7 098 persons receiving one type of benefit have applied for an other type of benefit. (3) Each person may have received several types of benefit. Hence, the sum total of benefits is larger than the number of persons receiving benefits.

Tabell 3.12. Årsverk i sosialkontortjenesten pr. 31.12.1991 og pr. 10 000 innbyggere. Fylke
 Man-years in social administration per 31 Dec. 1991 and per 10 000 population. County

Fylke County	I alt Total	Av dette	Ute-	Ansatte etter utdanning			Employed by education			Årsverk pr. 10 000 inn- byggere Man-years per 10 000 popu- lation
		personer avsatt til barne- verns- arbeid Of these child welfare workers	kontakt, opp- søkende virk- somhet Street youth workers	Sosio- nomer Social workers	Barne- verns- peda- goger Resi- dential child care workers	Annen høgskole/ universi- tetsut- danning Other college/ university education	Kontor-/ mer- kantil ut- danning Office workers	Ufag- lærte skilled workers	Uopp- gitt Un- Un-	
Hele landet The whole country	5915	1446	170	2121	648	1019	1678	372	77	14
Østfold	376	106	5	119	34	92	109	24	2	16
Akershus	458	137	28	193	45	73	102	37	8	11
Oslo	906	227	8	395	105	89	266	40	11	19
Hedmark	254	62	4	73	28	57	78	18	-	14
Oppland	188	49	1	63	29	37	54	10	5	10
Buskerud	280	70	17	98	31	55	74	20	2	12
Vestfold	278	92	10	84	38	60	84	12	-	14
Telemark	192	49	7	52	28	42	80	16	26	12
Aust-Agder	124	31	3	48	14	17	38	7	-	13
Vest-Agder	226	73	12	59	32	57	55	26	3	15
Rogaland	418	89	25	155	55	57	103	40	8	12
Hordaland	567	125	11	169	74	135	156	30	3	14
Sogn og Fjordane ...	135	25	3	45	12	28	46	5	1	13
Møre og Romsdal	273	43	5	83	43	43	91	14	1	11
Sør-Trøndelag	410	107	1	176	20	41	97	20	56	16
Nord-Trøndelag	151	34	3	60	10	31	42	7	1	12
Nordland	354	68	20	135	17	57	108	30	7	15
Troms	194	39	6	77	14	33	55	13	2	13
Finnmark	129	20	4	39	19	17	41	7	6	17

4. Spesielle tiltak for barn og ungdom

4.1. Innledning

Barn og ungdom er først og fremst foreldrenes ansvar, både tradisjonelt og ifølge lov om barn og foreldre. Foreldrene har plikt til å gi barna forsvarlig oppdragelse og forsørgelse, og de skal sørge for at barna får utdanning etter evner og anlegg. Men foreldrene er ikke alene om disse oppgavene. Barnehager, skoler og helse- og sosialtjenesten har også ansvar for at barn får gode oppvekstkår. Statlige overføringer som barnetrygd og overgangsstønad til enslige forsørgere bidrar til at barn blir økonomisk forsørget. I tillegg finnes det de fleste steder en rekke fritidstilbud for barn og ungdom, som f.eks. idrettslag, kor og musikkorps og speidervirksomhet.

Selv om disse ordningene er til god hjelp for foreldre og barn, er de bygget på forutsetningen om at barn har foreldre som tar omsorg for dem og sørger for at de får dekket både materielle og følelsesmessige behov. Samfunnets ansvar for det enkelte barn tar til når foreldrene faller fra eller ikke er i stand til å ta seg av barna på en forsvarlig måte. Ifølge barnevernsloven har *helse- og sosialstyret* plikt til å gripe inn hvis foreldrene eller den som har foreldreansvaret makter sin oppgave så dårlig at barnets helse eller utvikling kommer i fare. Det samme er tilfelle når barna selv gjennom kriminalitet eller annen atferd viser så dårlig tilpasning til miljøet og samfunnet at det er nødvendig med særskilte tiltak. Helse- og sosialstyret kan også gripe inn når barnet er sykt eller funksjonshemmet og foreldrene ikke sørger for at barnet får den behandling og pleie som det har behov for, og som det etter forholdene er mulig å gi.

4.2. Tjenester og tilbud

I første omgang foretar helse- og sosialstyret (i praksis sosialkontoret) undersøkelser og innkalder foreldre og barn til samtale. Ved samtale med barn og foreldre skal sosialkontoret søke å kartlegge årsakene til at inngrep har vært nødvendig. Sosialkontoret skal undersøke hva som skal til for å rette på forholdene og eventuelt sette i verk ulike *forebyggende* tiltak, f.eks. økonomisk stønad, plass i barnehage eller støttekontakt. Hvis dette ikke fører fram, kan helse- og sosialstyret vedta å *overta omsorgen for barnet* og plassere det i fosterhjem eller barnehjem.

Helse- og sosialstyret er et folkevalgt organ. I de siste ti årene er de fleste av arbeidsoppgavene styret har ansvar for blitt overført til sosialadministrasjonen (sosialkontoret), men det er fortsatt helse- og sosialstyret som må fatte vedtak om å overta omsorgen for et barn mot foreldrenes samtykke og om å frata foreldrene foreldremyndigheten. Sosialkontoret sørger for at de nødvendige tiltakene blir gjennomført.

Barnevernstiltak og annen hjelp til barn fra sosialtjenesten - avgrensingsproblemer og datakvalitet

Barnevernet har både en kontrollside og en hjelpeside. Hjelp fra barnevernet blir av mange oppfattet som et tegn på at man er udugelig som foreldre, som en moralsk fordømmelse og et personlig nederlag - en straff i seg selv. Likevel er det hvert år mange foreldre som henvender seg til barnevernet og får iverksatt tiltak for bama sine. Av de nye barnevernstiltakene i 1985 ble 40 prosent rapportert av foreldrene. Etter endringen av statistikkopp-

legget fra og med 1986 er det vanskelig å skille mellom foreldre og barn som "rapportører". I 1991 ble 35 prosent av de nye barnevernstilfellene rapportert av barn eller foreldre og 25 prosent av sosialkontoret. De tilsvarende tall i 1990 var 37 og 27 prosent.

Omleggingen av statistikkopplegget fra og med 1986 har medført at vi ikke på samme måte som tidligere kan skille mellom forebyggende tiltak og andre tiltak. Det vi kan skille ut som helt klare omsorgstiltak, er plassering i fosterhjem og barnevernsinstitusjon. Alle andre tiltak vil her for enkelhets skyld bli omtalt som forebyggende tiltak, men denne gruppen kan omfatte noen som er under omsorg. Begrepene "forebyggende tiltak" og "omsorgstiltak" er derfor ikke helt sammenlignbare med tilsvarende begrep i statistikken før 1986. Det registrerings-skjemaet som nå er i bruk, har spørsmål om årsak til inngrep, dvs. § 16 a-d. Mye tyder på at denne paragrafen av mange feilaktig forbindes bare med omsorgstiltak, ikke med forebyggende tiltak. Vi antar derfor at det er en under-rapportering av forebyggende tiltak etter 1986.

For di lovgrunnlaget er noe uklart, praksis med hensyn til lovhjemling varierende og skjemaet kanskje uheldig utformet i forhold til barnevernssaker, blir det vanskelig å gi en fullstendig statistikk over hvor mange barn og unge som mottar f.eks. støttekontakt. Noen sosialkontor registrerer tiltaket som barnevernstiltak etter § 16.d i barnevernsloven, andre som sosialhjelp som kan ytes etter § 3.2 i lov om sosial omsorg, mens atter andre skaffer hjelp tilsynelatende uten å tenke på det juridiske og økonomiske grunnlaget for tiltaket. Så lenge det bare er tiltak som er iverksatt med hjemmel i lov om barnevern eller § 3 i lov om sosial omsorg som det er obligatorisk å registrere for statistikkformål, blir en fullstendig statistikk umulig.

Fra 11 kommuner ble det ikke sendt inn oppgaver til barnevernsstatistikken for 1991, eller oppgaver som var så ufullstendige at de ikke kunne brukes. For disse kommunene har vi benyttet oppgaver fra tidligere år. For Nesodden har vi benyttet 1988-tall, og for Hitra 1989-tall, da dette er siste året de har levert inn oppgaver. For Enebakk, Svelvik, Tromøy, Bykle, Sirdal, Samnanger, Meland, Sortland og Porsanger mangler oppgaver for 1991, og for disse er det benyttet 1990-tall.

4.3. Barn med hjelp fra sosialtjenesten

Her vil vi ta utgangspunkt i *alle* barn og unge under 18 år som er registrert som mottakere av hjelp fra sosialtjenesten, uansett lovgrunnlag. I tillegg har vi tatt med ungdom i alderen 18-22 år som har fått hjelp etter lov om barnevern, fordi hjelp til barn etter barnevernsloven kan gis inntil fylte 23 år for ettervernstiltak. Selv om dette gir et ufullstendig bilde, får vi likevel en bedre oversikt over bredden i tilbudet enn vi ville fått ved å begrense oss til barn med hjelp etter barnevernsloven. Det er imidlertid vanskelig å vite hvor godt dette bildet dekker det som faktisk ytes fra sosialtjenesten overfor barn og ungdom, i og med at registreringen av tiltak som hjemles i § 2 i lov om sosial omsorg, eller som ikke hjemles i noen lov, er frivillig.

Lovgrunnlag for hjelpen

I alt ble vel 26 000 barn og unge registrert som mottakere av hjelp fra sosialtjenesten i løpet av 1991. Av disse var 20 500 registrert som barnevernsklienter, mens bortimot 3 800 fikk hjelp uten at lovgrunnlag er registrert. I alt nær 1 800 fikk hjelp bare med grunnlag i sosialomsorgs- eller edruskapsloven. Hvert barn kan ha fått tiltak etter mer enn en lov. Om lag 1 300 av de 20 500 barnevernsklientene hadde også mottatt tiltak etter sosialomsorgs- eller edruskapsloven.

Barn med uoppgitt lovgrunnlag og barn som bare fikk hjelp med grunnlag i andre lover enn barnevernsloven, var alle under 18 år, slik vi har definert barn med hjelp. Når vi ser bort fra barnevernsklienter 18 år og over, var aldersfordelingen for barn som fikk hjelp uten at lovgrunnlag ble oppgitt nokså lik aldersfordelingen for de "rene" barnevernsklientene. Dette kan tyde på at de to gruppene er like, men at ulik praksis ved sosialkontorene fører til at noen blir registrert som barnevernsklienter, andre ikke.

Tiltak

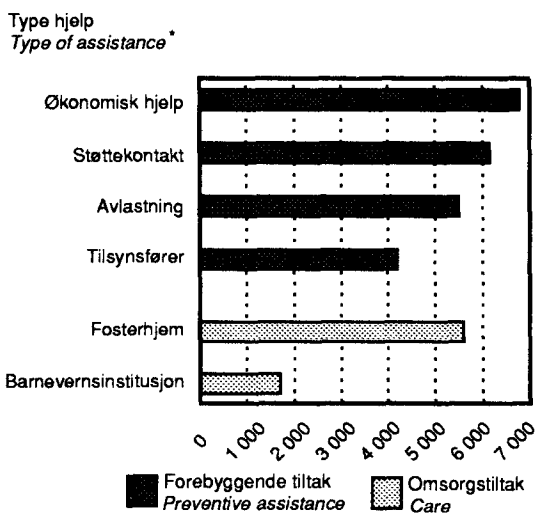
Økonomisk stønad, støttekontakt og fosterhjem var de mest brukte tiltakene (figur 4.1). Nær 6 800 barn og unge fikk økonomisk stønad, mens 6 200 fikk støttekontakt. Vel 5 600 var i fosterhjem og vel 1 700 i barnevernsinstitusjon i løpet av året. Avlastningstiltak (f.eks. weekend-fosterhjem), tilsynsfører og plass i barnehage var tiltak som ble satt i verk for

henholdsvis 5 500, 4 200 og 4 100 barn. Videre var det 780 barn som fikk poliklinisk behandling, og 140 som var innom et psykiatrisk sykehus i regi av sosialtjenesten. Hvert barn kan ha hatt mer enn en type tiltak i løpet av året (tabell 4.2).

Figur 4.1

Barn som fikk hjelp av sosialtjenesten, etter ulike tiltak. 1991

Children with assistance from social services, by type of assistance. 1991

* For English translation, see table 4.2.

Aldersgruppene 14 år og over fikk i større grad enn de yngre økonomisk hjelp, men også blant barna under 14 år fikk 1 av 5 økonomisk hjelp. Avlastningstiltak ble derimot brukt oftere for barn i alderen 7-13 år enn for de eldre. Plass i barnehage ble mest brukt som tiltak overfor barn i alderen 3-6 år. De eldste barna fikk oftere enn de yngre plass i fosterhjem eller barnevernsinstitusjon og de mottok oftere mer enn en type hjelp. Det var ellers forholdsvis små forskjeller mellom aldersgruppene med hensyn til hvilke tiltak som ble iverksatt.

4.4. Barneverns klientene

I alt var det som nevnt 20 500 barn og unge som fikk barnevernstiltak (tiltak med hjemmel i barnevernsloven) en eller annen gang i løpet av 1991. Noen av dem fikk hjelp hele tiden, andre (4 300) kom til i løpet av året, og noen opphør-

te alle tiltak for, det vil si de sluttet å være barneverns klienter. For å gi et tilnærmet dekkende bilde av strømmen av barn gjennom barnevernets hjelpetiltak, vil vi her presentere opplysninger både om totalmassen av barneverns klienter i løpet av året, om de nye barna som kom til som klienter og om status ved utgangen av året, det vil si de 17 800 barna som var under barnevernstiltak 31. desember 1991.

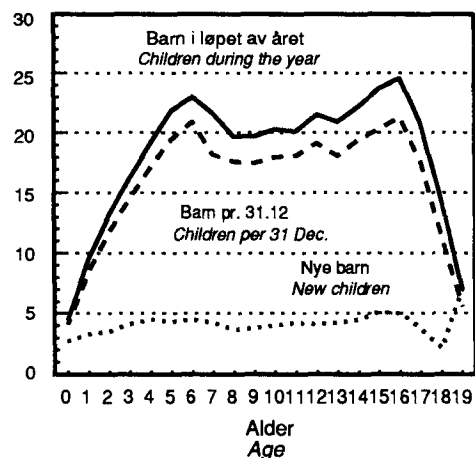
Regnet pr. 1 000 barn under 20 år var 18 barn under tiltak i løpet av året, 4 barn kom til som nye klienter i barnevernet og 16 barn var under barnevernstiltak ved utgangen av året. Figur 4.2 viser hvor store andeler av barn i ulike aldersgrupper som var innom barnevernet i 1991. 4-6-åringene og 15-16-åringene ble oftere enn barn i andre aldersgrupper tatt inn som nye barneverns klienter. Kurvene for barn i alt under barnevern og barn under barnevernstiltak ved utgangen av året topper seg for 6-åringene og 16-åringene. Det er barn i disse aldersgruppene som oftest er under barnevernstiltak. Dette kan skyldes at 6-åringene vurderes med henblikk på skolestart og møter større krav om å kunne tilpasse seg andre barn. Dermed blir det tydeligere hvem som trenger hjelp og støtte. I 15-16-årsalderen møter de unge krav om å tilpasse seg de voksnes verden. Denne overgangen ser ut til å være spesielt vanskelig for enkelte.

Figur 4.2

Barneverns klienter pr. 1 000 barn i ulike aldersgrupper. 1991

Children under protection per 1 000 children in different age groups. 1991

Barneverns klienter pr. 1 000 barn
Children under protection per 1 000 children

Barn under barnevernstiltak i løpet av året

Flere barn var under barnevernstiltak i løpet av 1991 (20 500) enn i 1990, da vel 18 100 barn fikk iverksatt tiltak etter lov om barnevern.

Antall barn under barnevernstiltak i løpet av året økte med 13 prosent fra 1990 til 1991.

Tallet på barn som hadde vært i fosterhjem og barnevernsinstitusjon i løpet av året økte med henholdsvis 8 og 6 prosent fra 1990 til 1991 (tabell 4.4).

Nye barn under barnevernstiltak

I 1991 satte sosialtjenesten som nevnt i verk barnevernstiltak for nær 4 300 barn som ikke fikk hjelp i 1990, og som i denne framstillingen blir sett på som nye i barnevernet. Dette er en økning på 12 prosent i forhold til 1990, da det ble satt i verk tiltak for 3 800 nye barn. Sammenlignet med perioden 1981-1985 ligger tallet på nye barn i barnevernet de siste årene langt lavere. En del av nedgangen er nok en følge av statistikkomleggingen. For det første mangler det opplysninger om klientforhold året før for nær 1 500 barn i 1991. Noen av disse er nye klienter. Det "riktige" tallet på nye klienter i barnevernet kan derfor være på opp til 5 800. I 1985 ble det registrert 5 500 nye barnevernsklienter. For det andre er det en viss forskjell i definisjonen av nye klienter før og etter 1986. I 1981-1985 ble barn som hadde fått hjelp året før, men som ikke var under tiltak ved årets begynnelse, regnet som nye barn.

Den økningen i antall nye barn under barnevernstiltak som er registrert, skyldes først og fremst at antall nye barn med omsorgsplassering som første vernetiltak har økt med til sammen 30 prosent de to siste årene. Tallet på nye barn med forebyggende tiltak har økt med henholdsvis 9 og 8 prosent fra 1989 til 1991 (tabell 4.5).

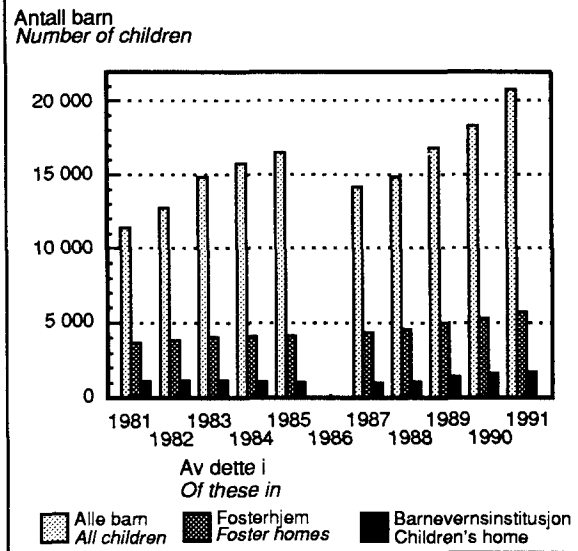
Det knytter seg spesiell interesse til de nye barna, blant annet fordi opplysninger om dem kan vise hvilke situasjoner barna er i når barnevernet griper inn. Figur 4.4 viser at det i de fleste tilfelle er forhold i barnas miljø som er årsak til at helse- og sosialstyret griper inn. Dette gjelder særlig for de yngste barna. At problemet ligger i miljøet vil si at foreldrenes omsorg svikter eller at barna ikke blir forsvarlig forsørget (barnevernslovens § 16 a og c). Jo eldre barna er, desto større andel av dem er satt under barnevernstiltak, fordi de har avvikende

og uønsket atferd eller en funksjonshemming (barnevernslovens § 16 b og d). Blant 14- til 17-åringene ble over halvparten tatt under vernetiltak på grunn av egen atferd alene eller i kombinasjon med forhold i miljøet.

Figur 4.3

Barnevernsklienter i løpet av året. Barn i alt, i fosterhjem og i barnevernsinstitusjon. 1981-1991

Children under protection during the year. Children, total, in foster homes and children's homes. 1981-1991

Det er sammenheng mellom barnas familie-situasjon og hva som blir årsak til inngrep fra barnevernet: Blant de barna som bare bor sammen med en av sine biologiske foreldre, er det langt oftere miljø enn atferd som er årsak til nemndinngrep, mens vi blant de barna som bor sammen med begge foreldrene, finner at en langt større andel av nemndinngrepene har sitt utgangspunkt i barnas egen atferd (figur 4.4).

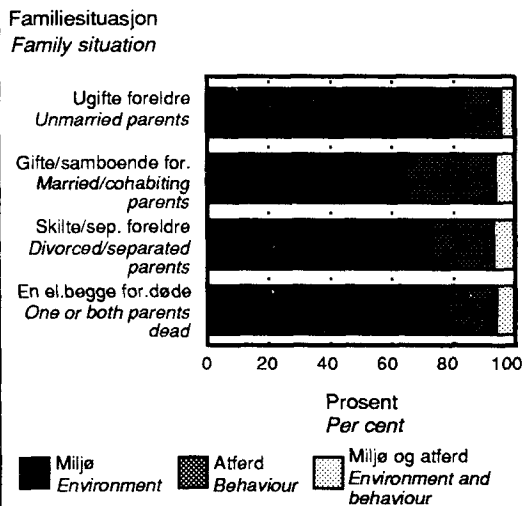
De nye barnevernsklientene skiller seg sterkt fra barn flest med hensyn til familiesituasjon. Tall fra SSBs befolkningsstatistikk viser at 81 prosent av alle barn under 18 år bodde sammen med begge sine biologiske foreldre pr. 1. januar 1991. Av de nye barnevernsklientene i 1991 var det bare 36 prosent som var i den situasjonen (figur 4.5). Den viktigste grunnen til at så få av barnevernsklientene bor sammen med begge foreldrene, er at foreldrene enten er skilt eller aldri har vært gift med hverandre.

Det er også viktig med oversikt over hvilke tiltak som først blir satt inn: Blir forebyggende tiltak forsøkt først, eller blir barna plassert

Figur 4.4

Nye barnevernsklienter med ulik familiesituasjon, etter årsak til inngrep fra barnevernet. Prosent. 1991

New cases of children placed under protection with different family situation, by reason for intervention. Per cent. 1991

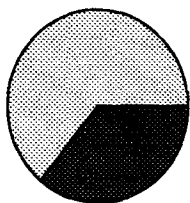

Figur 4.5

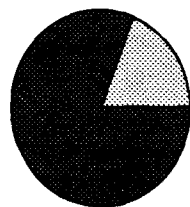
Barn 0-17 år pr. 1.1.1991 og nye barnevernsklienter 1991, etter familiesituasjon. Prosent

Children 0-17 years per 1.1.1991 and new cases of children placed under protection in 1991, by family situation. Per cent

Nye barnevernsklienter 1991
New children placed under protection 1991

Bor sammen med begge foreldrene - 36 %
Living with both parents.

Bor sammen med begge foreldrene - 81 %
Living with both parents.

Alle barn 0-17 år pr. 1.1.1991
All children 0-17 years per 1.1.1991

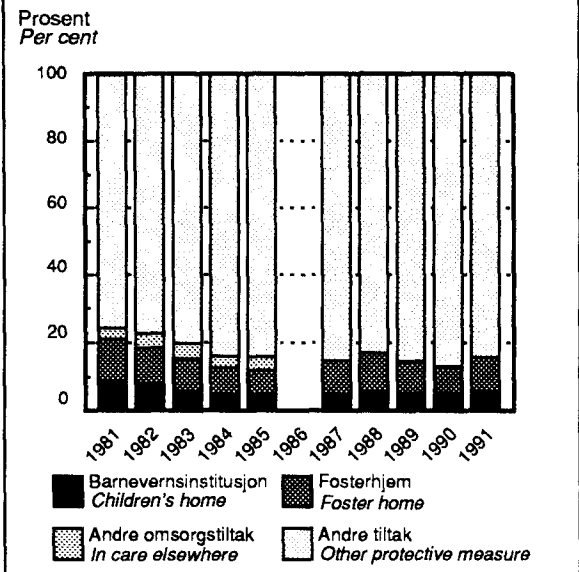
utenfor hjemmet med en gang? Det har lenge vært en tendens til at en i økende utstrekning først forsøker med forebyggende tiltak, slik man også skal i henhold til barnevernsloven, hvis det ikke i utgangspunktet vurderes som nytteløst med forebyggende tiltak. For 77 pro-

sent av de nye barnevernsklientene i 1991 ble det først satt inn et forebyggende tiltak. Tilsvarende tall for 1990 var 79 prosent. Av omsorgstiltak blir fosterhjemsplassing oftere benyttet som første tiltak enn plassering i barnevernsinstitusjon. Ni prosent av de nye barnevernsklientene ble plassert i fosterhjem med en gang, og 5 prosent ble plassert i barnevernsinstitusjon. De tilsvarende tall for 1990 var 7 og 5 prosent.

Figur 4.6

Nye barnevernsklienter etter første verne-tiltak. Prosent. 1981-1991

New cases of children placed under protection, by type of initial protective measure. Per cent. 1981-1991

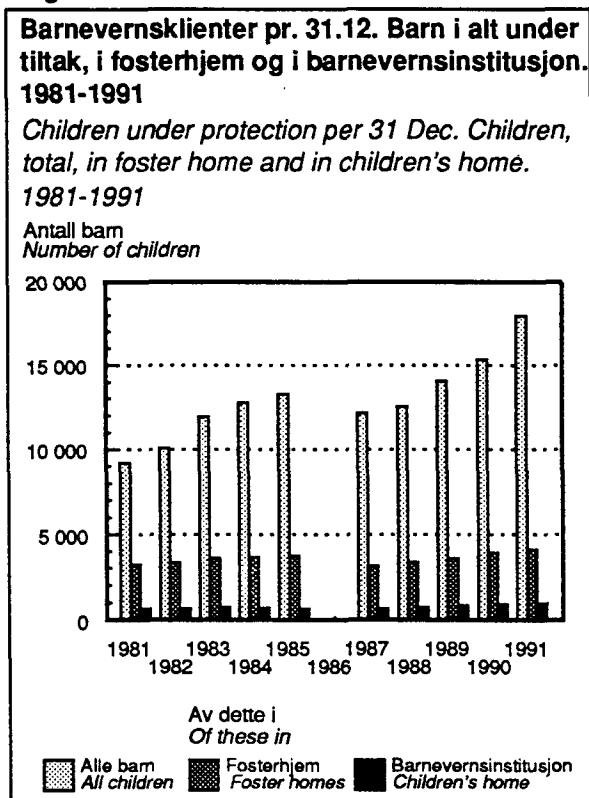
I alt ble 14 prosent av de nye barnevernsklientene plassert direkte i fosterhjem eller barnevernsinstitusjon, mens det tilsvarende tallet for 1990 var 12 prosent. Andelen er høyest for aldersgruppen 14-17 år (18 prosent), og for gruppen under 3 år (14 prosent). Som før nevnt ble det for 77 prosent av de nye barna satt i verk et forebyggende tiltak først. De vanligste var støttekontakt, økonomisk stønad, plass i barnehage og avlastning. For barn i alderen 3-6 år var plass i barnehage det mest brukte første tiltaket - brukt for 39 prosent av barna. Økonomisk stønad ble mest brukt som første forebyggende tiltak for nye barnevernsklienter som var 14 år eller eldre. I aldersgruppen 18-22 år var dette første tiltak for 46 prosent av de nye klientene (tabell 4.8). Alder er her regnet i fylte år ved utgangen av året. Barn som fylte 18 år i løpet av året, kan derfor ha blitt tatt inn som nye klienter i barnevernet.

Hvem tar initiativ til kontakt med barnevernet - er det familien, sosialtjenesten eller andre? I 41 prosent av tilfellene der denne opplysningen var gitt, var det barnet selv eller barnets familie som tok opp saken. Denne andelen er størst for aldersgruppen 3-6 år og minst for aldersgruppene 0-2 år, mens aldersgruppene 7-17 år ligger omtrent på gjennomsnittet. For de nye barnevernsklientene som fylte 18 år i løpet av året, var det i 64 prosent av tilfellene klienten selv eller familien som hadde tatt opp saken. Sosialkontoret og helsemyndighetene står for en større andel av initiativene til inngrep overfor barn under skolealder, mens skolen og den pedagogisk-psykologiske rådgivningstjenesten står for en forholdsvis stor del henholdsvis 34 og 30 prosent av initiativene til inngrep for aldersgruppene 7-13 år og 14-17 år (tabell 4.9).

Barn under barnevernstiltak 31. desember 1991

Ved utgangen av 1991 var 17 850 barn under barnevernstiltak (tabell 4.11). Dette er en økning på 16 prosent i forhold til 1990, da det tilsvarende tallet var vel 15 300. Tallet på barn som var plassert i barnevernsinstitusjon eller i fosterhjem ved utgangen av 1991 var litt høyere enn ved slutten av 1985, men det har ligget på omtrent samme nivå på hele 1980-tallet (figur 4.7).

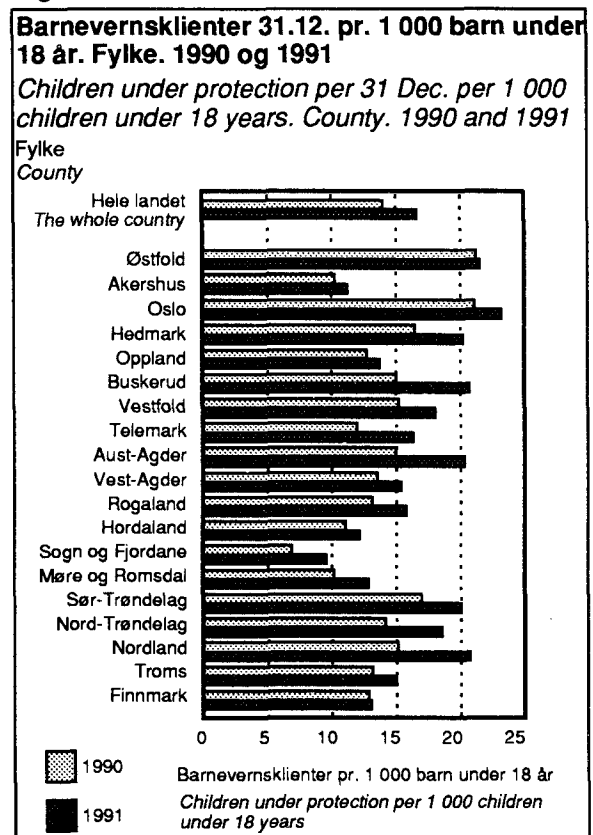
Figur 4.7

4.5. Geografiske forskjeller

For landet under ett var 17 av 1 000 barn under 18 år under barnevernstiltak pr. 31. desember 1991. Høyest andel barn under barnevernstiltak hadde Oslo med 23, men også Østfold, Hedmark, Buskerud, Aust-Agder, Sør-Trøndelag og Nordland hadde over 20 barnevernsklienter pr. 1 000 barn under 18 år. Andelen var lavest i Sogn og Fjordane, Akershus og Hordaland med henholdsvis 10, 11 og 12 pr. 1 000 barn. I 1990 var 14 av 1 000 barn under barnevernstiltak pr. 31. desember. De største endringene finner vi i Buskerud og Nordland hvor antall barn under barnevern økte med 6 barn pr. 1 000 barn under 18 år, og begge fylkene ligger nå godt over landsgjennomsnittet (figur 4.8). Oslo som ligger på topp, hadde en økning fra 21 til 23 barn pr. 1 000 under 18 år, fra 1990 til 1991. Det er bare Finnmark som ikke har fått en økt andel barn under barnevern fra 1990 til 1991.

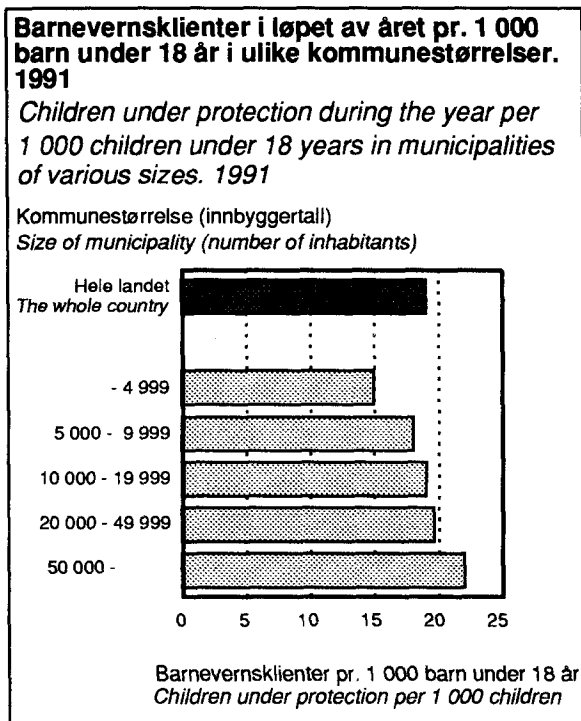
Figur 4.8

Klientandelen varierer sterkt med kommune-størrelse (figur 4.9). I kommuner med mindre enn 5 000 innbyggere var det 15 barn av 1 000 under 18 år som var innom barnevernet i løpet av 1991, mens det tilsvarende tallet i kommuner med 50 000 innbyggere eller mer var

22. Veksten var størst i kommunene med 10-20 000 innbyggere, her finner vi en økning fra 13 til 19 barn pr. 1 000 barn under 18 år. I kommuner med over 50 000 innbyggere var tilsvarende økning fra 21 til 22 barn pr. 1 000 barn under 18 år.

Figur 4.9

4.6. Personale avsatt til barnevernsarbeid

Statistikken over personale i sosialkontortjenesten bygger på de opplysninger som samles inn gjennom årsmeldingsskjemaene fra kommunene. I 1991 ble det for andre gang registrert antall årsverk spesielt avsatt til barnevernsarbeid. Av vel 5 900 årsverk brukt i sosialkontortjenesten var nær 1 450 årsverk (24 prosent) avsatt spesielt til barnevernsarbeid (tabell 3.12). Tilsvarende tall for 1990 var 830 av 5 500 årsverk (15 prosent). Økningen fra 1990 til 1991 på 74 prosent kan trolig tilskrives det treårige nasjonale utviklingsprogrammet for barnevernet som Barne- og familiedepartementet satte i gang i 1991. Ved utgangen av 1991 var det én tredel av landets 448 kommuner som oppgav at de ikke hadde egne stillinger avsatt til barnevern. I disse kommunene er sosialkontortjenesten ofte organisert etter en generalistmodell, som innebærer at sosialkuratorene både arbeider med økonomisk sosialhjelp og barnevern. Det totale antall årsverk brukt til barnevernsarbeid i 1991 vil derfor være noe høyere enn de 1 450 årsverk vi får registrert.

Tabell 4.1. Barn som fikk hjelp av sosialtjenesten, etter kombinasjoner av lovgrunnlag og alder. 1991
Children with assistance from social services, by legal basis for assistance and age. 1991

Alder Age	I alt Total	Lovgrunnlag Legal basis			Uopp- gitt Unknown
		Bare barne- vernloven Child Welfare Act only	Barnevern- loven og andre lover Child Welfare Act and other laws	Bare andre lover Other laws only	
I alt Total	26047	19184	1309	1765	3789
- 2	2145	1568	74	73	430
3- 6	5488	4190	148	303	847
7-13	9640	7221	257	637	1525
14-17	6858	4752	368	751	987
18-	1883	1423	459	1	-
Uopp-gitt Unknown ...	33	30	3	-	-

Tabell 4.2. Barn som fikk hjelp av sosialtjenesten, etter alder og tiltak. 1991
Children with assistance from social services, by age and type of assistance. 1991

Tiltak Type of assistance	I alt Total	Alder Age					Uopp- gitt Unknown
		-2	3-6	7-13	14-17	18-	
Alle(1) All(1)	26047	2145	5488	9640	6858	1883	33
Økonomisk stønad Economic assistance	6796	395	1096	2020	2298	974	13
Barnehage Kindergarten	4128	511	2743	772	67	31	4
Støttekontakt Person selected to support child	6174	185	721	3101	1827	333	7
Tilsynsfører Supervision	4219	512	911	1490	928	370	8
Avlastning Relief (week-end foster home etc.)	5506	494	1430	2578	886	110	8
Hjelpeordninger for hjemmene Home-help services	918	160	224	361	133	39	1
Hjelp til bolig/-utbedring Assistance in housing/home improvement	434	47	45	62	140	140	-
Hjelp til arbeid Assistance in employment	213	1	4	11	102	95	-
Hjelp til arbeidstrening Assistance in work training	294	3	4	9	157	121	-
Poliklinisk behandling Polyclinical treatment	784	16	108	346	250	63	1
Bo/-arbeidskollektiv Living/working collective	152	-	3	10	80	59	-
Fosterhjem Foster home	5612	368	897	2049	1622	664	12
Barnevernsinstitusjon Children's home ...	1723	150	163	448	723	238	1
Rusmiddel-institusjon Institution alcoholics and drug addicts	148	25	20	16	39	47	1
Krisesenter Crisis centres for maltreated women	51	7	17	13	11	3	-
Somatisk sykehus General hospital	95	16	28	35	13	3	-
Psykiatrisk sykehus Psychiatric hospital	140	-	8	48	61	23	-
Annen institusjon Other institution	420	37	23	96	196	66	2
Annet Other assistance	4372	352	748	1601	1263	406	2
Henvist Referred to other agencies	593	34	114	222	197	25	1
Råd/veiledning Advice/guidance	3846	380	694	1340	1170	259	3
Sosialrapport Social report	404	67	90	154	69	21	3

(1) Hvert barn kan ha flere tiltak. Summen av tiltakene er derfor større enn antall barn som har fått hjelp.

(1) Each child may have several types of assistance. Hence, the sum total of types of assistance is larger than the number of children who have received assistance.

Tabell 4.3. Barn under barnevern i løpet av året, ved utgangen av året og nye barn. Tall for kjønn og alder. Absolutte tall og pr. 1 000 barn 0-19 år. 1991
Children under protection during the year, at the end of the year and new cases of children placed under protection. Figures for sex and age. Absolute figures and per 1 000 children 0-19 years. 1991

Kjønn/alder Sex/age	Barn under barnevern Children under protection					
	I løpet av året During the year		Ved utgangen av året At the end of the year		Nye barn New cases	
	Absolutte tall Absolute figures	Pr. 1 000 Per 1 000	Absolutte tall	Pr. 1 000	Absolutte tall	Pr. 1 000
Alle(1) All(1)	20493	18,4	17848	16,0	4267	3,8
KJØNN SEX						
Gutter Boys	10860	19,0	9483	16,6	2142	3,8
Jenter Girls	9606	17,7	8338	15,3	2119	3,9
Uoppgitt Unknown	27	.	27	.	6	.
ALDER AGE						
0 år years	272	4,5	250	4,1	162	2,7
1 "	587	9,6	516	8,5	203	3,3
2 "	783	13,2	700	11,8	207	3,5
3 "	936	16,2	836	14,5	238	4,1
4 "	1046	19,2	938	17,2	243	4,5
5 "	1164	21,8	1034	19,4	229	4,3
6 "	1192	23,0	1083	20,9	232	4,5
7 "	1108	21,6	933	18,2	215	4,2
8 "	1003	19,7	899	17,6	191	3,7
9 "	1027	19,7	911	17,5	199	3,8
10 "	1057	20,3	935	18,0	209	4,0
11 "	1049	20,1	943	18,1	221	4,2
12 "	1130	21,5	1009	19,2	214	4,1
13 "	1104	20,9	952	18,1	219	4,2
14 "	1154	22,2	1009	19,4	236	4,5
15 "	1288	23,7	1107	20,3	280	5,1
16 "	1410	24,6	1219	21,3	286	5,0
17 "	1268	20,8	1074	17,6	230	3,8
18 "	895	14,3	708	11,3	131	2,1
19 "	454	7,0	367	5,6	43	7
20 år og over eller uoppgitt years and over or unknown	566	.	425	.	79	.

(1) Barnevernsklienter 20 år og over og med uoppgitt alder er regnet med.

(1) Children 20 years and over under protection and children with unknown age are included.

Tabell 4.4. Barn under barnevern i løpet av året, etter tiltak. Fylke. 1981-1991
 Children under protection during the year, by type of assistance. County. 1981-1991

Fylke County	Alle(1) All(1)	Av dette Of these	
		Foster- hjem Foster homes	Barneverns- institusjon Children's homes
1981	11397	3646	1110
1982	12748	3815	1150
1983	14853	4023	1155
1984	15768	4081	1087
1985	16514	4120	1035
1986	:	:	:
1987	14131	4339	969
1988	14850	4574	1088
1989	16816	4974	1423
1990	18316	5282	1635
1991	20775	5723	1728
1991			
Østfold	1397	437	124
Akershus	1480	371	122
Oslo	2393	731	354
Hedmark	984	284	69
Oppland	708	210	34
Buskerud	1280	257	89
Vestfold	972	342	41
Telemark	792	260	58
Aust-Agder	590	171	55
Vest-Agder	699	215	60
Rogaland	1744	493	150
Hordaland	1842	552	222
Sogn og Fjordane	304	55	17
Møre og Romsdal	968	176	65
Sør-Trøndelag	1438	355	102
Nord-Trøndelag	661	176	31
Nordland	1486	311	71
Troms	731	187	47
Finnmark	306	140	17

(1) I denne tabellen er barna regnet med en gang for hver kommune de har fått hjelp i.

(1) In this table the children are counted once for each municipality which have given them assistance.

Tabell 4.5. Nye barn under barnevernstiltak, etter hvilket tiltak som ble iverksatt først. Fylke. 1981-1991
 New cases of children placed under protection, by type of initial assistance. County. 1981-1991

Fylke County	I alt(1) Total(1)	Omsorgstiltak			Care		Fore- byggende tiltak Preven- tive assi- stance	Andre tiltak og uoppgitt Other assistance and unknown
		I alt Total	Foster- hjem Foster homes	Barne- verns- insti- tusjoner Child- ren's homes	Annen omsorg Other care			
1981	3934	954	477	351	126	2888	92	
1982	4526	1032	484	361	187	3384	110	
1983	5566	1109	530	329	250	4385	72	
1984	5310	859	410	270	179	4304	147	
1985	5503	882	386	275	221	4493	128	
1986	:	:	:	:	:	:	:	
1987	2668	380	251	129	-	2177	111	
1988	2784	439	287	152	-	2122	223	
1989	3634	487	308	179	-	2849	298	
1990	3924	469	280	189	-	3112	343	
1991	4416	633	401	232	-	3364	419	
1991								
Østfold	216	42	23	19	-	155	19	
Akershus	431	84	59	25	-	323	24	
Oslo	255	52	21	31	-	149	54	
Hedmark	270	41	32	9	-	185	44	
Oppland	127	28	22	6	-	83	16	
Buskerud	327	33	16	17	-	256	38	
Vestfold	281	61	50	11	-	182	38	
Telemark	170	25	12	13	-	125	20	
Aust-Agder	76	9	5	4	-	55	12	
Vest-Agder	158	41	27	14	-	107	10	
Rogaland	325	52	27	25	-	241	32	
Hordaland	575	24	12	12	-	525	26	
Sogn og Fjordane	58	3	2	1	-	54	1	
Møre og Romsdal	199	18	9	9	-	164	17	
Sør-Trøndelag	242	27	13	14	-	193	22	
Nord-Trøndelag	156	22	22	-	-	122	12	
Nordland	318	31	18	13	-	263	24	
Troms	174	27	21	6	-	142	5	
Finnmark	58	13	10	3	-	40	5	

(1) Se note 1, tabell 4.4.

(1) See note 1, table 4.4.

Tabell 4.6. Nye barn under barnevernstiltak, etter grunn til å iverksette tiltak og alder. 1981-1991
New cases of children placed under protection, by reason for intervention and age. 1981-1991

Alder Age	I alt Total	Grunn til å iverksette tiltak Reason for intervention			
		Miljø Environ- ment	Atferd Be- haviour	Miljø og atferd Environment and behaviour	Uopp- gitt Unknown
1981	3934	2240	969	572	153
1982	4526	2549	1217	620	140
1983	5566	3280	1228	689	369
1984	5310	3339	1148	670	153
1985	5503	3568	1121	661	153
1986	:	:	:	:	:
1987	2617	1540	714	166	197
1988	2699	1699	731	186	83
1989	3504	2116	801	215	372
1990	3809	2375	848	208	378
1991	4267	2703	814	217	533
1991					
- 2	572	458	35	14	65
3- 6	942	713	112	25	92
7-13	1468	919	292	75	182
14-17	1032	463	324	85	160
18-	247	145	50	18	34
Uoppgitt Unknown ..	6	5	1	-	-

Tabell 4.7. Nye barn under barnevernstiltak, etter grunn til å iverksette tiltak og foreldreforhold. 1991.
New cases of children placed under protection, by reason for intervention and parental situation. 1991

Foreldreforhold Parental situation	I alt Total	Miljø Environment					Atferd Behaviour				Miljø og atferd Environment and behaviour		Uopp- gitt Un- known
		I alt Total	\$16a Om- sorgs- svikt Not pro- perly cared for	\$16c For- sør- gel- ses- pro- blem Not pro- perly pro- vided for	\$16a og 16c	I alt Total	\$16b Til- pas- nings- vans- ker Mal- adju- sted	\$16d Funk- sjons- hem- ming Han- di- cap- ped	§§16b og 16d	I alt Total	Av dette §§16a og 16b		
I alt Total	4267	2703	2053	510	140	814	649	155	10	217	157	533	
Ugift/ikke samboende Un- married/not living together	892	651	511	107	33	99	84	15	-	32	17	110	
Gift/samboende Married or cohabiting	1245	734	583	118	33	334	231	94	9	68	47	109	
Separert/skilt Separated/ divorced	1135	715	554	115	46	201	186	15	-	65	53	154	
Mor død Mother dead	82	64	32	29	3	6	5	1	-	2	1	10	
Far død Father dead	113	67	43	20	4	24	23	1	-	7	5	15	
Begge døde Both parents dead	24	17	2	15	-	-	-	-	-	2	2	5	
Uoppgitt Unknown	776	455	328	106	21	150	120	29	1	41	32	130	

Tabell 4.8. Nye barn under barnevernstiltak, etter alder og hvilket tiltak som ble iverksatt først. 1991
New cases of children placed under protection, by age and type of initial assistance . 1991

Første tiltak Type of initial assistance(1)	I alt Total	Alder Age					Uopp- gitt Unknown
		-2	3-6	7-13	14-17	18-	
I alt Total	4267	572	942	1468	1032	247	6
Forebyggende tiltak i alt							
Preventive assistance, total	3270	417	782	1143	740	183	5
Økonomisk stønad	564	27	72	165	201	97	2
Barnehage	469	84	346	36	1	2	-
Støttekontakt	676	23	67	395	175	16	-
Tilsynsfører	276	90	44	84	46	11	1
Avlastning	471	94	145	179	47	4	2
Hjelpeordninger for hjemmene	97	26	17	36	17	1	-
Hjelp til bolig/-utbedring	11	1	1	3	5	1	-
Hjelp til arbeid	6	-	-	-	4	2	-
Hjelp til arbeidstrening	15	-	-	-	13	2	-
Poliklinisk behandling	34	-	3	10	18	3	-
Bo/-arbeidskollektiv	15	-	-	1	11	3	-
Rusmiddelinstitusjon	18	4	1	5	3	5	-
Krisesenter	8	2	1	3	2	-	-
Sykehus somatisk	10	3	3	3	1	-	-
Sykehus psykiatrisk	10	-	1	7	2	-	-
Annen institusjon	23	9	-	6	6	2	-
Annet tiltak	532	50	74	194	184	30	-
Omsorgstiltak i alt Care, total	596	105	80	180	183	47	1
Fosterhjem	371	66	56	122	97	29	1
Barnevernsinstitusjon	225	39	24	58	86	18	-
Uoppgitt	401	50	80	145	109	17	-

(1) For English translation, see table 4.2.

Tabell 4.9. Nye barn under barnevernstiltak, etter alder og hvem som tok opp saken. 1991
New cases of children placed under protection, by age and who reported the case. 1991

Saken ble tatt opp av The case was reported by	I alt Total	Alder Age					Uopp- gitt Unknown
		-2	3-6	7-13	14-17	18-	
Alle All	4267	572	942	1468	1032	247	6
Barnet eller familien The child or the child's family							
Sosialkontoret Social service departments	1513	147	355	467	394	147	3
Skole/pedagogisk psykologisk tjeneste School/school psychology service	1048	231	247	321	193	55	1
Politi Police	826	23	90	429	270	14	-
Helsetilsyn Health authority	226	31	44	48	85	18	-
Andre Others	559	144	159	166	73	16	1
Uoppgitt Unknown	550	64	137	192	117	39	1
Uoppgitt Unknown	531	77	115	186	135	18	-

Tabell 4.10. Barn under barnevernstiltak 31. desember, etter tiltak. Fylke. 1981-1991
 Children under protection at the end of the year, by type of assistance. County. 1981-1991

Fylke County	I alt(1) Total(1)	Omsorgstiltak Care			Forebyggende tiltak Preventive assistance			Andre tiltak og uopp- gitt Other assi- stance and unknown	
		Alle All	Foster- hjem Foster homes	Barne- verns- insti- tusjoner Child- ren's homes	Alle All	Støtte- kontakt Person selec- ted to support child	Økono- misk støn- nad Eco- nomic assis- sance	Annet Other assi- stance	Other assi- stance and unknown
1981	9218	4372	3235	648	4078	1710	436	1932	768
1982	10106	4619	3349	676	4777	1940	581	2256	710
1983	11957	5126	3618	749	6132	2249	721	3162	699
1984	12768	5276	3695	714	6760	2473	859	3428	732
1985	13309	5285	3780	638	7259	2512	922	3825	765
1986	:	:	:	:	:	:	:	:	:
1987	12167	3796	3168	657	7148	2098	1317	5214	1223
1988	12554	4124	3414	735	7084	2154	1487	5068	1346
1989	14062	4399	3610	831	8206	2282	1820	5948	1457
1990	15370	4840	3951	940	8545	2260	1632	6372	1985
1991	18000	5078	4160	975	10157	2762	1978	7629	2765
1991									
Østfold	1242	376	314	65	608	219	120	455	258
Akershus	1275	265	211	54	735	175	233	537	275
Oslo	2196	844	628	228	1151	99	302	1063	201
Hedmark	869	250	206	51	451	211	70	359	168
Oppland	579	122	109	13	261	79	43	191	196
Buskerud	1123	257	196	61	715	221	147	516	151
Vestfold	917	254	228	26	430	97	83	314	233
Telemark	662	226	199	27	369	93	64	265	67
Aust-Agder	527	166	135	39	264	83	31	199	97
Vest-Agder	620	192	163	29	321	71	41	241	107
Rogaland	1540	489	408	84	871	230	155	640	180
Hordaland	1360	370	277	100	903	247	259	665	87
Sogn og Fjordane	279	59	46	13	207	62	31	149	13
Møre og Romsdal	816	166	129	38	547	164	56	415	103
Sør-Trøndelag	1286	352	300	60	762	233	112	496	172
Nord-Trøndelag	621	151	136	21	376	140	52	266	94
Nordland	1244	253	224	29	756	226	108	562	235
Troms	585	166	140	28	346	97	55	232	73
Finnmark	259	120	111	9	84	15	16	64	55

(1) Se note 1, tabell 4.4.

(1) See note 1, table 4.4.

Tabell 4.11. Barn under barnevernstiltak 31. desember, etter alder og tiltak. 1991
Children under protection at the end of the year, by age and type of assistance. 1991

Tiltak 31. desember Type of assistance at the end of the year(1)	I alt(2) Total(2)	Alder Age					Uopp- gitt Unknown
		-2	3-6	7-13	14-17	18-	
I alt Total	17848	1466	3891	6582	4409	1473	27
Forebyggende tiltak Preventive assistance	10114	904	2562	3687	2175	772	14
Økonomisk stønad	1975	115	336	554	571	395	4
Barnehage	2017	288	1485	204	22	16	2
Støttekontakt	2759	77	320	1468	734	156	4
Tilsynsfører	1736	273	402	595	338	124	4
Avlastning	2342	243	690	1089	276	42	2
Hjelpeordninger for hjemmene	414	62	98	169	66	18	1
Hjelp til bolig/-utbedring	111	8	13	18	32	40	-
Hjelp til arbeid	54	1	2	6	22	23	-
Hjelp til arbeidstrening	78	1	1	4	41	31	-
Poliklinisk behandling	218	6	31	96	58	26	1
Bo/-arbeidskollektiv	75	-	-	3	42	30	-
Rusmiddelinstitusjon	58	8	4	2	20	24	-
Krisesenter	10	2	3	1	3	1	-
Sykehus somatisk	19	4	7	3	4	1	-
Sykehus psykiatrisk	44	-	1	14	22	7	-
Annen institusjon	172	16	6	43	83	22	2
Annet tiltak	1517	121	256	519	459	160	2
Omsorgstiltak Care	5034	360	749	1817	1600	498	10
Fosterhjem	4122	285	685	1589	1176	378	9
Barnevernsinstitusjon	971	79	74	253	441	123	1
Uoppgitt	2700	202	580	1078	634	203	3

(2) Hvert barn kan ha flere tiltak. Summen av tiltakene er derfor større enn antall barn som har fått hjelp.

(1) For English translation, see table 4.2. (2) Each child may have received several types of assistance. Hence, the sum total of types of assistance is larger than the number of children who have received assistance.

Tabell 4.12. Barn under barnevern i løpet av året og barn i befolkningen, etter alder og kommunestørrelse. 1991
Children under protection during the year and children in the population, by age and size of municipality. 1991

Kommunestørrelse (innbyggertall) Size of municipality (population)	I alt(1) Total(1)	Alder Age							
		-2	3-6	7-9	10-13	14-17	18-19	20-22	
Barn under barnevern Children under protection									
I alt Total	20 775	1 664	4 389	3 168	4 402	5 209	1 368	542	
- 4 999	2 568	187	568	391	563	674	138	43	
5 000 - 9 999	3 275	228	762	539	715	807	143	78	
10 000 - 19 999	4 574	337	976	700	966	1 192	290	103	
20 000 - 49 999	4 196	338	892	625	903	1 012	290	123	
50 000 -	6 162	574	1 191	913	1 255	1 524	507	195	
Barn i befolkningen Children in population									
I alt Total	1 315 124	180 981	217 312	154 336	209 374	224 521	127 820	200 780	
- 4 999	211 608	25 859	33 685	25 754	35 655	38 144	21 402	31 109	
5 000 - 9 999	225 294	28 699	36 198	27 033	36 692	40 061	22 674	33 937	
10 000 - 19 999	292 322	37 716	47 365	34 787	47 764	51 782	28 886	44 022	
20 000 - 49 999	257 484	34 860	42 341	29 777	41 033	44 112	25 502	39 859	
50 000 -	328 416	53 847	57 723	36 985	48 230	50 422	29 356	51 853	

(1) Se note 1, tabell 4.4.

(1) See note 1, table 4.4.

5. Institusjoner for barn og ungdom

5.1. Innledning

Fylkeskommunen fikk fra 1980 både det økonomiske hovedansvar og planleggingsansvar for barnevernsinstitusjonene. Målet var å oppnå en bedre geografisk fordeling av institusjonsplassene og en bedre koordinering og sammenheng i tiltaksapparatet for barn og ungdom. Sosialdepartementet har i rundskriv definert fylkeskommunenes spesifikke ansvar innenfor barnevernet. Her finnes detaljerte punkter som omhandler institusjonenes formål og oppgaver, godkjenningsordninger, instruksordninger, ordninger for inntak, tilsyn mv. Fylkeskommunen har f.eks. adgang til å legge fram sitt syn på inntak, men det er styreeren ved den enkelte institusjon som avgjør inntak. Er fylkeskommunen uenig i den avgjørelsen som styreeren har fattet, kan den imidlertid omgjøre vedtaket og pålegge inntak.

Når det fattes vedtak om omsorgsovertakelse for et barn, vil valget ofte stå mellom å plassere barnet i fosterhjem, eller å finne en plass i barnevernsinstitusjon. Hovedprinsippet er at det skal foreligge et vedtak fra barnevernet før et barn mottas i en institusjon, selv om plasseringen skjer med foreldrenes samtykke. Dette for å klargjøre ansvarsforholdene og å sikre økonomisk dekning for plasseringen.

SSB har i dag en summarisk statistikk over institusjoner for barn og ungdom med tall for årene 1989, 1990 og 1991. Definisjonene er hentet fra "Forskrifter for barnevernsinstitusjonene" og gir følgende inndeling: barnehjem, ungdomshjem, kombinerte barne- og ungdomshjem, mødrethjem, barne- og ungdomspsykiatriske behandlingshjem (omfatter også avdelinger for barn og ungdom i psykiatriske sykehus) og andre institusjonstyper (de fleste av disse er akutt- og utredningsinstitusjoner).

5.2. Antall institusjoner

Det var i 1991 i alt registrert 146 institusjoner for barn og ungdom med til sammen 1 409 plasser. Institusjonene fordelte seg slik; 41 barnehjem, 45 ungdomshjem, 15 kombinerte barne- og ungdomshjem, 6 mødrethjem, 22 barne- og ungdomspsykiatriske behandlingshjem (medregnet avdelinger for barn og ungdom i psykiatriske sykehus) og 17 andre institusjoner for barn og ungdom. Barnehjem og ungdomshjem utgjør med andre ord vel to tredeler (69 prosent) av alle institusjonene for barn og ungdom. De barne- og ungdomspsykiatriske behandlingsinstitusjonene, og andre institusjoner for barn og ungdom utgjorde til sammen vel en firedel (27 prosent) av alle institusjonene for barn og ungdom. Det var i 1991 registrert 6 mødrethjem. Bare 3 av landets fylker har dette institusjonstilbudet. Oslo har 4 av disse mødrethjemmene og 82 prosent av plassene, Bergen har 10 plasser og Vestfold resten. Mødrethjem framstår med andre ord som et storbytilbud hvor de fleste eies av private, institusjoner og stiftelser.

Eierforhold

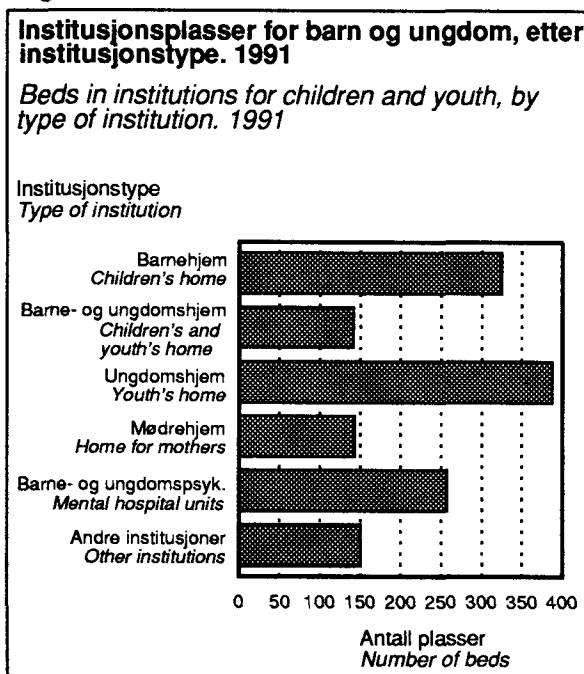
71 prosent av institusjonene eies og drives av det offentlige, og langt de fleste av disse - 85 prosent - har fylkeskommunene ansvar for. Den resterende del av institusjonene - 29 prosent - eies av private, organisasjoner og stiftelser. Nær halvparten av barnehjemmene (46 prosent), og nær tre av fire ungdomshjem (73 prosent) er fylkeskommunale institusjoner. Fylkeskommunene eier dessuten nær to tredeler av de barne- og ungdomspsykiatriske behandlingsinstitusjonene (64 prosent), og vel halvparten (53 prosent) av de vi har kalt andre institusjoner. Pri-

vate, organisasjoner og stiftelser eier som før nevnt 29 prosent av institusjonene. Det private innslaget er størst når det gjelder mødre hjem og barnehjem. Halvparten av mødre hjemmene og 4 av 10 barnehjem eies av private. Bare 1 av 10 ungdomshjem og 1 av 4 barne- og ungdomspsykiatriske institusjoner eies av private, institusjoner og stiftelser. Staten eier bare en av institusjonene for barn og ungdom, og av interkommunal eierform var det ingen.

5.3. Antall plasser i institusjoner for barn og ungdom

For å forenkle framstillingen noe vil barnehjem og ungdomshjem bli behandlet som én kategori, og de barne- og ungdomspsykiatriske behandlingshjemmene og "andre" institusjoner som en annen. Sistnevnte gruppe av institusjoner skiller seg ut ved at de representerer ulike behandlings- og utredningstilbud for barn og ungdom, mens barne- og ungdomshjemmene er rene botilbud.

Figur 5.1

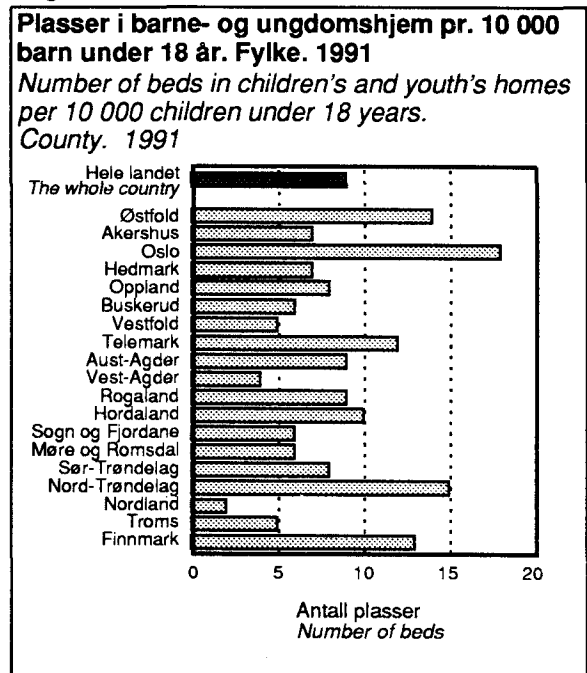

Barnehjem og ungdomshjem

Ser vi barnehjem, ungdomshjem og kombinerte barne- og ungdomshjem samlet, var det ved årsskiftet 1991/92 i alt registrert 856 plasser. Tilsvarende tall for 1989/90 var 769 plasser. Antall institusjonsplasser varierer naturlig nok fra fylke til fylke, etter som antall barn og ungdom i de enkelte fylker også varierer. Et

mål på *dekningsgrad* vil derfor være å se antall plasser pr. 10 000 barn under 18 år i de enkelte fylkene. Ser vi hele landet under ett var gjennomsnittet 9 plasser i barne- og ungdomshjem pr. 10 000 barn under 18 år (figur 5.2). Oslo og Nord-Trøndelag har best dekningsgrad med henholdsvis 18 og 15 plasser pr. 10 000 barn under 18 år. Lavest dekningsgrad har Vest-Agder og Nordland med henholdsvis 4 og 2 plasser pr. 10 000 barn under 18 år. Det er altså store fylkesvise/geografiske forskjeller i dekningsgrad av barnehjem og ungdomshjem. Oslo disponerer i dag 9 ganger så mange plasser pr. barn sammenlignet med fylkeskommunen i Nordland, som har lavest dekningsgrad.

Figur 5.2

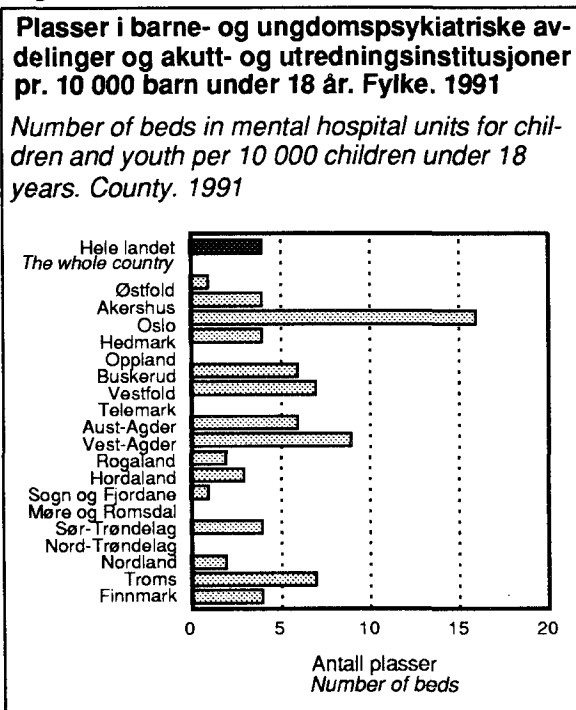

Barne- og ungdomspsykiatriske behandlingshjem og andre behandlingstilbud

Ser vi barne- og ungdomspsykiatriske behandlingshjem og akutt- og utredningsinstitusjonene for barn og ungdom samlet, var det i 1991 registrert 39 institusjoner med til sammen 409 plasser. Oslo har alene nær en tredel (31 prosent) av alle disse institusjonsplassene. Noen av plassene i Oslo, som for eksempel ved Statens senter for barne- og ungdomspsykiatri, er riktignok landsdekkende. Hele 4 fylker, Oppland, Telemark, Møre og Romsdal og Nord-Trøndelag mangler egne barne- og ungdomspsykiatriske institusjonsplasser og akutt- og utredningsplasser. Det betyr imidlertid ikke nødvendigvis at disse fylkene mangler psykiatrisk

tilbud til barn og ungdom, da mangel på institusjonsplasser kan skyldes en bevisst prioritering og alternativ satsing på å bygge ut det polikliniske tilbudet innen barne- og ungdomspsykiatrien. Figur 5.3 viser at det er store forskjeller mellom fylkene med hensyn til dekningsgrad. Ser vi hele landet samlet var det gjennomsnittlig 4 barne- og ungdomspsykiatriske institusjonsplasser pr. 10 000 barn under 18 år. Oslo har best dekningsgrad også når det gjelder disse institusjonstypene, med 16 plasser pr. 10 000 barn. Deretter følger Vest-Agder med 9 plasser. Vestfold og Troms som disponerer 7 plasser pr. 10 000 barn under 18 år. Som før nevnt var det 4 fylkeskommuner som både manglet egne barne- og ungdomspsykiatriske institusjonsplasser og akutt- og utredningsplasser.

Figur 5.3

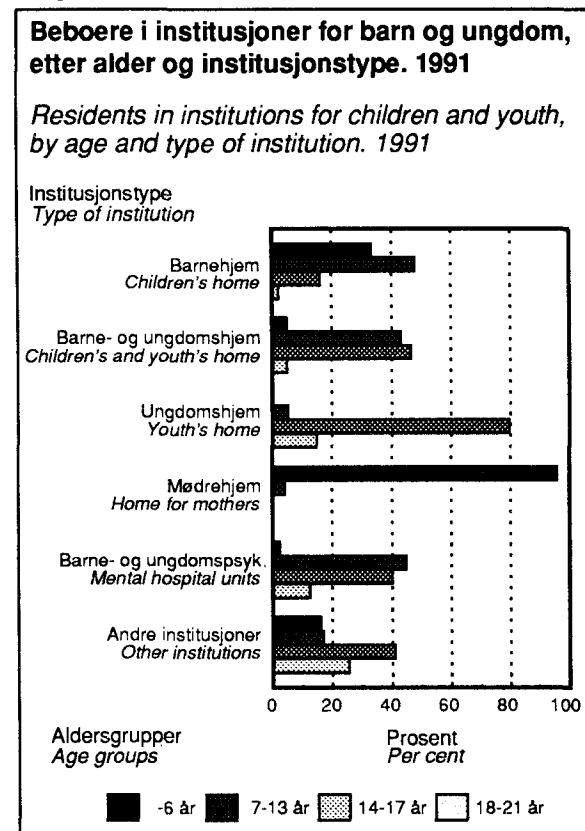
5.4. Beboerne i institusjoner for barn og ungdom

Kjønn og alder

Ser vi alle institusjonene samlet var det i 1991, som året før, en overvekt av gutter (55 prosent). Kjønnfordelingen gjenspeiler at gutter oftere enn jenter kommer under barnevernstiltak. Kjønnfordelingen varierer mellom de ulike institusjonstypene. Vi finner at gutter oftere plasseres i barne- og ungdomshjem enn jenter og utgjorde 52 prosent av beboerne i januar

1992 (tabell 5.3). I barne- og ungdomspsykiatriske behandlingshjem er kjønnsforskjellen enda klarere - her utgjorde guttene 68 prosent av klientellet, det vil si dobbelt så mange gutter som jenter. I det vi har kalt andre institusjoner, som ofte er akutt- og utredningsinstitusjoner, var det i 1991 en like stor andel av jenter som gutter. Fordelingen er den samme som i 1990.

Figur 5.4

Figur 5.4 viser at om lag halvparten (48 prosent) av beboerne i barnehjem er skolebarn i alderen 7-13 år, og at vel en tredel (34 prosent) er førskolebarn. Men barnehjemmene har også beboere som er eldre, 16 prosent er tenåringer mellom 14-17 år, og noen få prosent er sogar eldre. Personalet vil med andre ord måtte forholde seg til hele skalaen av aldersspesifikke behov hos barn og ungdom. I ungdomshjemmene var 95 prosent av beboerne mellom 14 og 21 år, og langt de fleste (80 prosent) mellom 14 og 17 år. I de barne- og ungdomspsykiatriske behandlingshjemmene (BUP) var 45 prosent i aldersgruppen 7 til 13 år, og en tilsvarende andel (40 prosent) i gruppen 14 til 17 år. Bare 2 prosent av beboerne var førskolebarn.

De barne- og ungdomspsykiatriske institusjonene skiller seg klart ut fra akutt- og utrednings-

institusjonene. I sistnevnte gruppe er 1 av 6 (16 prosent) under skolealder og langt de fleste av disse er sogar under 2 år. I akutt- og utredningsinstitusjonene var 2 av 3 beboere (67 prosent) fra 14 år og oppover, og 1 av 6 var i grunnskolealder - mellom 7 og 13 år.

Klientstrømmer i institusjonene

Ved å se på innskrivninger og utskrivninger i institusjonene for barn og ungdom, kan vi få et bilde av hvor de rekrutteres fra og hvem som senere overtar ansvaret. Ser vi barne- og ungdomshjemmene samlet, så kom 8 av 10 (77 prosent) av de som ble innskrevet i 1991 fra foreldrehjemmet. Ni prosent hadde vært fosterhjemsplassert, og 14 prosent ble innskrevet fra annen institusjon (tabell 5.2). Nær 6 av 10 (58 prosent) av de som ble utskrevet kom tilbake til eget hjem. Riktignok var det enkelte av ungdommene som da etablerte seg i eget hjem i stedet for å flytte tilbake til foreldrehjemmet. Tar vi barne- og ungdomshjemmene under ett ble en firedel (25 prosent) utskrevet til fosterhjem. Dette er en lavere andel enn i 1990 da en tredel (37 prosent) ble utskrevet til fosterhjem. Langt flere fra barnehjemmene enn fra ungdomshjemmene ble utskrevet til fosterhjem, henholdsvis 40 og 9 prosent. Én av 6 (16 prosent) av utskrivningene fra barne- og ungdomshjem var overføringer til annen institusjonsplass. Mønsteret er det samme som året før. Den største forskjellen sammenlignet med 1990, er at flere av de som ble utskrevet fra barne- og ungdomshjemmene i 1991 kom tilbake til eget hjem, henholdsvis 58 prosent i 1991 mot 46 prosent av utskrivningene året før.

Nær samtlige (95 prosent) av de som ble innskrevet i barne- og ungdomspsykiatriske behandlingshjem/avdelinger kom fra eget hjem, og tilsvarende andel av utskrivningene - 94 prosent - var til hjemmemiljøet. Få av disse klientene - bare 2 prosent - ble utskrevet til fosterhjem, og 5 prosent ble overført til annen institusjon. Mønsteret for 1991 er her det samme som året før.

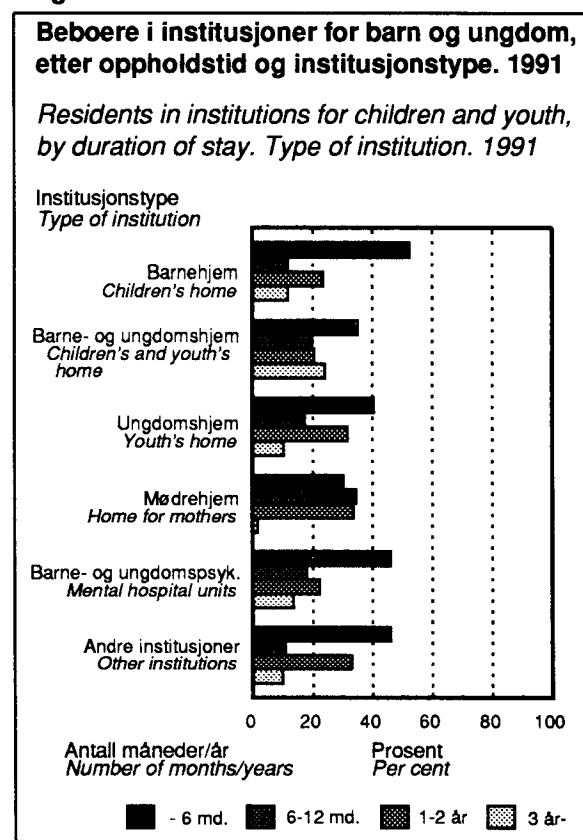
I de andre institusjonstypene, dvs. først og fremst akutt- og utredningsinstitusjonene, skjer vel halvparten av inn- og utskrivningene fra og til hjemmet. Imidlertid mottok disse også mange barn og unge fra andre institusjoner - 39 prosent - og sendte en like stor andel - 39 prosent - videre til andre institusjoner. Ti pro-

sent ble utskrevet til fosterhjem. Tilsvarende andel i 1990 var 7 prosent.

Lengden på oppholdet

Av de som hadde plass i institusjoner for barn og ungdom pr. 15. januar 1992, hadde 6 av 10 (61 prosent) bodd der i under 1 år, og 9 av 10 (88 prosent) i under 2 år. Figur 5.5 viser at det i alle institusjonstypene er barn som har bodd i institusjon i 3 år eller mer. Statistikken bekrefter også at det er noen barn som vokser opp i institusjon, dvs. som har bodd mellom 10 og 18 år på barnehjem. De representerer imidlertid et unntak som bare omfatter 1 prosent av beboerne i institusjoner for barn og ungdom.

Figur 5.5

5.5. Personell og kostnader

Det ble i alt utført 2 413 årsverk ved de 146 institusjonene for barn og ungdom som sendte inn oppgaver for 1991 (tabell 5.5). Deltidsansatte er her omregnet til heltidsansatte slik at antall sysselsatte personer er høyere enn antall årsverk. Dette gir 16,5 årsverk pr. institusjon og 1,7 årsverk pr. plass. Tilsvarende tall for 1990 var 17,8 årsverk og 1,8 årsverk. Antall årsverk

pr. plass varierer fra institusjonstype til institusjonstype. I barne- og ungdomshjemmene ble det brukt 1,4 årsverk pr. plass. Til sammenligning brukte mødreheimene 0,5 årsverk og de barne- og ungdomspsykiatriske institusjonene 3,0 årsverk pr. plass. I akutt- og utredningsinstitusjonene ble det brukt 2,3 årsverk pr. plass.

Nær halvparten (48 prosent) av årsverkene i barnevernsinstitusjonene utføres av barnevernspedagoger og miljøarbeidere. Sosionomer og sykepleiere er representert med til sammen om lag én tittel (11 prosent) av årsverkene. De barne- og ungdomspsykiatriske behandlingsinstitusjonene skiller seg klart ut med hensyn til høyt kvalifisert arbeidskraft. Her finner vi 33 av de 36 årsverkene leger/psykiatere utfører i

institusjoner for barn og ungdom, og 49 av de 76 psykolog-årsverkene.

De 146 institusjonene for barn og ungdom som sendte inn oppgaver for 1991 hadde samlet brutto driftsutgifter på nær 815 mill. kroner. Ser vi alle institusjonstypene under ett, så kostet én institusjonsplass i gjennomsnitt 578 000 kroner pr. år. Kostnadene varierer imidlertid mye fra institusjonstype til institusjonstype. En plass i mødreheim kostet 190 000 kroner pr. år. Plassene i barne- eller ungdomshjem kostet til sammenligning 488 000 kroner pr. år. Plassene i akutt- og utredningsinstitusjonene og i barne- og ungdomspsykiatrien er klart dyrest - disse kostet henholdsvis 815 000 kroner og 956 000 kroner pr. plass pr. år.

Tabell 5.1. Plasser i institusjoner for barn og ungdom, etter institusjonstype. Fylke. 1991
Number of beds in institutions for children and youth, by type of institution. County. 1991

Fylke County	Barnehjem Children's homes		Ungdomshjem Youth's homes		Barne- og ungdomshjem Children's and youth's homes		Mødre hjem Mother's homes		Barne- og ungdoms- psykiatriske institusjoner Psychiatric institutions		Andre insti- tusjoner Other insti- tutions	
	Insti- tu- sjoner Insti- tutions	Plas- ser Number of beds	Insti- tu- sjoner	Plas- ser	Insti- tu- sjoner	Plas- ser	Insti- tu- sjoner	Plas- ser	Insti- tu- sjoner	Plas- ser	Insti- tu- sjoner	Plas- ser
Hele landet The whole country ..	41	326	45	388	15	142	6	144	22	258	17	151
Østfold	1	7	4	34	4	33	-	-	1	6	-	-
Akershus	2	18	4	33	2	16	-	-	2	35	1	5
Oslo	8	71	6	52	1	22	4	118	5	84	4	41
Hedmark	1	9	2	20	-	-	-	-	1	10	1	7
Oppland	2	10	1	8	1	14	-	-	-	-	-	-
Buskerud	4	32	-	-	-	-	-	-	2	30	-	-
Vestfold	1	6	1	10	1	6	1	16	-	-	1	30
Telemark	2	20	2	15	1	8	-	-	-	-	-	-
Aust-Agder	1	9	2	13	-	-	-	-	2	15	-	-
Vest-Agder	1	8	-	-	1	8	-	-	2	11	2	21
Rogaland	5	44	4	35	-	-	-	-	-	-	2	17
Hordaland	6	43	5	37	1	16	1	10	3	26	1	3
Sogn og Fjordane	-	-	1	6	2	9	-	-	-	-	1	2
Møre og Romsdal	1	9	2	18	1	10	-	-	-	-	-	-
Sør-Trøndelag ..	2	13	4	31	-	-	-	-	1	16	1	5
Nord-Trøndelag .	1	6	2	42	-	-	-	-	-	-	-	-
Nordland	1	6	1	8	-	-	-	-	2	14	-	-
Troms	1	6	2	12	-	-	-	-	1	11	2	13
Finnmark	1	9	2	14	-	-	-	-	-	-	1	7

Tabell 5.2. Beboere i institusjoner for barn og ungdom, etter institusjonstype. Inn- og utskrivninger i løpet av året. 1991 Residents in institutions for children and youth, by type of institution. Admissions and discharges during the year. 1991

	I alt Total	Barne- hjem Children's homes	Ungdoms- hjem Youth's homes	Barne- og ungdoms- hjem Children's and youth's homes	Mødre- hjem Mother's homes	Barne- og ungdoms- psykiatriske institusjoner Psychiatric institutions	Andre insti- tusjoner Other insti- tutions
Beboere pr. 1.1. 1991 Residents per 1 Jan. 1991	1036	246	273	119	115	190	93
Beboere innskrevet i alt Residents admitted, total	2652	506	556	175	142	759	514
Fra hjemmet From the home ...	2096	444	376	131	127	722	296
Fra fosterhjem From foster home	149	33	49	29	4	14	20
Fra andre institusjoner From other institutions	407	29	131	15	11	23	198
Beboere utskrevet i alt Residents discharged, total ...	2569	484	505	173	147	760	500
Til hjemmet To the home	1780	240	341	96	135	712	256
Til fosterhjem To foster home	364	192	46	57	7	14	48
Til andre institusjoner To other institutions	425	52	118	20	5	34	196
Beboere pr. 31.12. 1991 Residents per 31 Des 1991	1119	268	324	121	110	189	107

Tabell 5.3. Beboere i institusjoner for barn og ungdom ved utgangen av året, etter institusjonstype, kjønn og alder. 1991 Residents in institutions for children and youth at the end of the year, by type of institution, sex and age. 1991

Kjønn og alder Sex and age	I alt Total	Barne- hjem Children's homes	Ungdoms- hjem Youth's homes	Barne- og ungdoms- hjem Children's and youth's homes	Mødre- hjem Mother's homes	Barne- og ungdoms- psykiatriske institusjoner Psychiatric institutions	Andre insti- tusjoner Other insti- tutions
Begge kjønn Both sexes	1100	266	322	120	73	214	105
- 2 år years	111	42	-	-	54	1	14
3 - 6 " "	76	47	-	6	16	4	3
7 - 13 " "	314	128	17	52	3	96	18
14 - 17 " "	485	43	257	56	-	86	43
18 - 21 " "	114	6	48	6	-	27	27
Gutter Boys	604	143	166	58	39	145	53
- 2 år	53	19	-	-	27	-	7
3 - 6 " "	42	27	-	2	10	2	1
7 - 13 " "	211	75	11	32	2	79	12
14 - 17 " "	241	17	131	21	-	53	19
18 - 21 " "	57	5	24	3	-	11	14
Jenter Girls	496	123	156	62	34	69	52
- 2 år	58	23	-	-	27	1	7
3 - 6 " "	34	20	-	4	6	2	2
7 - 13 " "	103	53	6	20	1	17	6
14 - 17 " "	244	26	126	35	-	33	24
18 - 21 " "	57	1	24	3	-	16	13
Uoppgitt Unknown	56	-	-	-	46	6	4

Tabell 5.4. Beboere i institusjoner for barn og ungdom, etter institusjonstype og lengden på oppholdet. 1991 Residents in institutions for children and youth, by type of institution and duration of stay. 1991

Lengde på oppholdet Duration of the stay	I alt Total	Barne- hjem Children's homes	Ungdoms- hjem Youth's homes	Barne- og ungdoms- hjem Children's and youth's homes	Mødre- hjem Mother's homes	Barne- og ungdoms- psykiatriske institusjoner Psychiatric institutions	Andre insti- tusjoner Other insti- tutions
I alt Total	1156	266	322	120	119	220	109
0 - 3 mnd months	279	87	69	18	17	54	34
4 - 6 " "	219	52	61	24	19	47	16
7 - 9 " "	138	24	31	17	33	22	11
10 - 11 " "	67	8	25	7	8	18	1
1 - 2 år years	315	63	102	25	40	49	36
3 - 6 " "	111	23	28	21	2	27	10
7 - 10 " "	13	6	-	3	-	3	1
11 - 15 " "	9	1	5	3	-	-	-
16 - 18 " "	5	2	1	2	-	-	-
Uoppgitt Unknown	-	-	-	-	-	-	-

Tabell 5.5. Årsverk i institusjoner for barn og ungdom, etter institusjonstype og stilling. 1991
 Man-years in institutions for children and youth, by type of institution and occupation. 1991

Stilling Occupation	I alt Total	Barne- hjem Children's homes	Ungdoms- hjem Youth's homes	Barne- og ungdoms- hjem Children's and youth's homes	Mødre hjem Mother's homes	Barne- og ungdoms- psykiatriske institusjoner Psychiatric institutions	Andre insti- tusjoner Other insti- tutions
I alt Total	2413	466	581	190	67	766	343
Leger/psykiatere							
Physicians/psychiatrists	36	-	-	1	-	33	2
Psykologer Psychologists	76	6	8	1	1	49	11
Sykepleiere Nurses	115	6	8	3	1	90	7
Hjelpepleiere Auxiliary nursing personnel	68	23	21	8	-	9	7
Fysioterapeuter Physiotherapists	6	1	-	-	-	1	4
Ergoterapeuter Occupational therapists	17	-	1	-	1	10	5
Barnevernspedagoger Residen- tial child care workers	451	107	132	37	18	95	62
Sosionomer Sosial workers ...	150	21	40	11	12	43	23
Pleiemedhjelpere Other auxi- liary nursing personnel	34	5	1	-	-	22	6
Miljøarbeidere Sosial environment workers	709	167	219	74	8	175	66
Aktivitører Occupational therapist assistants	19	5	9	-	-	4	1
Vernepleiere Special care nursing personnel	94	6	21	11	1	35	20
Kjøkkenpersonale Kitchen personnel	80	14	18	7	3	24	14
Renholdspersonale Cleaners ..	63	7	10	3	3	34	6
Ledere og saksbehandlere Leading administrative staff .	141	28	35	10	5	37	26
Kontorpersonale Office workers	97	11	14	8	5	42	17
Andre Others	261	60	43	17	10	64	67

6. Institusjoner for rusmiddelmissbrukere

6.1. Innledning

Ansvar for alkoholistinstitusjonene var tidligere ikke lovfestet. Ifølge lov om fylkeskommunalt ansvar for alkoholistinstitusjonene fikk fylkeskommunen fra 1. januar 1985 ansvaret for planlegging, oppføring og drift av følgende institusjoner; A-klinikker, kursteder, tilsynshjem, vernehjem og avrusningsstasjoner samt andre tiltak og institusjoner som departementet bestemmer skal gå inn under loven.

I 1989 opprettet SSB en ny årlig statistikk over institusjoner for rusmiddelmissbrukere. Statistikken omfatter alle institusjonstyper som behandler rusmiddelmissbrukere, uansett eierform og/eller om institusjonene er godkjent eller ikke.

SSB mottok i 1991 oppgaver fra 110 institusjoner for rusmiddelmissbrukere. Registeret over institusjoner for rusmiddelmissbrukere omfatter 128 institusjoner. Til sammenligning var det 102 institusjoner som sendte inn oppgaver i 1990. Statistikken for 1991 er ikke korrigert for frafallet, men bygger på de institusjonene vi har mottatt oppgaver fra.

6.2. Tjenester og tilbud

Statistikken gir en oversikt over antall institusjonsplasser og beboere i A-klinikker, kursted, tilsynshjem, vernehjem, akuttinstitusjoner, kombinerte institusjoner, bo- og arbeidskollektiv og andre institusjonstyper.

I en utredning om alkoholistsorgen (NOU 1972:17) er forskjellene mellom institusjonstypene beskrevet slik:

A-klinikker tar sikte på klienter som kan være fysisk og psykisk nedkjørt på grunn av alkohol-

problemer, men som sosialt sett er relativt veltilpasset.

Kursteder tar sikte på klienter som trenger mer langvarig behandling for å komme på fote, fysisk, psykisk og sosialt.

Tilsynshjem skal dekke overgangsfasen mellom kurbehandling/ klinikkopphold og klientenes tilbakevending til en normal tilværelse i samfunnet. Klientene skal under oppholdet komme ut i det vanlige arbeidslivet, og betaler selv for en del av oppholdet.

Vernehjem er et tilbud til klienter "som det er lite realistisk å regne med skal kunne føres tilbake til samfunnet ved hjelp av behandling og attføring". "Betingelsesløs omsorg" er det primære for vernehjemmene.

Akuttinstitusjoner omfatter avrusningsstasjonene hvor klientene tilbys overnatting til de "får sovet ut rusen". Neste dag tilbys de samtale hvor målet er å utrede om de trenger andre hjelpetilbud.

Kombinerte institusjoner er her en samlebetegnelse på institusjonene som har flere typer avdelinger, for eksempel både akutt- og døgnavdeling.

Bo- og arbeidskollektiver er ulike heldøgns rehabiliteringsopplegg for ungdom med store sosiale og yrkesmessige tilpasningsproblemer, herunder stoffmisbruk og kriminell belastning. Kollektivene, hvor ledere og beboere lever sammen, tilbyr omsorg, sosial trening, undervisning eller arbeidstrening.

I praksis kan det være store variasjoner også mellom institusjoner av samme type med hensyn til klientenes bakgrunn og institusjonens ulike behandlingstilbud.

6.3. Plasser i institusjoner for rusmiddelmissbrukere

Ved utgangen av 1991 var det i alt 2 842 plasser i institusjoner for rusmiddelmissbrukere fordelt på 365 plasser i A-klinikker, 165 plasser ved kursted, 106 plasser i tilsynshjem, 536 plasser i vernehjem, 101 plasser i avrusningsinstitusjoner og 793 plasser i kombinerte institusjoner. Det var 375 plasser i bo- og arbeidskollektiv og 401 plasser i andre institusjoner. Dette siste er institusjoner som ikke faller innenfor de nevnte institusjonstypene.

Den institusjonsbaserte rusmiddelomsorgen er dominert av privat eide institusjoner. 66 prosent av de 110 institusjonene vi har opplysninger om var eid av private organisasjoner/stiftelser. Også når det gjelder verdigrunnlag og ideologi, er rusmiddelinstitusjonene spesielle idet 4 av 10 (41 prosent) av institusjonene var basert på et religiøst/kristent verdigrunnlag.

Det er store forskjeller mellom fylkene med hensyn til hvor mange institusjonsplasser, og hvilke behandlingstilbud som finnes innen det enkelte fylke. Klientene, enten de er ungdommer eller voksne, har ofte et langvarig rusmiddelmissbruk bak seg som gjør at de kan ha behov for å komme bort fra sitt daglige miljø for å få behandling.

Kurdøgn

Antall kurdøgn i institusjoner for misbrukere etter beboernes hjemstedsfylke er ett mål på hvilke fylker som bruker det eksisterende institusjonstilbudet for rusmiddelmissbrukere. Et stort forbruk av kurdøgn pr. 1 000 innbyggere mellom 16-79 år, og få institusjonsplasser innen eget fylke, tilsier kjøp av institusjonsplasser fra andre fylker.

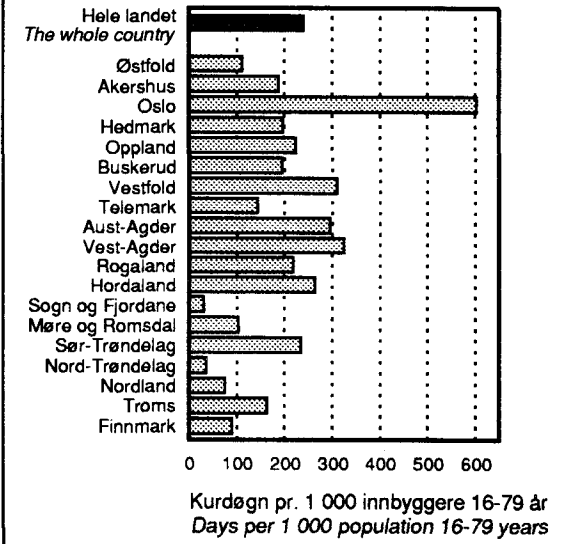
Totalt ble det i 1991 brukt til sammen vel 783 500 kurdøgn i de 110 institusjonene vi har oppgaver fra. Det tilsvarende tall for 1990 var 700 100 kurdøgn fordelt på 102 institusjoner.

Forbruk av institusjonsplasser pr. innbygger varierte fra fylke til fylke. Ser vi hele landet under ett ble det i 1991 brukt 242 kurdøgn pr. 1 000 innbyggere mellom 16 og 79 år (figur 6.1). Tilsvarende tall for 1990 var 217 kurdøgn.

Figur 6.1

Antall kurdøgn i institusjoner for rusmiddelmissbrukere pr. 1 000 innbyggere 16-79 år, etter hjemstedsfylke. 1991

Number of days in institutions for alcoholics and drug addicts per 1 000 population 16-79 years, by county. 1991

Oslo skilte seg klart ut med 605 kurdøgn. Lavest forbruk av institusjonsplasser i forhold til folketall hadde Nord-Trøndelag og Sogn og Fjordane. Disse fylkene brukte henholdsvis 37 og 32 kurdøgn pr. 1 000 innbyggere mellom 16-79 år. Av det totale antall kurdøgn i institusjoner for rusmiddelmissbrukere stod personer med Oslo som hjemstedsfylke for 29 prosent av kurdøgnforbruket i 1991 mot 31 prosent i 1990.

6.4. Beboere i institusjoner for rusmiddelmissbrukere

Av de i alt 2 842 plassene i institusjoner for rusmiddelmissbrukere var 2 246 belagt den 15. januar 1992. Det betyr at 79 prosent av plassene var i bruk. I 1990 var 81 prosent av plassene i bruk.

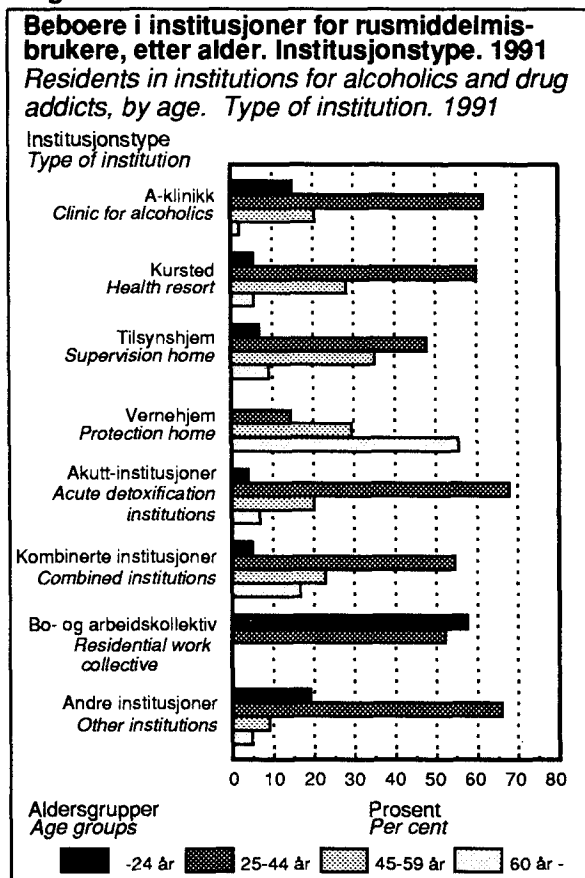
Kjønn og alder

Fire av fem beboere i døgninstitusjonene for rusmiddelmissbrukere var menn. Andelen menn var høyest i tilsyns- og vernehjemmene (87 og 82 prosent), mens kvinnes andel var høyest i bo- og arbeidskollektivene (46 prosent).

Aldersfordelingen mellom kvinner og menn var forskjellig. Kvinner som får plass i rusmiddel-institusjon er gjennomgående yngre enn menn. 32 prosent av kvinnene var under 25 år, mot 10 prosent av mennene. De tilsvarende tall for 1990 var 33 og 9 prosent. Hver femte mann var over 60 år, mot hver tiende kvinne.

Av figur 6.2 ser vi at det er stor variasjon i alderssammensetningen i de ulike institusjonstypene. I bo- og arbeidskollektivene var 58 prosent av beboerne under 25 år. I vernehjemmene var over 56 prosent av beboerne over 60 år.

Figur 6.2

Antall år med misbruk

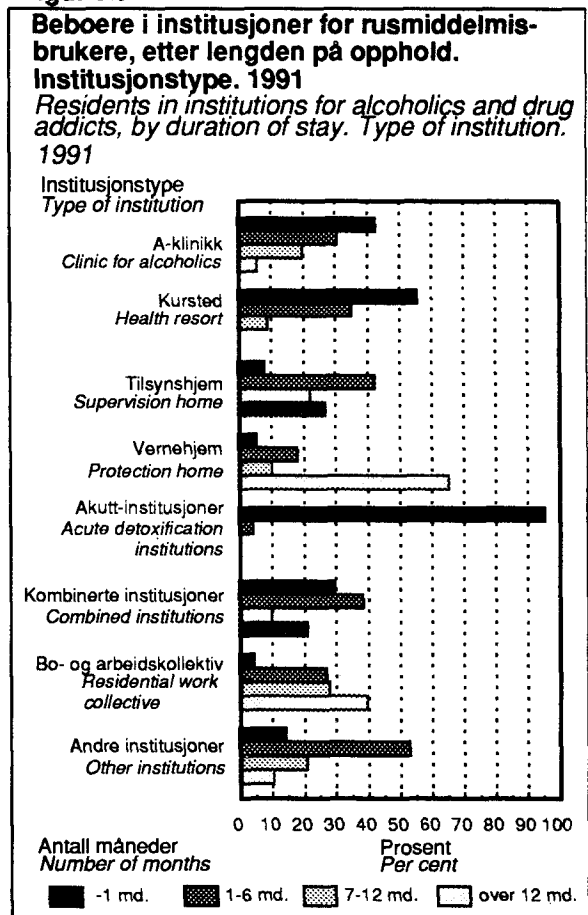
Av de 2 246 beboerne som på telledatoen var innlagt i institusjon for rusmiddelmissbrukere hadde 7 av 10 (68 prosent) ifølge institusjonen misbrukt rusmidler i over 10 år - og for 3 av 10 (31 prosent) hadde misbruket vart i over 20 år. For 45 prosent av beboerne manglet slike opplysninger.

Lengden på oppholdet

Av de som hadde plass i rusmiddel-institusjon pr. 15. januar 1992, hadde 3 av 10 vært innlagt i mer enn ett år.

Av figur 6.3 får vi et bilde av beboernes oppholdstid, på en bestemt telledato. Ved kurstedene hadde ingen av beboerne vært innlagt over ett år. I tilsynshjemmene og vernehjemmene hadde derimot henholdsvis 27 prosent og 65 prosent vært mer enn ett år i institusjonen. Ved bo- og arbeidskollektivene hadde 40 prosent av beboerne en botid på over ett år.

Figur 6.3

Avbrutt behandling

Det var i alt i overkant av 700 personer av de som i 1991 ble innlagt i rusmiddel-institusjon som avbrøt et behandlingsopplegg (akuttinstitusjoner og kombinerte institusjoner er holdt utenfor). Totalt ble det foretatt 4 400 innskrivninger ved disse behandlingsinstitusjonene i 1991. Det vil si at 16 prosent avbrøt behandlingsopplegget.

Tvangsinnleggelse

Det ble i 1991 registrert 105 tvangsinnleggelse etter fengselsloven og 100 tvangsinnleggelse etter barnevernloven i rusmiddelinstitusjonene. Det var flest tvangsinnleggelse i bo- og arbeidskollektivene. Barnevernloven ble her benyttet i 9 av 10 tilfeller.

6.5. Personell og kostnader

Det ble i 1991 utført 2 103 årsverk i de 110 institusjonene for rusmiddelmisbrukere vi fikk oppgaver fra. Tilsvarende tall for 1990 var 1 685 årsverk fordelt på 102 institusjoner.

Av personale med helse- og sosialfaglig utdanning stod sykepleiere og sosionomer for flest årsverk, henholdsvis 11 og 7 prosent. Miljøarbeidere og aktivitører utførte til sammen 28 prosent av årsverkene. Det er ikke samlet inn opplysninger om hvilken utdanning denne personellgruppen hadde. Administrativt personell som ledere/saksbehandlere og kontorpersonele utførte 17 prosent av det totale antall årsverk i rusmiddelinstitusjonene.

De 106 rusmiddelinstitusjonene som sendte inn oppgaver for 1991 med økonomiske opplysninger, hadde en samlet brutto driftsutgift på nær 837 mill. kroner.

Tabell 6.1. Plasser i institusjoner for rusmiddelmissbrukere, etter institusjonstype. Fylke. 1991 Number of beds in institutions for alcoholics and drug addicts, by type of institution. County. 1991

Fylke County	I alt Total	A-kli- nikker Clinics for alco- holics	Kur- steder Health resorts	Til- syns- hjem Super- vision homes	Verne- hjem Protec- tion homes	Akutt- insti- tusjoner Acute detoxi- fication insti- tutions	Kombi- nerte insti- tusjoner Combined insti- tutions	Bo- og arbeids- kollek- tiv Resi- dential work collec- tives	Andre insti- tusjoner Other insti- tutions
Hele landet The whole country....	2842	365	165	106	536	101	793	375	401
Østfold	86	-	-	-	-	-	36	26	24
Akershus	75	-	-	-	40	8	21	6	-
Oslo	1032	106	30	53	201	80	330	115	117
Hedmark	152	-	46	-	35	-	-	6	65
Oppland	144	60	35	-	35	-	14	-	-
Buskerud	106	-	-	4	-	6	52	14	30
Vestfold	146	42	30	-	42	-	-	14	18
Telemark	68	-	-	-	-	-	54	14	-
Aust-Agder	39	-	-	-	-	7	32	-	-
Vest-Agder	113	-	-	19	-	-	86	-	8
Rogaland	219	-	-	-	73	-	61	85	-
Hordaland	303	74	-	30	-	-	63	35	101
Møre og Romsdal	70	-	24	-	-	-	27	-	19
Sør-Trøndelag	184	44	-	-	70	-	-	51	19
Nordland	33	24	-	-	-	-	-	9	-
Troms	57	-	-	-	40	-	17	-	-
Finmark	15	15	-	-	-	-	-	-	-

Tabell 6.2. Beboere i institusjoner for rusmiddelmissbrukere, etter institusjonstype, kjønn og alder. 1991
Residents in institutions for alcoholics and drug addicts, by type of institution, sex and age. 1991

Kjønn og alder Sex and age	I alt Total	A-kli- nikker Clinics for alco- holics	Kur- steder Health resorts	Til- syns- hjem Super- vision homes	Verne- hjem Protec- tion homes	Akutt- insti- tusjoner Acute detoxi- fication insti- tutions	Kombi- nerte insti- tusjoner Combined insti- tutions	Bo- og arbeids- kollek- tiv Resi- dential work collec- tives	Andre insti- tusjoner Other insti- tutions
I alt Total	2246	291	88	88	484	73	592	319	311
- 24 år years ...	317	28	5	6	-	3	31	184	60
25 - 44 "	987	114	53	41	67	47	324	135	206
45 - 59 "	408	38	25	30	135	14	137	-	29
60 - "	392	4	5	8	254	5	100	-	16
Menn Males	1616	133	70	74	375	60	493	173	238
- 24 år	163	13	2	2	-	2	15	87	42
25 - 44 "	760	85	43	35	58	41	258	86	154
45 - 59 "	355	31	20	29	112	13	124	-	26
60 - "	338	4	5	8	205	4	96	-	16
Kvinner Females ...	488	51	18	11	81	9	99	146	73
- 24 år	154	15	3	4	-	1	16	97	18
25 - 44 "	227	29	10	6	9	6	66	49	52
45 - 59 "	53	7	5	1	23	1	13	-	3
60 - "	54	-	-	-	49	1	4	-	-
Uoppgitt Unknown ..	142	107	-	3	28	4	-	-	-

Tabell 6.3. Beboere i institusjoner for rusmiddelmissbrukere, etter institusjonstype og lengden på oppholdet. 1991
Residents in institutions for alcoholics and drug addicts, by type of institution and duration of the stay. 1991

Lengde på oppholdet Duration of the stay	I alt Total	A-kli- nikker Clinics for alco- holics	Kur- steder Health resorts	Til- syns- hjem Super- vision homes	Verne- hjem Protec- tion homes	Akutt- insti- tusjoner Acute detoxi- fication insti- tutions	Kombi- nerte insti- tusjoner Combined insti- tutions	Bo- og arbeids- kollek- tiv Resi- dential work collec- tives	Andre insti- tusjoner Other insti- tutions
I alt Total	2246	291	88	88	484	73	592	319	311
Under 1 uke Less than 1 week	170	30	10	1	3	45	61	4	16
1 uke - 1 måned 1 week - 1 month	288	49	39	6	24	21	116	11	22
1 - 2 måneder months	279	30	15	9	31	2	104	23	65
3 - 6 "	391	27	16	27	58	1	125	64	73
7 - 11 "	320	37	8	19	51	-	60	90	55
12 - 17 "	127	10	-	6	36	-	27	34	14
18 - 24 "	112	1	-	5	49	-	13	37	7
Over 2 år More than 2 years	393	-	-	12	232	-	86	56	7
Uoppgitt Unknown	166	107	-	3	-	4	-	-	52

Tabell 6.4. Beboere i institusjoner for rusmiddelmisbrukere, etter institusjonstype. Inn- og utskrivninger i løpet av året. 1991 Residents in institutions for alcoholics and drug addicts, by type of institution. Admissions and discharges during the year. 1991

	I alt Total	A-kli- nikker Clinics for alco- holics	Kur- steder Health resorts	Til- syns- hjem Super- vision homes	Verne- hjem Protec- tion homes	Akutt- insti- tusjoner Acute detoxi- fication insti- tutions	Kombi- nerte insti- tusjoner Combined insti- tutions	Bo- og arbeids- kollek- tiv Resi- dential work collec- tives	Andre insti- tusjoner Other insti- tutions
Beboere pr. 1.1. 1991 Residents per 1 Jan. 1991	1791	170	60	70	413	48	541	240	249
Innskrevet i 1991 i alt Admitted in 1991, total	14134	2044	537	224	481	6126	3594	336	792
Utskrevet i 1991 i alt Discharged in 1991, total	14045	2041	526	207	473	6113	3601	298	786
Beboere pr. 31.12. 1991 Residents per 31 Des. 1991	1880	173	71	87	421	61	534	278	255

Tabell 6.5. Antall kurdøgn i institusjoner for rusmiddelmisbrukere, etter institusjonstype og beboernes hjemstedsfylke. 1991 Number of days in institutions for alcoholics and drug addicts, by type of institution and county. 1991

Fylke County	I alt Total	A-kli- nikker Clinics for alco- holics	Kur- steder Health resorts	Til- syns- hjem Super- vision homes	Verne- hjem Protec- tion homes	Akutt- insti- tusjoner Acute detoxi- fication insti- tutions	Kombi- nerte insti- tusjoner Combined insti- tutions	Bo- og arbeids- kollek- tiv Resi- dential work collec- tives	Andre insti- tusjoner Other insti- tutions	Kurdøgn pr. 1000 innbyg- gere 16-79 år Days per 1000 popula- tion 16-79 years
Hele landet The whole country	783544	84756	36164	29735	176694	32810	212686	108480	102219	242
Østfold	20515	288	28	-	730	49	12128	1505	5787	112
Akershus	61698	5925	889	1592	9091	2431	26330	9581	5859	191
Oslo	223213	25101	7721	15773	52188	25466	29597	35012	32355	605
Hedmark	28717	260	616	-	12765	38	1714	3539	9785	198
Oppland	31864	3932	13197	-	11275	40	2068	1122	230	226
Buskerud	34027	4124	28	380	2318	2115	12745	10158	2159	197
Vestfold	47460	8404	1235	-	26016	71	1572	3928	6234	312
Telemark	17826	3	421	90	-	38	14985	2125	164	144
Aust-Agder	21289	611	-	195	1175	1956	15713	1306	333	296
Vest-Agder	35052	638	28	2663	-	88	28683	470	2482	325
Rogaland	55108	2056	533	124	24253	57	20499	6417	1169	220
Hordaland	81897	9522	392	8673	579	56	17939	17974	26762	266
Sogn og Fjordane ..	2476	966	807	19	365	4	193	35	87	32
Møre og Romsdal ..	18608	224	5685	-	365	55	10315	1220	744	105
Sør-Trøndelag	45374	8972	1299	56	24573	34	1513	4451	4476	236
Nord-Trøndelag ...	3532	2182	338	-	-	15	412	365	220	37
Nordland	13833	6559	168	-	1336	144	607	4365	654	76
Troms	18692	378	112	-	9552	40	3289	3873	1448	165
Finnmark	5275	1458	2667	-	-	67	424	304	355	91
Uten fast bopel Without perma- nent residence ...	15581	3081	-	-	113	-	11471	-	916	-
Utlendinger Foreigners	1507	72	-	170	-	46	489	730	-	-

Tabell 6.6. Arsverk i institusjoner for rusmiddelmissbrukere, etter institusjonstype og stilling. 1991
 Man-years in institutions for alcoholics and drug addicts, by type of institution and occupation. 1991

Stilling Occupation	I alt Total	A-kli- nikker Clinics for alco- holics	Kur- steder Health resorts	Til- syns- hjem Super- vision homes	Verne- hjem Protec- tion homes	Akutt- insti- tusjoner Acute detoxi- fication insti- tutions	Kombi- nerte insti- tusjoner Combined insti- tutions	Bo- og arbeids- kollek- tiv Resi- dential work collec- tives	Andre insti- tusjoner Other insti- tutions
I alt Total	2103	410	88	58	227	131	558	298	333
Leger/psykiatere Physicians/psychiatrists .	39	17	1	-	2	4	9	3	3
Psykologer Psychologists .	95	32	1	1	1	5	34	3	18
Sykepleiere Nurses	225	76	3	3	12	30	69	7	25
Fysioterapeuter Physiotherapists	7	3	-	-	-	-	1	2	1
Ergoterapeuter Occupational therapists ..	3	-	1	-	-	-	-	-	2
Barnevernspedagoger Resi- dential child care workers	67	16	4	4	-	2	8	21	12
Sosionomer Social workers	149	26	4	8	5	11	34	26	35
Pleiemedhjelpere Auxiliary nursing personnel	36	9	-	-	12	-	10	5	-
Miljøarbeidere Social environment workers	529	57	17	14	67	54	115	106	99
Aktivitører Occupational therapist assistants	59	9	-	2	13	-	25	5	5
Vernepleiere Special care nursing personnel	8	2	-	-	-	1	2	3	-
Kjøkkenpersonale Kitchen personnel	189	38	15	6	41	4	58	8	19
Renholdspersonale Cleaners	118	30	9	6	22	2	32	6	11
Ledere og saksbehandlere Leading adm. staff	209	32	6	6	27	10	59	34	35
Kontorpersonale Office workers	142	31	9	4	6	6	53	10	23
Andre Others	228	32	18	4	19	2	49	59	45

Summary in English

Introduction

This publication contains a survey of the annual activities of the municipal social service departments in 1991; social care, child welfare and institutions for children and youth and institutions for alcoholics and drug addicts.

Its main concern is to describe the groups receiving the various kinds of assistance, the number of recipients in 1991 compared to preceding years. It also gives information on social service personnel.

Sources

In 1986 a new registration system was brought into use, where all recipients and types of assistance are recorded consecutively on individual forms designed for this information. Most of the fields on these forms are to be filled in for all recipients. There is also an additional set of fields which can be used by the social service departments to get more comprehensive statistics for their own use. This publication does not include statistics based on this additional information.

The statistics on economic assistance and child welfare are based on the individual forms mentioned above, while the statistics on social service personnel are based on a yearly report from each of the municipal social service departments.

This publication also contains statistics based on annual registration of 2 groups of institutions; for children and youth, and alcoholics and drug addicts.

Error sources

A total of 10 municipalities did not send individual forms of child welfare and 2 municipalities and 1 district did not send individual forms of social care. 4 municipalities did not send the annual report for 1991.

The completion of the forms and reports is sometimes incomplete and in some cases they also contain errors. Despite extensive error checking and data correction, errors may still be present in the sources.

After the major reorganization of the local authorities in Oslo and Bergen, it is now possible to collect data from the district authorities in these cities for 1991.

Social care (economic assistance)

The legal basis for economic assistance is the Social Care Act of 1964. According to this act a person may be granted economic assistance if he is unable to care for himself or his dependents. Economic assistance may also be granted as an aid for adjusting to difficult living conditions. Both allowance, loan and guarantee for loan may be granted under the provision of this act.

There were a total of 172 000 cases of social care with economic assistance in 1991. This was an increase of 4 per cent from 1990.

Some recipients receive assistance from more than 1 municipality, which means that the number of cases is higher than the number of recipients, which is 161 400. Approximately 89

per cent of the 8 900 recipients who received assistance from more than 1 municipality, received assistance from 2 municipalities. The recipients receiving assistance from several municipalities are mainly found among the younger age groups.

There were 38 recipients of social care per 1 000 population. These rates vary considerably between the different age groups. The highest rates were found among the age group 20-24 years; 101 per 1 000 population, and the lowest rates among the group 67 years and over; 12 per 1 000 population.

Pension and social security allowance were the main source of income for 44 per cent of the recipients, and social care for 32 per cent. Salary was the main source of income for just 15 per cent of the recipients, while this was the case for 36 per cent of the married recipients with children. About 67 per cent of the single parents had pension or social security allowance as their main source of income. For single women without children this was the case for 50 per cent. Social care was the most common source of income among single men without children (45 per cent).

Approximately 12 per cent of the recipients were employed, and 35 per cent were not in the labour force.

There were nearly 21 700 recipients, or 14 per cent, with foreign citizenship. A total of 19 per cent of all foreign citizens 16 years and over living in Norway received social care in 1991. The corresponding figure for Norwegian citizens was 4 per cent. The foreign recipients were mainly younger than the Norwegian recipients.

153 500 recipients of economic assistance received this assistance as allowances, and 25 000 received it as loan or guarantee for loan. The disbursements for economic assistance totalled to 3 479 million kroner, which is an increase of 5 per cent from 1990. Of this 3 275 million kroner were disbursed as allowances and 203 million kroner were disbursed as loans, which equaled an average of 20 600 kroner per recipient.

It seems to be a correlation between duration of assistance and value of assistance. Those who received assistance only for one month received

an average of 4 002 kroner per month, which increased up to an average of 5 209 kroner per month for those receiving assistance in 12 months.

There has been a pronounced change in the age distribution of the recipients of social care since 1970, where younger people tend to increase their percentage of the total number of recipients. About 41 per cent of the recipients in 1970 were less than 40 years old, and 40 per cent were 50 years and over. In 1991 these figures were 73 and 13 per cent, respectively.

The percentage of the population receiving social care varies considerably between the counties. Oslo and Finnmark rank at the top, with 65 and 51 cases of social care per 1 000 population, respectively. In Sogn og Fjordane there were only 22 cases per 1 000 population.

Average disbursement per recipient also varies geographically. In Oslo the average disbursement per recipient was 32 420 kroner, which was the highest of all the counties. Lowest average disbursement was 10 560 kroner, which was found in Finnmark.

Social care expenses were 814 kroner per inhabitant. Expenses per inhabitant were considerably higher in the larger municipalities than in the smaller ones. These expenses equaled 2 056 kroner per inhabitant in Oslo, but only 264 kroner in Sogn og Fjordane.

Child welfare

According to the Child Welfare Act the municipal boards for health and welfare should intervene when children are not properly cared and provided for by their parents. Intervention may also be necessary when the child is seriously maladjusted to society, i.e. when the child is delinquent or in other ways behaving deviantly. Finally, the board can intervene when handicapped children do not get the care and treatment they need at home. In most municipalities the social service department executes the duties of the elected boards for health and welfare.

When the social service department learns that a child is in a difficult situation, an investigation is carried out. The social workers talk to parents and children in order to find out what

is causing the problems and what can be done to solve them. Various preventive measures may be effectuated. If this does not solve the problems, the children are taken in care, i.e. placed in a foster home or children's home.

The Child Welfare Act has traditionally been seen as a measure to handle "bad" children or parents. This stigma sometimes makes social workers reluctant to intervene, or they help children and families without specifically using the Child Welfare Act or any other legislation. This is a problem, because the social service departments are obliged to report for the central statistic only protective measures based on the Child Welfare Act (or the Social Care Act or the Act of Temperance). They may report other help, and some of the departments do, but others do not. It is therefore impossible to give a complete picture of all children helped, because assistance without reference to the laws will be underreported. This publication gives some information on all children under 18 years who have been reported helped, but concentrates mainly on children and youth under 23 years who have been helped according to the Child Welfare Act.

A total of 26 000 children were helped. Economic assistance (6 800) and person selected to support child (6 200) were the protective measures most often used.

During 1991 a total of 20 500 children and youth received help based on the Child Welfare Act, 4 300 were new cases and 17 800 were under protection at the end of the year. Relative to the total number of children under 20 years in the population 18 children per 1 000 were under protection during the year. The age groups 4-6 years and 15-16 years were more frequently than others under protection.

From 1990 to 1991 there was a 13 per cent increase in the number of children under protection during the year.

In 1991 4 300 new children were placed under protection, compared to nearly 3 800 in 1990, an increase of 12 per cent.

In most of the cases the reasons for intervention used in new cases of children placed under protection had to do with the children's environment. The older the child is, however, the more often the youngster's own behaviour is

the reason for intervention. The child's behaviour also is a more common reason for intervention towards children living with both parents, whereas children with single parents more often are placed under protection for reasons in their environment.

Only 36 per cent of the new cases of children placed under protection were living with both parents, compared to 81 per cent of all children.

Of all the new children placed under protection in 1991, 14 per cent were taken in care and placed directly in a foster home or children's home, compared to 12 per cent in 1990. The rest was initially helped through some preventive measure.

The number of children under protection during the year varied from 10 per 1 000 to 23 per 1 000 in different counties. In small municipalities (less than 5 000 inhabitants) 15 per 1 000 of the children were under protection, compared to 22 per 1 000 in municipalities with a population of 50 000 or more.

Institutions for children and youth

The statistics of institutions for children and youth show that there were 856 beds in children's and youth's homes, 409 beds in psychiatric hospital units for children and youth and in other institutions. Boys are more frequently placed in institutions for children and youth, especially in psychiatric hospital units where 2 of 3 residents were boys.

88 per cent of the residents in institutions for children and youth had at the end of 1991 been living there less than 2 years, and 61 per cent less than 1 year. About 69 per cent of the residents discharged from these institutions during 1991 came back to their home, 14 per cent got a foster home and 17 per cent got a place in another institution.

Institutions for alcoholics and drug addicts

The statistics of institutions for alcoholics and drug addicts show that there were 2 842 beds in different types of institution.

One of 5 residents in the institution were men. However, the proportion of women varied from 46 per cent in the typical institution for drug addicts to about 13 per cent in the more traditional institution for alcoholics.

The women were generally younger than the men. 32 per cent of the women were younger than 25 years, compared to 10 per cent of the men. One of 5 of the men were older than 60 years, compared to one of 10 among the women.

Three of 10 of the residents in institutions at the end of the year had been living there for more than 1 year. The length of the stay varied from one type of institution to another.

One of 6 of the residents in institutions for alcoholics and drug addicts interrupted the treatment and left the institution in 1991.

Fortrolig

Registreringsblad

Kommunens navn	År
----------------	----

Journal nr.	Saksbehandler nr.	Distrikt nr.	Ektefelle/samboer/forsørger (navn)	Journal nr.
1 Navn, alder, bopel				
Fødselsnr. (11 siffer)		Navn		Alder
Klient siste år ☐ Ja ☐ Nei		Adresse		Bostedskommune
Sivilstand 1 Ugift 2 Gift 3 Samboer 4 Separert/skilt 5 Enke/-mann		3 Barn under 18 år Antall barn klienten og evt. ektefelle/samboer har forsørgeransvar for Hvorav antall som bor sammen med klienten		
4 Familieforhold for klienter under 18 år				
A Foreldrene er: 1 Ugift/ikke samboende 2 Gift/samboende 3 Separert/skilt 4 Mor død 5 Far død 6 Begge døde		B Klienten bor hos 1 Mor og far 2 Mor 3 Far 4 Fosterforeldre 5 Institusjon 6 Annet		
5 Statsborgerskap Norsk ☐ Utenlandsk ☐ Flyktning/person med opphold på humanitært grunnlag ☐				
6 Viktigste kilde til livsopphold				
1 Arbeidsinntekt 2 Trygd/pensjon 3 Forsørgel		4 Sosialhjelp 5 Stipend/lån 6 Annet		
7 Trygd/pensjon				
1 Sykepenger 2 A-trygd 3 Atferds-/tilp.vansker		4 Uferetrygd 5 Overgangsstenad 6 Etterlattepensjon 7 Alderstrygd 8 Annen trygd 9 Søkt trygd/pensjon		
8 Arbeids situasjon				
1 Fast arbeid 2 Midlertidig arbeid 3 Arbeidssøker		4 Stud./vernepliktig 5 Ikke arbeidssøker		
9 Saken er tatt opp av				
1 Klienten 2 Familien 3 Sosialkontor		4 Skole/PPT 5 Politi 6 Helsemyndighet 7 Annet 8 9		
10 Saksområde				
1 Lav/ingen inntekt 2 Inntektssvikt 3 Disp. av inntekt 4 Store bortgifter 5 Sysselsettingsproblem		6 Mangler bolig 7 Barnetilsyn 8 Tyngende omsorgsopp. 9 Atferds/tilp.vansker 10 Omsorgssvikt 11 Utsatt for mish. 12 Samlivsproblem 13 Misbr. av alkohol 14 Annet rusproblem 15 Nervøs lidelse 16 Psyk. utv.hemm. 17 Annen funksjshem. 18 Annet helseprobl. 19 Spes. oms.behov 20 Forsørg.probl. Bv.l. 21 Annet 22 23 24 25		
11 Samarbeidsinstans				
1 Arbeidskontor 2 Trygdekontor 3 Boligkontor/-byggelag 4 Bedriftshelsetjeneste		5 Helsestasjon 6 Hjemmesykepleie 7 Lege/fysioterapeut 8 Familieråd/tjeneste 9 Skole/PPT 10 Barnehage 11 HVPU 12 Psykisk helse/BUP 13 Somatisk sykehus 14 Spes.inst./rusgjinst. 15 Politi/konfliktråd 16 Andre sosialkontor 17 Annet 18 19 20		
12 Grunnlag for tiltak etter; barnevernsloven				
1 § 16 a. Omsorgssvikt 2 § 16 b. Atferds/tilpasningsvansker 3 § 16 c. Forsørgelsesproblem 4 § 16 d. Sykdom/funksjonshemming		edrnkapsloven og lov om Fylkeskomm. ansvar for alkoholinst. 5. Misbruk av alkohol 6. Misbruk av annet berusende eller bedøvende middel		
13 sosialomsorgsloven				
7 § 3.1 a og b Yrkesopplæring/erverv 8 § 3.1 c og d Alderinstitution og priv.forpleining 9 § 3.1 e Livsopphold 10 § 3.1 f Andre formål 11 § 3.2 «Kan»-ytelser		16 Alders-/sykehjem 17 Sykehus somatisk 18 Sykeh. psykiatrisk 19 Annen institusjon 20 Annet 21 Henvist 22 Råd/veiledning 23 Sosialrapport 24 Ingen tiltak 25 Avslag		
14 Første tiltak				
01 Økonomisk stønad 02 Barnehage 03 Støttekontakt 04 Tilsynsfører 05 Avlastning 06 Hjelpeordning for hjem 07 Hjelp til bolig-/utbedring 08 Hjelp til arbeid 09 Hjelp til arbeidstrening 10 Poliklinisk behandling 11 Bo-/arb.kollektiv 12 Fosterhjem 13 Barneverninst. 14 Rusmiddelinst. 15 Krisesenter				
Angi kodenummer. Hvis flere, før opp det viktigste fra pkt. 13 (kode 1-20)				
15 Særskilte vedtak				
1 Bv.l. § 5 Tvangsvedtak 2 Bv.l. § 11 Foreløpig plassering		3 4 Bv.l. § 58 Påtale 5 Edr.l. §§ 6,6 a,7,9 og 16 Tvangsvedtak		
16 Økonomisk sosialhjelp i året				
Bidrag 1		Herav m/statsref. 2		Lån/garanti 3
Herav trygdeforsk. 4		Antall måneder 5		
Antall måneder 6		Antall måneder 7		Antall måneder 8
Tiltak pr. 31.12.				
17 Angi kode fra punkt 13				
Alle tiltak opphørt (sett kryss)				

Statistisk sentralbyrå

Kontor for sosialstatistikk
Postboks 8131 Dep, 0033 Oslo 1
Tlf. (02) 86 45 00

Vedlegg 2
Annex 2

Sosialstatistikk 1991**Rettledning for utfylling av årsmelding****Personale og stillinger**

Alle ansatte i kommunal sosialkontortjeneste og oppsøkende virksomhet skal registreres, både heltids- og deltidsansatte. Deltidsansatte regnes om til heltidsansatte. Personer som arbeider på time- eller oppdragskontrakt skal *ikke* regnes med her.

E K S E M P E L :

	Tallet på personer		Deltids-ansatte omregnet	Totalt personell
	Heltid	Deltid		
	a	b	c	d=a+c
Sosialkontoret har følgende personer ansatt:				
En sosialsjef i hel stilling.....	1			1,00
En kurator i hel stilling	1			1,00
En hjemkonsulent i to tredjedels stilling		1	0,67	0,67
En kontorfullmektig i hel stilling	1			1,00
En kontorassistent i halv stilling		1	0,50	0,50
Sosialkontortjenesten i alt.....	3	2	1,17	4,17

Alle budsjetterte stillinger skal regnes med i tallet på stillinger, også eventuelle ubesatte stillinger og deler av stillinger som ikke er fullt besatt. Hvis sosialkontoret i eksemplet har en ubesatt kuratorstilling, og hjemkonsulentstillingen er budsjettert som en hel stilling, har kontoret i alt 5,50 stillinger.

Sosialkontortjenesten omfatter sosialadministrasjonen. Hjemkonsulenter og ulike tiltakskonsulenter tilknyttet sosialkontortjenesten tas med her. Utekontakter og stillinger for oppsøkende virksomhet skal ikke tas med her, men føres for seg.

Personer/stillinger felles for helse- og sosialtjenesten: Eksempler på slike stillinger kan være helse- og sosialsjef og økonomikonsulent.

Sosial omsorg

Brutto driftsutgifter til sosialhjelp: Her føres utgifter i forbindelse med økonomisk hjelp til sosialhjelps klienter. Lønnsutgifter til ansatte ved sosialkontoret føres ikke opp. Som "trygdeforskudd" regnes sosialhjelp til personer som venter på resultat av en trygdesøknad. Alle utgifter under 1.354 som ikke er bidrag eller lån til klienter, tas med under "annet". Dersom kommunens regnskap ikke er godkjent, kan foreløpige tall føres opp.

Barne- og ungdomsvern

Barnevernloven § 17: Her registreres hvor mange barn sosialkontoret i løpet av året har fått melding om, eller på annen måte fått kjennskap til, som er i en risikosituasjon (som beskrevet i barnevernlovens § 16 a-d), og som det pr. 31/12 ikke er foretatt undersøkelse om etter § 17.

Tilsyn med barn: Her skal tas med barn som er plassert av private eller annet helse- og sosialstyre/barnevernsutvalg og som helse- og sosialstyret i den kommunen som fyller ut skjemaet fører tilsyn med.

Generelt forebyggende arbeid omfatter forebyggende arbeid for barn og ungdom (f.eks. bygging av lekeplasser, ungdomsklubber o.l.), men ikke forebyggende tiltak overfor enkeltpersoner etter § 18 i lov om barnevern. Utgifter til oppsøkende arbeid skal ikke føres opp under "generelt forebyggende arbeid", men i egen rubrikk.

Brutto driftsutgifter til barnevern omfatter ikke utgifter til barnehager eller drift av barnevernsinstitusjoner. Lønnsutgifter til ansatte i barnevernet og barnevernsinstitusjonene skal heller ikke regnes med. Dersom kommunens regnskap ikke er godkjent, kan foreløpige tall føres opp.

Statistisk sentralbyrå
Postboks 8131 Dep, 0033 Oslo 1
Tlf. (02) 86 45 00

FRIST FOR INNSENDING:
15. februar 1992

SOSIALSTATISTIKK

Årsmelding 1991

Skjemaet fylles ut i to eksemplarer, ett til Statistisk sentralbyrå og ett til fylkesmannen.

Oppgavene blir hentet inn av Statistisk sentralbyrå for Sosialdepartementet i medhold av lov om sosial omsorg §§ 20 d og 22, lov om barnevern § 13 og lov av 16. juni 1989 nr. 54 om offisiell statistikk og Statistisk sentralbyrå.

Sosialkontor, kommune	For SSB	Oppgaveår
-----------------------	---------	-----------

Personale og stillinger i sosialtjenesten i kommunen pr. 31/12 (SE RETTLEDNINGEN)

Virksomhetsområde	Tallet på ansatte personer		Deltidsansatte omregnet til heltidsansatte	Totalt personell (omregnet til heltidsansatte)	Tallet på stillinger (i samsvar med budsjett/plan)
	Heltid	Deltid			
	a	b			
Sosialkontortjenesten i alt					
Av dette					
– personer/stillinger felles for helse- og sosialtjenesten					
– Personer/stillinger spesielt avsatt til barnevernsarbeid					
Utekontakt/opsøkende virksomhet					
Ansatte i sosialkontortjenesten etter utdanning					
– sosionomer					
– barnevernspedagoger					
– annen høgskole-/universitetsutdanning					
– kontor-/merkantil utdanning					
– ufaglærte					

Sosial omsorg

Brutto driftsutgifter til sosialhjelp siste år (u.kap. 1.354)	Bidrag	Beløp i hele kroner
	Lån	
	— Av dette "trygdeforskudd"	
	Annet	
	Underkapittel 1.354 i alt	

Barne- og ungdomsvern

Barnevernlovens § 17	Barn som antas å være i en situasjon som beskrevet i barnevernlovens § 16 hvor helse- og sosialstyret pr. 31/12 ikke har foretatt undersøkelser etter § 17		Tallet på barn
Tilsyn med barn	Barn som er plassert av private og som helse- og sosialstyret/underutvalget fører tilsyn med pr. 31/12	Tallet på barn i fosterhjem	Tallet på barn i barnevernsinstitusjon
	Barn som er plassert av barnevernet i en annen kommune og som helse- og sosialstyret/underutvalget fører tilsyn med pr. 31/12		
Andre saker	Uttalelser i saker om foreldreansvar etter barnelovens § 41		Tallet på saker
	Godkjenning av fosterhjem med tanke på adopsjon		
	Annen godkjenning av fosterhjem		
	Andre saker		
	I alt		
Brutto driftsutgifter til barnevern siste år (u.kap. 1.360 – 1.369)	U.kap. 1.360-1.369 Generelt forebyggende arbeid (se rettledning)		Beløp i hele kroner
	Fosterhjem/privat pleie		
	Institusjonsplassering		
	Individuelt forebyggende arbeid (f.eks. støttekontakt/tilsyn/ettervern)		
	Annet		
	Oppsøkende barne- og ungdomsarbeid		
	U.kap. 1.360-1.369 i alt (se rettledningen)		

Dato

Underskrift (helse- og sosialsjef)

Tidligere utkommet på emneområdet
Previously issued on the subject

Fattigstatistikk	<i>Statistique de l'assistance publique</i>	1866-1877, Ældre række	A.	No.	2
"	"	1878-1881, Ny række	A.	No.	2
"	"	1882-1883 NOS rekke III		Nr.	16
"	"	1884-1885 " " "		"	64
"	"	1886 " " "		"	89
"	"	1887 " " "		"	108
"	"	1888 " " "		"	126
"	"	1889 " " "		"	144
"	"	1890 " " "		"	205
"	"	1891 " " "		"	210
"	"	1892 " " "		"	223
"	"	1893 " " "		"	251
"	"	1894 " " "		"	279
"	"	1895 " " IV		"	16
"	"	1896-1897 " " "		"	26
"	"	1898 " " "		"	33
"	"	1899 " " "		"	46
"	"	1900 " " "		"	80
"	"	1901-1902 " " "		"	112
Fattigvæsenet	<i>Statistique de l'assistance publique</i>	1903-1904 " " V		"	20
"	"	1905 " " "		"	79
"	"	1906-1907 " " "		"	105
"	"	1908-1909 " " "		"	134
"	"	1910 " " "		"	207
"	"	1911-1912 " " VI		"	26
"	"	1913-1914 " " "		"	69
"	"	1915 " " "		"	145
"	"	1916-1917 " " "		"	191
"	"	1918-1919 " " VII		"	38
"	"	1920-1921 " " "		"	169
"	"	1922-1924 " " VIII		"	1
"	"	1925 " " "		"	67
"	"	1926-1927 " " "		"	113

For årene 1928-1958 er statistikken over forsorgsstøttede trykt i Statistiske Meddelelser (Meldinger)
For the years 1928-1958 the statistics on public assistance are published in the Monthly Bulletin of the Central Bureau of Statistics.

Barneværnsstatistikken *The Child Welfare Statistics* for 1954 og 1955, 1956 og for 1957 er trykt i Statistiske meldinger, mens resultatene av statistikken for 1958 og 1959 er publisert i Statistisk ukehefte.

Barneværnsstatistikk	<i>Child Welfare Statistics</i>	Forsorgsstønning og kommunal trygd
		<i>Public Assistance and Municipal Social Pensions</i>
A	69	1960
A	88	1961
A	105	1962
A	127	1963
A	151	1964
A	188	1965
		A
		17
		1959
		A
		48
		1960
		A
		70
		1961
		A
		93
		1962
		A
		115
		1963
		A
		156
		1964

Husmorvikarvirksomhet og hjemmesykepleie
*Housewife Substitute Services and Home
Nursing*

A	108	1962
A	136	1963
A	152	1964

Adopsjonsstatistikk
Adoption Statistics

A	109	1963
A	138	1964
A	169	1965
A	252	1966

Sosial hjemmehjelp
Social Home-Help Services

A	180	1965
A	213	1966
A	255	1967
A	319	1968
A	379	1969
A	454	1970
A	524	1971
A	600	1972
A	678	1973
A	746	1974
A	826	1975
A	908	1976
A	979	1977

For året 1965 er det ikke utarbeidd sosialhjelpstatistikk *Statistics on public assistance have not been published for the year 1965*

Sosialhjelpstatistikk
Social Care Statistics

A	271	1966
A	297	1967
A	352	1968
A	434	1969
A	551	1970
A	605	1971
A	688	1972
A	749	1973
A	833	1974
A	901	1975

Sosialhjelpstatistikk 1976: SU 51/52, 1977

Barneomsorg *Child Welfare Statistics*

A	233	1966
A	264	1967
A	328	1968
A	372	1969
A	481	1970

Barneomsorg (forts.)
Child Welfare Statistics (cont.)

A	547	1971
A	626	1972
A	703	1973
A	757	1974
A	843	1975
A	978	1976

Sosialstatistikk *Social Statistics*

B	99	1977
B	130	1978
B	192	1979
B	264	1980
B	375	1981
B	447	1982
B	522	1983
B	615	1984
B	685	1985
B	848	1987
B	900	1988
B	956	1989
C	16	1990

Publikasjoner sendt ut fra Statistisk sentralbyrå etter 1. januar 1992.

Emneinndelt oversikt

Publications issued by the Central Bureau of Statistics since 1 January 1992.

Survey arranged by subject matter

- 0. Generelle emner *General subject matters***
- Statistisk årbok 1992 *Statistical Yearbook*. 1992-494s. (NOS C; 32) 95 kr
ISBN 82-537-3687-8 ISSN 0377-8908
- 1. Naturressurser og naturmiljø *Natural resources and environment***
- 10. Ressurs- og miljøregnskap *Resource and environment accounts***
- Klima, økonomi og tiltak (KLØKT)/Knut Moum (red.) 1992-97s. (RAPP; 92/3) 90 kr
ISBN 82-537-3647-9 ISSN 0332-8422
- Miljøkostnader i makroperspektiv/Anne Brendemoen, Solveig Glomsrød og Morten Aaserud. 1992-46s. (RAPP; 92/17) 75 kr
ISBN 82-537-3684-3 ISSN 0332-8422
- Naturressurser og miljø 1991 Energi, luft, fisk, skog, jordbruk, kommunale avløp, avfall, miljøindikatorer Ressursregnskap og analyser. 1992-154s. (RAPP; 92/1) 100 kr
ISBN 82-537-3651-7 ISSN 0332-8422
- Natural Resources and the Environment 1991. 1992-159s. (RAPP; 92/1A) 100 kr
ISBN 82-537-3668-1 ISSN 0332-8422
- 12. Energi *Energy***
- Ressursbruk og produksjon i kraftsektoren/Tor Arnt Johnsen. 1992-35s. (RAPP; 92/20) 75 kr
ISBN 82-537-3696-7 ISSN 0332-8422
- 19. Andre ressurs- og miljøemner *Other subject matters related to resources and environment***
- Avfallsstatistikk Prøveundersøkelse for kommunalt avfall og gjenvinning/Astrid Busengdal og Ole O. Moss. 1992-37s. (RAPP; 92/25) 75 kr
ISBN 82-537-3782-3 ISSN 0332-8422
- Faktoreterspørsel i transportproduserende sektor/Anne Brendemoen. 1993-49s. (RAPP; 93/2) 75 kr ISBN 82-537-3814-5
ISSN 0332-8422
- 2. Sosiodemografiske emner *Socio-demographic subject matters***
- 20. Generelle sosiodemografiske emner *General sociodemographic subject matters***
- Levekårsundersøkelsen 1991 *Survey of Level of Living*. 1992-226s. (NOS C; 43) 105 kr
ISBN 82-537-3735-1 ISSN 0800-7233
- 21. Befolkning *Population***
- Befolkningsstatistikk 1992 Hefte I Endringstal for kommunar 1990-1992 *Population Statistics 1992 Volume I Population Changes in Municipalities*. 1992-53s. (NOS C; 26) 65 kr
ISBN 82-537-3670-3 ISSN 0801-6682
- Befolkningsstatistikk 1992 Hefte II Folkemengd 1. januar *Population Statistics 1992 Volume II Population 1 January*. 1992-145s. (NOS C; 40) 75 kr
ISBN 82-537-3730-0 ISSN 0801-6690
- Befolkningsstatistikk 1991 Hefte III Oversikt *Population Statistics Volume III Survey*. 1991-143s. (NOS B; 988) 70 kr
ISBN 82-537-3582-0 ISSN 0801-6704
- Befolkningsstatistikk 1992 Hefte III Oversikt *Population Statistics Volume III Survey (NOS C; 58) Under utgivelse*
- Flytting og utdanning 1986-1989 Noen hovedresultater fra en undersøkelse av innenlandske flyttinger på landsnivå og utdanning/Lasse Sigbjørn Stambøl. 1992-73s. (RAPP; 92/15) 90 kr ISBN 82-537-3682-7
ISSN 0332-8422

- 22. Helseforhold og helsetjeneste *Health conditions and health services***
- Dødsårsaker 1990 *Causes of Death*. 1992-172s. (NOS C; 15) 85 kr
ISBN 82-537-3642-8 ISSN 0550-032X
- Dødelighet ved ulykker 1956-1988/Finn Gjertsen. 1992-127s. (RAPP; 92/8) 100 kr ISBN 82-537-3652-5
ISSN 0332-8422
- Helseinstitusjoner 1990 *Health Institutions*. 1992-106s. (NOS C; 13) 70 kr
ISBN 82-537-3632-0 ISSN 0333-3701
- Helsestatistikk 1990 *Health Statistics*. 1992-108s. (NOS C; 25) 75 kr
ISBN 82-537-3636-3 ISSN 0332-7906
- Kommunehelsetjenesten 1990 *Municipal Health Survey* (NOS C; 66) Under utgivelse
- Kommunehelsetjenesten Årsstatistikk for 1990. 1992-56s. (RAPP; 92/9) 90 kr
ISBN 82-537-3653-3 ISSN 0332-8422
- Pasientstatistikk 1991. 1992-76s. (RAPP; 92/24) 90 kr ISBN 82-537-3780-7
ISSN 0332-8422
- Pleie- og omsorgstjenesten i kommunene 1989/Jon Holmøy (RAPP; 93/3) Under utgivelse
- 23. Utdanning og skolevesen *Education and educational institutions***
- Utdanningsstatistikk Grunnskolar 1. september 1991 *Educational Statistics Primary and Lower Secondary Schools 1 September 1991*. 1992-104s. (NOS C; 29) 75 kr
ISBN 82-537-3679-7 ISSN 0332-804X
- Utdanningsstatistikk Universiteter og høgskoler 1. oktober 1990 *Educational Statistics Universities and Colleges 1 October 1990*. 1992-124s. (NOS C; 42) 75 kr
ISBN 82-537-3732-7 ISSN 0300-5631
- Utdanningsstatistikk Videregående skoler 1. oktober 1990 *Educational Statistics Upper Secondary Schools 1 October 1990*. 1993-103s. (NOS C; 47) 65 kr
ISBN 82-537-3743-2 ISSN 0332-8031
- Utdanningsstatistikk Videregående skoler 1. oktober 1991 *Educational Statistics Upper Secondary Schools 1 October 1991* (NOS C; 72) Under utgivelse
- 24. Kulturelle forhold, generell tidsbruk, ferie og fritid *Culture, time use, holidays and leisure***
- Døgnet rundt Tidsbruk og tidsorganisering 1970-90 Tidsnyttingsundersøkelsene/Gustav Haraldsen og Hege Kitterød. 1992-185s. (SØS; 76) 189 kr ISBN 82-537-3639-8
ISSN 0801-3845
- Tidsbruk og tidsorganisering 1970-90 *The Time Budget Surveys*. 1992-232s. (NOS C; 10) 105 kr ISBN 82-537-3637-1
- 25. Sosiale forhold og sosialvesen *Social conditions and social services***
- Barnehager og tilbud til 6-åringer i skolen 1991 *Child Care Institutions and Educational Programmes for 6 Year Olds*. 1992-73s. (NOS C; 53) 65 kr ISBN 82-537-3773-4
ISSN 0803-4664
- Folketrygden Utviklingen fra 1967 til 1990/Else Helena Flittig. 1992-52s. (RAPP; 92/14) 90 kr ISBN 82-537-3675-4
ISSN 0332-8422
- Sosialstatistikk 1990 *Social Statistics*. 1992-91s. (NOS C; 16) 65 kr
ISBN 82-537-3643-6 ISSN 0333-2055
- Sosialstatistikk 1991 *Social Statistics* (NOS C; 64) Under utgivelse
- Trygdestatistikk Alderspensionister 1988-1990 *National Insurance Old Age Pensioners*. 1992-93s. (NOS C; 22) 75 kr
ISBN 82-537-3662-2 ISSN 0800-4064
- Trygdestatistikk Enslige forsørgere 1988-1990 *National Insurance Single Parents*. 1992-84s. (NOS C; 18) 65 kr ISBN 82-537-3649-5
ISSN 0800-4064
- 26. Rettsforhold og rettsvesen *The law and legal institutions***
- Kriminalstatistikk 1990 *Criminal Statistics*. 1992-151s. (NOS C; 2) 80 kr
ISBN 82-537-3606-1 ISSN 0333-3914
- Kriminalstatistikk 1991 *Criminal Statistics* (NOS C; 73) Under utgivelse

27. **Levekår *Level of living***
Økonomiske levekår for barnefamilier og eldre 1970-1986/Jan Lyngstad. 1992-80s. (RAPP; 92/11) 90 kr ISBN 82-537-3660-6 ISSN 0332-8422
3. **Sosioøkonomiske emner
*Socioeconomic subject matters***
30. **Generelle sosioøkonomiske emner *General socioeconomic subject matters***
Arbeidsmiljø 1989 *Working Conditions*. 1992-120s. (NOS C; 9) 75 kr ISBN 82-537-3628-2
31. **Folketellinger *Population censuses***
Folke- og bolig telling 1990 Dokumentasjon av kodeopplegget i Folke- og bolig telling 1990/ Ida Skogvoll. 1992-27s. (RAPP; 92/19) 75 kr ISBN 82-537-3695-9 ISSN 0332-8422
Folke- og bolig telling 1990 Dokumentasjon av de statistiske metodene/Magnar Lillegård (RAPP; 93/4) Under utgivelse
Folke- og bolig telling 1990 Dokumentasjon av kontroll- og opprettingsregler for skjemakjennemerker/Ida Skogvoll. 1992-48s. (RAPP; 92/18) 75 kr ISBN 82-537-3694-0 ISSN 0332-8422
Informasjonen om Folke- og bolig telling 1990 i massemediene/Liv Argel. 1992-68s. (RAPP; 92/6) 90 kr ISBN 82-537-3645-2 ISSN 0332-8422
32. **Arbeidskraft *Labour***
Arbeidsmarkedstatistikk 1991 *Labour Market Statistics*. 1992-196s. (NOS C; 20) 85 kr ISBN 82-537-3659-2 ISSN 0078-1878
33. **Lønn *Wages and salaries***
Lønnsstatistikk 1991 *Wage Statistics*. 1992-143 s. (NOS C; 46) 75 kr ISBN 82-537-3741-6 ISSN 0078-1916
Lønnstilling for arbeidere i oljeutvinning, bergverksdrift og industri 3. kvartal 1990 *Wage Census for Workers in Oil Extraction, Mining and Manufacturing 3rd Quarter*. 1991-145s. (NOS C; 6) 80 kr ISBN 82-537-3623-1 ISSN 0803-6012
34. **Personlig inntekt og formue *Personal income and property***
Familiesituasjon og økonomi En sammenlikning av husholdningers levestandard/Arne S. Andersen. 1992-70s. (RAPP; 91/19) 80 kr ISBN 82-537-3627-4
Inntekts- og formuesstatistikk 1982, 1984-1990 *Income and Property Statistics* (NOS C; 70) Under utgivelse
Personlig inntekt, formue og skatt 1980-1989 Rapport fra registerbasert skattestatistikk/Børge Strand. 1992-50s. (RAPP; 91/18) 60 kr ISBN 82-537-3618-5 ISSN 0332-8422
35. **Personlig forbruk *Personal consumption***
Forbruksundersøkelse 1989-1991 *Survey of Consumer Expenditure* (NOS C; 65) Under utgivelse
39. **Andre sosioøkonomiske emner
*Other sociodemocratic matters***
Framskrivning av arbeidsstyrke og utdanning Mikrosimuleringsmodellen MOSART 1/Leif Andreassen, Truls Andreassen, Dennis Fredriksen, Gina Spurkland og Yngve Vogt (RAPP 93/6) Under utgivelse
4. **Næringsøkonomiske emner
*Industrial subject matters***
40. **Generelle næringsøkonomiske emner
*General industrial subject matters***
Regnskapsstatistikk 1990 Industri og varehandel *Statistics of Accounts Manufacturing, Wholesale and Retail Trade*. 1992-145s. (NOS C; 21) 75 kr ISBN 82-537-3661-4 ISSN 0802-684X
41. **Jordbruk, skogbruk, jakt, fiske og fangst
*Agriculture, forestry, hunting, fishing, sealing and whaling***
Fiske og oppdrett av laks mv. 1990 *Fishing and Rearing of Salmon etc.* 1992-86s. (NOS C; 56) 65 kr ISBN 82-537-3779-3 ISSN 0801-8197
Fiskeristatistikk 1989-1990 *Fishery Statistics*. 1992-145s. (NOS C; 4) 75 kr ISBN 82-537-3621-5 ISSN 0801-8197

Jaktstatistikk 1991 *Hunting Statistics*.
1992-57s. (NOS C; 41) 65 kr
ISBN 82-537-3731-9 ISSN 0550-0400

Jordbruksstatistikk 1990 *Agricultural Statistics*. 1992-136s. (NOS C; 1) 80 kr
ISBN 82-537-3602-9 ISSN 0078-1894

Jordbruksstatistikk 1991 *Agricultural Statistics*. (NOS C; 71) Under utgivelse

Landbruksteljing 1989 Hefte I Eigedomar - Arealressursar *Census of Agriculture and Forestry Volume I Properties - Area Resources* 1992-161s. (NOS C; 23) 85 kr
ISBN 82-537-3663-0

Landbruksteljing 1989 Hefte II Alder - Inntekt - Sysselsetjing - Fagutdanning *Census of Agriculture and Forestry Volume II Age - Income - Employment - Vocational Training*. 1992-117s. (NOS C; 12) 70 kr
ISBN 82-537-3631-2

Landbruksteljing 1989 Hefte III Investeringar - Maskinar - Bygningar *Census of Agriculture and Forestry Volume III Investments - Machines - Buildings*. 1992-108s. (NOS C; 52) 75 kr
ISBN 82-537-3772-6

Landbruksteljing 1989 Hefte IV Jordbruk *Census of Agriculture and Forestry Volume IV Agriculture - Area Utilization*. 1992-143s. (NOS C; 24) 85 kr ISBN 82-537-3664-9

Landbruksteljing 1989 Hefte V Husdyr *Census of Agriculture and Forestry Volume V Livestock*. 1992-95s. (NOS C; 30) 75 kr
ISBN 82-537-3680-0

Landbruksteljing 1989 Hefte VI Hagebruk *Census of Agriculture and Forestry Volume VI Horticulture*. 1992-155s. (NOS C; 55) 85 kr ISBN 82-537-3777-7

Landbruksteljing 1989 Hefte VII Skogbruk - Utmarksressursar *Census of Agriculture and Forestry 1989 Volume VII Forestry - Outfield Resources*. 1992-130s. (NOS C; 5) 70 kr ISBN 82-537-3622-3

Skogavvirkning 1990/91 *Roundwood Cut*. 1992-58s. (NOS C; 44) 65 kr
ISBN 82-537-3739-4 ISSN 0800-3637

Skogstatistikk 1990 *Forestry Statistics*. 1992-131s. (NOS C; 17) 75 kr
ISBN 82-537-3648-7 ISSN 0468-8155

Skogstatistikk 1991 *Forestry Statistics* (NOS C; 59) Under utgivelse

Totalregnskap for fiske- og fangstnæringen 1986-1989. 1992-34s. (RAPP; 92/4) 75 kr
ISBN 82-537-3633-9 ISSN 0332-8422

Veterinærstatistikk 1990 *Veterinary Statistics*. 1992-92s. (NOS C; 31) 65 kr
ISBN 82-537-3681-9 ISSN 0303-6561

42. **Oljeutvinning, bergverk, industri og kraftforsyning** *Oil extraction, mining and quarrying, manufacturing, electricity and gas supply*

Elektrisitetsstatistikk 1990 *Electricity Statistics*. 1992-96s. (NOS C; 34) 65 kr
ISBN 82-537-3690-8 ISSN 0333-3799

Energistatistikk 1991 *Energy Statistics*. 1992-87s. (NOS C; 50) 65 kr
ISBN 82-537-3748-3 ISSN 0333-371X

Energibruk i husholdningene
Energiundersøkelsen 1990/Arne Ljones, Runa Nesbakken, Svein Sandbakken og Asbjørn Aaheim. 1992-106s. (RAPP; 92/2) 90 kr
ISBN 82-537-3629-0 ISSN 0332-8422

Industristatistikk 1990 Næringstall *Manufacturing Statistics 1990 Industrial Figures*. 1992-123s. (NOS C; 36) 75 kr
ISBN 82-537-3692-4 ISSN 0800-580x

Olje- og gassvirksomhet 3. kvartal 1991
Statistikk og analyse *Oil and Gas Activity 3rd Quarter 1991 Statistics and Analysis*. 1991-73s. (NOS C; 3) 60 kr
ISBN 82-537-3619-3 ISSN 0802-0477

Olje- og gassvirksomhet 4. kvartal 1991
Statistikk og analyse *Oil and Gas Activity 4th Quarter 1991 Statistics and Analysis*. 1992-64s. (NOS C; 19) 55 kr ISBN 82-537-3657-6
ISSN 0802-0477

Olje- og gassvirksomhet 1. kvartal 1992
Statistikk og analyse *Oil and Gas Activity 1st Quarter 1992 Statistics and Analysis*. 1992-73s. (NOS C; 33) 55 kr
ISBN 82-537-3688-6 ISSN 0802-0477

Olje- og gassvirksomhet 2. kvartal 1992
Statistikk og analyse *Oil and Gas Activity 2nd Quarter 1992 Statistics and Analysis*. 1992-66s. (NOS C; 49) 55 kr ISBN 82-537-3747-5
ISSN 0802-0477

Olje- og gassvirksomhet 3. kvartal 1992
Statistikk og analyse. 1992-119s. (NOS C; 61) ISBN 82-537-3806-4 ISSN 0802-0477

43. Bygge- og anleggsvirksomhet *Building and construction*

Byggearealstatistikk 1991 *Building Statistics*. 1992-70s. (NOS C; 28) 65 kr
ISBN 82-537-3678-9 ISSN 0550-7162

Byggearealstatistikk 3. kvartal 1991. 1991-55s. (NOS C; 14) 50 kr
ISBN 82-537-3634-7 ISSN 0550-7162

Byggearealstatistikk 4. kvartal 1991. 1992-55s. (NOS C; 27) 55 kr
ISBN 82-537-3671-1 ISSN 0550-7162

Byggearealstatistikk 1. kvartal 1992. 1992-52s. (NOS C; 38) 55 kr
ISBN 82-537-3697-5 ISSN 0550-7162

Byggearealstatistikk 2. kvartal 1992. 1992-52s. (NOS C; 51) 55 kr
ISBN 82-537-3769-6 ISSN 0550-7162

Byggearealstatistikk 3. kvartal 1992. 1992-52s. (NOS C; 62) 55 kr ISBN 82-537-3809-9
ISSN 0550-7162

Bygge- og anleggsstatistikk 1990 *Construction Statistics*. 1992-81s. (NOS C; 37) 65 kr
ISBN 82-537-3693-2 ISSN 0550-029X

Prisindeks for ny enebolig/Kurt Åge Wass (RAPP; 92/21) 75 kr ISBN 82-537-3734-3
ISSN 0332-8422

44. Utenrikshandel *External trade*

Commodity List Edition in English of Statistisk varefortegnelse for Utenrikshandelen 1992 *Supplement to Monthly Bulletin of External Trade 1992 and External Trade 1992*. 1992-141s. (NOS C; 8)
ISBN 82-537-3626-6 ISSN 0333-2896

Statistisk varefortegnelse for utenrikshandelen 1992 Tillegg til Månedstatistikk over utenrikshandelen 1992 og Utenrikshandel 1992. 1992-172s. (NOS C; 7)
ISBN 82-537-3625-8 ISSN 0800-904X

Commodity List Edition in English of Statistisk varefortegnelse for Utenrikshandelen 1993 *Supplement to Monthly Bulletin of External Trade 1992 and External Trade 1992*. (NOS C; 69) Under utgivelse

Statistisk varefortegnelse for utenrikshandelen 1993 og Utenrikshandel 1992. (NOS C; 68) Under utgivelse

Utenrikshandel 1991 *External Trade*. 1992-375s. (NOS C; 35) 125 kr
ISBN 82-537-3691-6 ISSN 0802-9571

46. Samferdsel og reiseliv *Transport, communication and tourism*

Hotelløkonomi og overnattinger En analyse av sammenhengen mellom hotellenes lønnsomhet og kapasitetsutnytting mv./Tom Granseth. 1992-53s. (RAPP; 92/5) 90 kr
ISBN 82-537-3635-5 ISSN 0332-8422

Reiselivsstatistikk 1991 *Statistics on Travel*. (NOS C; 63) Under utgivelse

Samferdselsstatistikk 1990 *Transport and Communication Statistics*. 1992-201s. (NOS B; 977) 80 kr ISBN 82-537-3569-3
ISSN 0468-8147

Samferdselsstatistikk 1991 *Transport and Communication Statistics* (NOS C; 67) Under utgivelse

Sjøfart 1991 *Maritime Statistics*. 1992-142s. (NOS C; 45) 75 kr ISBN 82-537-3740-8
ISSN 0800-9848

Veitrafikkulykker 1991 *Road Traffic Accidents*. 1992-106s. (NOS C; 39) 75 kr
ISBN 82-537-3729-7 ISSN 0468-8198

47. Tjenesteyting *Services*

Forretningsmessig tjenesteyting 1990 *Business Services*. 1992-73s. (NOS C; 48) 65 kr
ISBN 82-537-3744-0 ISSN 0800-4056

5. Samfunnsøkonomiske emner *General economic subject matters*

50. Nasjonalregnskap og andre generelle samfunnsøkonomiske emner *National accounts and other general economic subject matters*

Kryssløpsdata og kryssløpsanalyse 1970-1990/ Nils Øyvind Mæhle (RAPP; 92/26) Under utgivelse

Kvartalsvis nasjonalregnskap 1978-1990 *Quarterly National Accounts*. 1992-206s. (NOS B; 997) 105 kr ISBN 82-537-3597-9
ISSN 0800-9783

51. Offentlig forvaltning *Public administration*

Avskrivningsregler og leiepriser for kapital 1981-1992/Karl Ove Aarbu. 1993-50s. (RAPP; 92/30) 75 kr ISBN 82-537-3807-2 ISSN 0332-8422

De offentlige sektorers finanser 1986-1991 *Public Sector Finances*. 1992-144s. (NOS C; 54) 85 kr ISBN 82-537-3776-9 ISSN 0550-0508

Offentlig forvaltning i Norge. 1992-72s. (RAPP; 92/13) 90 kr ISBN 82-537-3674-6 ISSN 0332-8422

Selskapsbeskatning Analyse og statistikk/ Terje Erstad og Per Morten Holt. 1992-118s. (RAPP; 92/27) 100 kr ISBN 82-537-3786-6 ISSN 0332-8422

Skatter og overføringer til private Historisk oversikt over satser mv. Årene 1975-1992. 1992-70s. (RAPP; 92/23) 90 kr ISBN 82-537-3778-5 ISSN 0332-8422

Struktur tall for kommunenes økonomi 1990 *Structural Data from the Municipal Accounts*. 1992-160s. (NOS C; 11) 80 kr ISBN 82-537-3630-4 ISSN 0333-3809

59. Andre samfunnsøkonomiske emner *Other general economic subject matters*

Consumer Demand in MODAG and KVARTS/Knut A. Magnussen and Terje Skjerpen. 1992-73s. (RAPP; 92/22) 90 kr ISBN 82-537-3774-2 ISSN 0332-8422

Estimering av dynamiske utgiftssystemer med feiljusteringsmekanismer/Terje Skjerpen og Anders Rygh Swensen. 1992-60s. (RAPP; 92/28) 90 kr ISBN 82-537-3792-0 ISSN 0332-8422

En økonometrisk analyse av lønnsdannelsen i Oslo/Audun Langørgen (RAPP; 93/5) Under utgivelse

Samfunnsøkonomiske virkninger av et EF-tilpasset jordbruk/Ådne Cappelen, Tor Skoglund og Erik Storm. 1992-51s. (RAPP; 92/7) 75 kr ISBN 82-537-3650-9

Typehusholdningsmodellen ODIN. 1993-34s. (Rapp; 92/29) 75 kr ISBN 82-537-3797-1 ISSN 0332-8422

6. Samfunnsorganisatoriske emner *Subject matters related to social organisation***62. Politiske emner *Politics***

Fylkestingsvalget 1991 *County Council Elections* (NOS C; 60) Under utgivelse

Kommunestyrevalget 1991 *Municipal Council Elections*. 1993-155s. (NOS C; 57) 85 kr ISBN 82-537-3793-9 ISSN 0332-8023

Utviklingshjelp til offisiell statistikk i Bangladesh/Petter Jakob Bjerve. 1992-22s. (RAPP; 92/16) 75 kr ISBN 82-537-3683-5 ISSN 0332-8422

Utkommet i serien Standarder for norsk statistikk (SNS)
Issued in the series Standards for Norwegian Statistics (SNS)

Nr. 1 Kontoplanen i nasjonalregnskapet. Ajourført mai 1989 <i>Accounting System of the National Accounts. Updated May 1989.</i> 1989-95s. 45 kr ISBN 82-537-2792-5 " 2 Standard for næringsgruppering <i>Standard Industrial Classification.</i> 1983-49s. 35 kr ISBN 82-537-1891-8 " 3 Standard for handelsområder Etter kommuneinndelingen pr. 1. januar 1989. 1989-39s. 35 kr ISBN 82-537-2806-9 " 4 Standard for kommuneklassifisering <i>Standard Classification of Municipalities.</i> 1985-46s. 20 kr ISBN 82-537-2212-5 " 5 Standard for inndeling etter sosioøkonomisk status <i>Standard Classification of Socioeconomic Status.</i> 1984-32s. 12 kr ISBN 82-537-2073-4	<p>Nr. 6 Klassifikasjon av sykdommer, skader og dødsårsaker Norsk utgave av <i>International Classification of Diseases, Ninth Revision (ICD-9).</i> Systematisk del. Revidert 1990. 1990-310s. 100 kr ISBN 82-537-2966-9
 Stikkordregister. Opptrykk 1992. 1992-153s. 115 kr ISBN 82-537-2350-4</p> <p>" 7 Standard for utdanningsgruppering i offentlig norsk statistikk Revidert 1989 <i>Norwegian Standard Classification of Education Revised 1989.</i> 1989-161s. 60 kr ISBN 82-537-2793-3</p> <p>" 9 Internasjonal standard for varegruppering i statistikken over utenrikshandelen (SITC-Rev.3). 1989-96s. 55 kr ISBN 82-537-2741-0</p> |
|--|--|

Pris kr 65,00

Publikasjonen utgis i kommisjon hos Akademika - avdeling
for offentlige publikasjoner, Oslo, og er til salgs hos alle bokhandlere.

ISBN 82-537-3812-9
ISSN 0333-2055

